

K 15/2010 vp

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALTUUSTON KERTOMUS
2009**

EDUSKUNNALLE

HELSINKI 2010

ISSN 1237-4334 (painettu julkaisu)

ISSN 1796-9794 (verkkojulkaisu)

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2010

SISÄLLYS

	Sivu		Sivu
1 EKP:N RAHAPOLITIikka JA EUROALUEEN TALOUS	5	4 SUOMEN PANKIN TILINPÄÄTÖS	26
1.1 Yhteenveto	5	Tase	26
1.2 Globaali finanssikriisi ja maailmantalouden kehitys.....	5	Tuloslaskelma	28
1.3 Kriisin taustatekijöistä	7	Tilinpäätöksen liitteet	29
1.4 Reaalitalouden kehitys euroalueella vuonna 2009	9	Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	31
1.5 EKP:n rahapolitiikka vuonna 2009	10	Taseen liitetiedot	34
1.6 Euroalueen hintavakaus	12	Tuloslaskelman liitetiedot	40
1.7 Finanssipoliittinen elvytys ja EU-maiden julkiset taloudet	13	5 SUOMEN PANKIN HALLINTO JA PANKKIVALTUUSTON KÄSITTELEMIÄ ASIOITA	44
2 SUOMEN TALouden KEHITYS VUONNA 2009	15	5.1 Johdanto	44
2.1 Reaalitalouden kehitys	15	5.2 Hallinto	45
2.2 Julkinen talous ja talouspolitiikka.....	17	5.3 Johtokunnan sivutoimet	45
2.3 Hintavakaus ja yksityisen sektorin velkaantuminen	18	5.4 Pankkivaltuuston kokoonpano	45
3 SUOMEN PANKIN TOIMINTA	21	5.5 Tilintarkastajat.....	46
3.1 Rahoitusjärjestelmän vakaus ja tehokkuus	21	5.6 Tilintarkastus	46
3.2 Suomen Pankin viranomaisyhteistyö...	21	6 FINANSsIVALVONNAN TOIMINTA VUONNA 2009	47
3.3 Suomen Pankin sijoitustoiminta.....	22	6.1 Johdanto	47
3.4 Suomesta liikkeeseen lasketun eurosetelistön määrä kasvoi edelleen.....	23	6.2 Hallinto	47
3.5 Suomen Pankin kansainvälinen toiminta	23	6.3 Keskeiset tavoitteet.....	47
3.6 Viestintä ja tutkimus	24	6.4 Finanssimarkkinoiden tila Suomessa vuonna 2009	48
		6.5 Fivan vuoden 2009 tavoitteet ja niiden toteutuminen	50
		6.6 Pankkivaltuuston kertomus vuodesta 2008 ja Finanssivalvonnan toimet sen johdosta	53
		6.7 Pankkivaltuuston arvio Finanssivalvonnan toiminnasta.....	55

Kertomuksen luvut
perustuvat helmi-huhtikuussa 2010
käytettävissä olleisiin tietoihin.

1 EKP:N RAHAPOLITIIKKA JA EUROALUEEN TALOUS

1.1 Yhteenveto

Maailmantalous ajautui syksyllä 2008 äkilliseen ja ennennäkemättömään syvään taantumaaan. Läntisissä teollisuusmaissa koettiin raju ulkomaankaupan, investointien ja tuotannon supistuminen, joka kesti noin puoli vuotta. Tämän seurauksena kokonaistuotanto pieneni vuoden 2009 aikana monissa maissa useita prosentteja ja vienti ja tuonti vähenivät jopa kymmeniä prosentteja. Näin suuria pudotuksia ei johtavissa länsimaissa ole koettu kertaakaan 1930-luvun laman jälkeen. Erityisen paljon – yli 7% – kokonaistuotanto pieneni mm. Baltian maissa, Suomessa, Irlannissa ja Venäjällä. Suurten länsimaiden taloudet selvisivät pienemmillä pudotuksilla, mutta niidenkin taantuma oli poikkeuksellisen syvä. Sen sijaan Kiinassa ja Intiassa nopea kasvu jatkui myös vuonna 2009.

Taantuma johti raaka-aineiden hintojen ja pörssikurssien laskuun. Hintapaineiden vähenytystä inflaatio hidastui. Toisaalta tuotannon supistuessa työttömyys kääntyi monessa maassa kasvuun ja julkisen talouden tasapaino heikentyi rajusti useimmissa läntisissä teollisuusmaissa.

Talouden äkillisen käänteen välittömänä syynä oli kansainvälinen finanssikriisi, joka kärjistyi syyskuussa 2008. Kansainvälisen talouden kehitysnäkymiä oli varjostanut jo elokuusta 2007 lähtien Yhdysvalloissa puhjennut ns. subprime-asuntoluotoista liikkeelle lähtenyt pankkikriisi, jonka vaikutukset olivat vähitellen levinneet myös Euroopan rahoitusmarkkinoille epävarmuuden kasvuna. Rahoitusmarkkinoiden häiriötila kärjistyi nopeasti paniikinomaiseksi kriisiksi syyskuussa 2008, ja kriisin kerrannaisvaikutukset levisivät voimalla reaalityönteeseen eri maissa vuoden 2008 viimeisen ja vuoden 2009 ensimmäisen neljänneksen aikana. Tuotannon pudotus päättyi, kun valtioiden tukitoimet onnistuivat vähitellen palauttamaan luottamuksen rahoitusmarkkinoille.

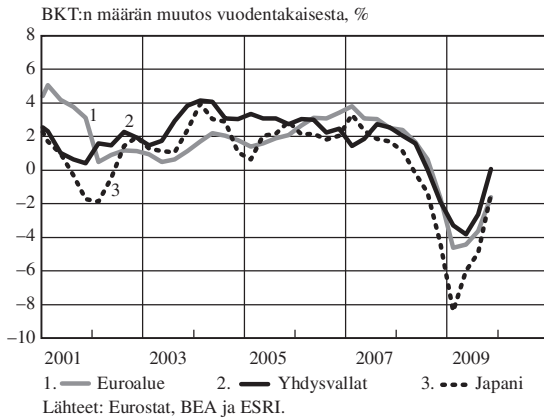
1.2 Globaali finanssikriisi ja maailmantalouden kehitys

Maailmantaloutta vuonna 2009 ravistellut finanssikriisi sai alkunsa Yhdysvaltain asuntolainamarkkinoilla vuonna 2007 ilmenneistä velanhoito-ongelmista. Maksuvaikkeudet liittyivät aluksi ns. subprime-asuntolainoihin – eli pienituloisille ja luottohistorialtaan heikoille asiakkaille suunnattuihin asuntoluottoihin. Kriisi laajeni kuitenkin nopeasti amerikkalaispankkien lisäksi myös eurooppalaiseen pankkisektoriin, koska useat eurooppalaiset rahoituslaitokset olivat ostaneet arvopaperistettuja amerikkalaisia subprime-luottoja.

Luottotappioiden leviäminen johti asuntolainapohjaisten arvopaperien arvostusongelmiin, koska aiempiin arvioihin asuntolainojen vähäriskisyydestä ei enää voitu luottaa. Epävarmuus eri pankkien riskeistä johti syksyn 2007 ja vuoden 2008 aikana rahoitusmarkkinoiden vaatimien riskilisten kasvuun, mikä puolestaan nosti pankkien välisten vakuudettomien luottojen korkoja – eli libor- ja euriborkorkoja – selvästi riskittömiin velkapapereihin verrattuna. Seurauksena oli, että rahoitus kallistui ja vaikeutui sekä Yhdysvalloissa että Euroopassa. Pankit muuttuivat aiempaa varovaisemmiksi luotonannossaan, ja talouksia alkoi uhata luottolama.

Kasvava epävarmuus johti globaaliin talouskriisiin: aluksi pörssikurssien trendinomaiseen laskuun, sitten pankkien tappioiden kasvuun ja vihdoin vuoden 2009 lopulla tuotannon rajuun supistumiseen. Pörssikurssit laskivat yli vuoden ajan aina helmikuun 2009 loppuun asti. Läntisen maailman pörssit menettivät yli puolet arvostaan. Kurssit kääntyivät uudelleen nousuun maaliskuussa 2009. Rahoituskriisin seurauksena vuonna 2009 koettiin lähes kaikissa teollisuusmaissa poikkeuksellisen suuri kokonaistuotannon supistuminen (kuvio 1).

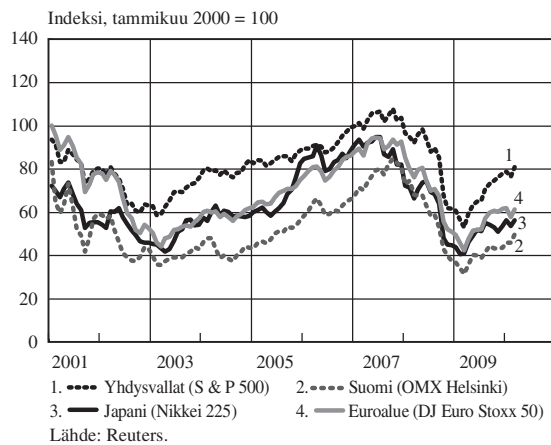
Kuvio 1.
BKT:n kasvu

Rahoitusmarkkinoiden kriisiytyminen ja odotusten muuttuminen näkyi erittäin selvästi pörssikurssien kehityksessä. Pörssikurssit laskivat yli vuoden ajan aina vuoden 2009 helmikuun loppuun saakka. Kurssilasku oli poikkeuksellisen jyrkkä; läntisen maailman ja myös monen kehittyvän talouden pörssit menettivät laskun aikana yli puolet arvostaan. Kurssit kääntyivät kuitenkin uudelleen nousuun maaliskuussa 2009 ja käännettä seurannut kurssien elpyminen oli voimakas (kuvio 2).

Epävarmuuden kasvu johti syyskuussa 2008 luottomarkkinoiden voimakkaaseen kiristymiseen. Tämän seurauksena pankkien ja rahoitusmarkkinoiden vaatimat riskilisät suurenivat,

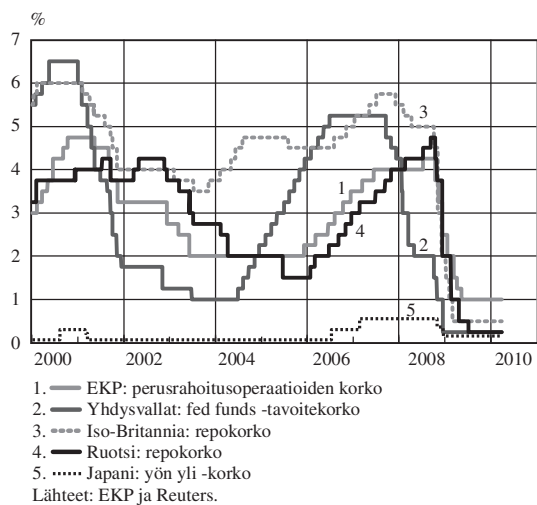
Kuvio 2.
Pörssikurssien kehitys

minkä vuoksi keskuspankkien koronlaskut eivät juuri alentaneet yrityslainojen korkotasoa. Yrityslainoissa riskilisät kasvoivat rajusti, ja monien yritysten lainansaantimahdollisuudet tyrehtyivät syksyllä 2008. Tämä johti nopeasti siihen, että yritykset eivät voineet rahoittaa investointejaan eivätkä edes normaalia ulkomaankauppaa. Tämän seurauksena maailmantalous – ja erityisesti teollisuusmaiden talous – ajautui vuonna 2009 syvempään taantumaan kuin kertaankaan 1930-luvun laman jälkeen.

Estääkseen rahoitusjärjestelmän kaatumisen eri valtiot ryhtyivät jo vuoden 2008 aikana erilaisiin tukitoimiin pankkien vararikkojen torjumiseksi ja luottotappioiden rajoittamiseksi. Valtioiden tukitoimet estivätkin tappioiden leviämisen muualle pankkisektoriin niissä tapauksissa, joissa yksittäiset pankit menettivät oman pääomansa. Kriisin edetessä eri keskuspankit alkoivat alentaa ohjauskorkojaan. Yhdysvaltain keskuspankki laski oman ohjauskorkonsa lähes nollassa tasolla vuoden 2009 alussa. Sitä seurasivat Euroopan keskuspankki (EKP) sekä Englannin, Ruotsin ja Japanin keskuspankit (kuvio 3). Ohjauskorkojen laskun lisäksi keskuspankit ryhtyivät myös poikkeustoimiin, joilla lisättiin pankkijärjestelmän likviditeettiä suoralla keskuspankkirahoituksella. Tämä johti sekä Yhdysvalloissa että euroalueella keskuspankin taseen voimakkaaseen kasvuun.

Kuvio 3.
Keskuspankkien ohjauskorot: Yhdysvallat, Iso-Britannia, EKP, Ruotsi, Japani

Vaikka pankkijärjestelmän romahdus onnistuttiin tukitoimien avulla välttämään, kriisin seurauksena oli syksyllä 2008 käynnistynyt ja noin puoli vuotta kestänyt luottolama, jonka aikana hyvienkin asiakkaiden oli vaikea saada rahoitusta. Tilannetta pahensi se, että luotonanto ja luottojen vakuuksien arvo ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa. Kun esimerkiksi asuntolainojen myöntäminen kiristyy, seurauksena on, että asuntojen kysyntä vähenee ja asuntojen hinnat kääntyvät laskuun. Tämä heikentää asuntojen vakuusarvoa ja aiheuttaa realisointitilanteissa pankeille luottotappioita. Lisätappiot kiristävät asuntolainamarkkinoita ja kiihdyttävät hintojen laskua, mikä pahentaa vakuusongelmaa edelleen. Sama mekanismi toimii myös liikekiinteistöjen ja osakkeiden tapauksessa. Varallisuushintojen lasku ajaa vähitellen yhä useampia lainanottajia ja sijoittajia vakuusongelmiin, mikä vuorostaan aiheuttaa lisää luottotappioita ja alaskirjauksia.

Asuntojen hinnat alkoivat laskea useissa maissa vuoden 2008 aikana. Voimakas hintojen aleneminen nähtiin Yhdysvalloissa, Espanjassa, Irlannissa, Islannissa ja Baltian maissa – ts. maissa, joissa oli myös kriisiä edeltäneiden vuosien aikana koettu voimakas asuntojen hinto-

jen nousu. Useimmissa maissa hintojen pudotus päättyi vuoden 2009 aikana. Hintojen laskua ei myöskään tapahtunut kaikissa maissa; Suomi ja Saksa ovat esimerkkejä talouksista, joissa asuntojen hinnat pysyivät suhteellisen vakaina myös rahoituskriisin aikana.

Syksyllä 2008 alkanut luottolama johti hyvin nopeasti investointien supistumiseen, kysynnän vähenemiseen ja yritysten kannattavuuden heikkenemiseen lähes kaikkialla. Tämä näkyi läntisissä teollisuusmaissa asuntokaupan pysähtymisenä, rakennustoiminnan vähenemisenä ja autokaupan romahduksena sekä ulkomaankaupan poikkeuksellisen nopeana ja voimakkaana supistumisena. Viennin raju pudotus aiheutti kriisin leviämisen myös niihin maihin, joiden finanssisektori ei ollut joutunut ongelmiin. Teollisuusmaissa kokonaistuotanto supistui vuoden 2009 aikana keskimäärin runsaat 3 %. Suomen ulkomaankaupan kannalta tärkeän Venäjän kokonaistuotanto supistui peräti 8 %. Useissa maissa vienti väheni vuoden 2009 alkupuolella jopa kymmeniä prosentteja. Maailmantalouden supistumista hillitsi kuitenkin Kiinan ja Intian nopean talouskasvun jatkuminen kriisistä huolimatta (taulukko 1).

Taulukko 1. Suurten talouksien kehitys vuonna 2009

	BKT Prosenttimuutos edellisestä vuodesta	Vienti Prosenttimuutos edellisestä vuodesta*
Maaailma	-0,6	-10,7
Yhdysvallat	-2,4	-9,6
EU27	-4,2	-12,8
Euroalue	-4,0	-12,9
Japani	-5,2	-24,2
Kiina	+8,7	-15,7
Venäjä	-7,9	-4,7
Intia	+5,7	-14,5**

* Huoltotaseen mukainen vienti.

** IMF:n ennuste verovuodelle huhtikuu 2009 – maaliskuu 2010.

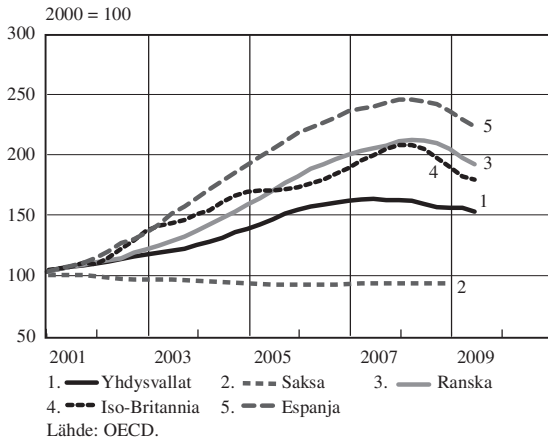
Lähteet: IMF, Eurostat ja kansalliset tilastolaitokset.

1.3 Kriisin taustatekijöistä

Myös vuoden 2008 taluskriisin taustalla ovat monissa maissa useita vuosia jatkuneet kotitalouksien ja yritysten velkaantuminen ja varallisuushintojen nousu. Kotitalouksien voimakas velkaantuminen ja siihen liittynyt usko asuntojen

hintojen jatkuvaan kohoamiseen niin Yhdysvalloissa kuin Euroopassakin olivat keskeinen osa tätä ilmiötä. Niin kauan kuin asuntojen hinnat nousivat, kotitalouksien varallisuusasema kohtui velkaantumisesta huolimatta. Asuntojen hintojen nousu taittui kuitenkin useissa maissa vuoden 2008 aikana (kuvio 4).

Kuvio 4.
Asuntojen hintaindeksi: Yhdysvallat, Iso-Britannia, euroalueen suuret maat

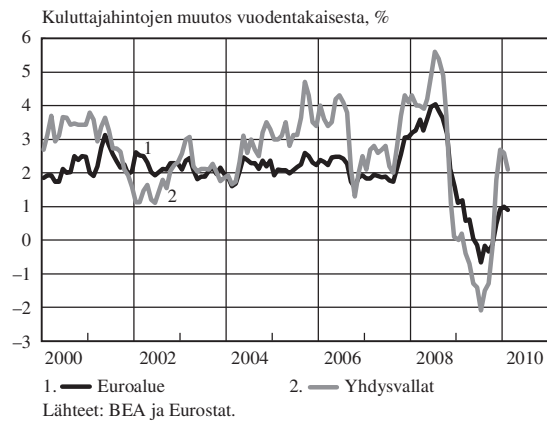
Velkaantumisen mahdollisti 2000-luvun alkuvuosien matala korkotaso. Monissa maissa velkaantuminen tarjosi kotitalouksille mahdollisuuden nopeaan elintason nousuun, vaikka reaalitulojen kasvu olisi ollut vaatimatonta. Näin oli Yhdysvaltojen lisäksi myös monissa Euroopan maissa, kuten Espanjassa, Islannissa, Irlannissa ja Baltian maissa. Jälkikäteen voidaan arvioida myös, että monissa maissa yksityisen sektorin velkaantumista ja suuria rakennusinvestointeja siivitti myös osin katteettomaksi osoittautunut optimismi ja talouden perustekijöiden kuten ulkomaankaupan tasapainon ja kilpailukyvyn merkityksen unohtaminen.

Velan käyttö laajeni myös yrityksissä ja rahoitusmarkkinoilla. Sijoittajat halusivat parantaa pääomien tuottoa siirtämällä omia pääomia pois yrityksistä ja korvaamalla ne velkapääomalla. Velkaa alettiin käyttää yhä enemmän myös finanssisijoituksissa ja yritysostoissa, koska matalakorkoisen velkavivun avulla oman pääoman tuotto voitiin moninkertaistaa. Tämä oli mahdollista niin kauan kuin sijoitusten tuotot olivat suuremmat kuin velasta maksettava korko. Kriisiin liittyi myös perusteettomaksi osoittautunut usko, että rahoitusmarkkinoita valvovat viranomaiset tai pankit itse kykenisivät riittävän hyvin valvomaan rahoituslaitosten riskejä. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, vaan monissa maissa pankkien riskienhallinta epäonnistui täysin.

Vuoden 2009 suuren taantumun taustatekijöitä etsittäessä voidaan valvonnan puutteiden, pankkien kannustinjärjestelmien vääristyneisyyden ja pitkälle viedyn velkaantumisen lisäksi nos-

taa esiin myös makrotaloudellisia syitä. Näistä keskeisimpiä olivat toisaalta maailmankaupan suuret ja pitkäaikaiset epätasapainot ja toisaalta maailmantalouden voimakkaan kasvun aikaansaamat inflaatiopaineet, jotka tulivat selvimmin näkyviin raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan jyrkkänä nousuna. Inflaatio saavutti huippunsa niin Yhdysvalloissa kuin EU-maissakin juuri ennen suuren taantumun alkua vuoden 2008 alkupuolella (kuvio 5). Kriisin puhjettua hintapaineet vähenivät nopeasti ja inflaatio hidastui kaikkialla vuoden 2009 aikana.

Kuvio 5.
Kuluttajahinnat Yhdysvalloissa ja euroalueella

Kotitalouksien ylivelkaantuminen ja asuntojen hintojen voimakas nousu eivät 2000-luvun alkuvuosina rajoittuneet pelkästään Yhdysvaltoihin. Samanlainen ja suhteellisesti jopa voimakkaampi kehitys koettiin monessa Euroopan maassa. Tällaisia maita olivat Espanja, Irlanti, Iso-Britannia ja Islanti. Myös Baltian maissa kehittyi suuri asuntojen hintakupla, jota pohjoismaiset pankit rahoittivat. Kreikassa puolestaan julkinen velka kasvoi pitkän aikaa liian nopeasti. Kaikissa näin maissa seurauksena oli ulkomaisen velan kestämättömän nopea kasvu. Velkaantumisen rahoittajina toimivat puolestaan vaihtotaseeltaan ylijäämäisten maiden säästäjät ja pankit.

Euroopan maiden ylivelkaantumisen aiheuttajana voidaan pitää matalaa korkotasoa ja optimistisia odotuksia. Euron käyttöönotto merkitsi Irlannissa ja Välimeren maissa korkotason tuntuvaa laskua 1990-luvun lopulla, mikä rohkaisi kotitalouksia ja yrityksiä lainanottoon ja johti

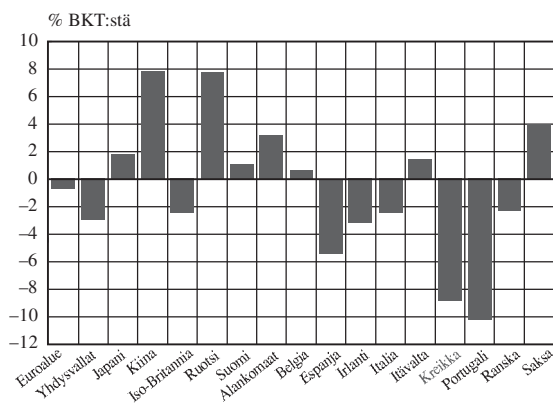
varallisuushintojen voimakkaaseen nousuun. Samanlainen vaikutus oli EU:n laajenemisella Itä-Euroopan maihin vuonna 2004. Sen seurauksena EU:n uusiin jäsenmaihin alkoi virrata länsieurooppalaista pääomaa. Eurojärjestelmän ulkopuolisissa maissa hyödynnettiin laajasti rahoitusmarkkinoiden integraation suoma mahdollisuutta matalakorkoisten valuuttalainojen ottamiseen. Tätä pidettiin lähes riskittömänä, koska yleisenä uskomuksena oli, että uudet jäsenmaat pitäisivät valuuttakurssinsa vakaina ennen liittymistään talous- ja rahaliittoon. Osittain näin kävikin: esimerkiksi Baltian maat onnistuivat finanssikriisistä huolimatta pitämään valuuttakurssinsa kiinteänä koko vuoden 2009 ajan harjoittamalla deflatorista talouspolitiikkaa. Käytännössä tämä tarkoitti nimellispalkkojen laskua ja julkisten menojen leikkaamista. Islannin tapauksessa taas valuuttakurssi romahti.

Kreikkaa lukuun ottamatta kaikissa velkakriisiin joutuneissa maissa velkaantuneisuuden kasvu perustui laajaan yksityisen sektorin ulkomaiseen lainanottoon, jonka rahoitusmarkkinoiden integroituminen teki mahdolliseksi ja houkuttelevaksi. Samalla eurooppalaiseen pankkijärjestelmään kasautui suuria riskejä.

Yritys- ja kotitaloussektorin velkaantumisen johti myös kansantalouksien ulkomaisen velan kasvuun ja vaihtotaseiden vajeisiin. Suhteellisesti suurimmillaan nämä vajeet olivat vuonna 2008 Islannissa, Baltian maissa, Portugalissa, Espanjassa ja Kreikassa. Näissä maissa vaihtotaseen vaje suureni vuosina 2007–2008 yli 10 prosenttiin BKT:stä eli täysin kestävämmälle tasolle. Samaan aikaan euroalueen ja myös koko EU:n yhteinen vaihtotase oli lähestulkoon tasapainossa. Tämä oli mahdollista, koska ulkomaista velkaansa kasvattavien maiden vastapainoksi EU:n sisälle muodostui myös maaryhmä, jolla oli samaan aikaan suuri vaihtotaseen ylijäämä. Tähän ryhmään kuuluvat maat rahoittivat alijäämämaiden velkaantumista. Ylijäämämaiden ryhmään kuuluivat Saksan lisäksi mm. Hollanti, Ruotsi ja Suomi (kuvio 6). Tilanne jatkui pitkään tällaisena, koska vaihtotaseiden suuriin vajeisiin ei kiinnitetty riittävä huomiota.

Talouksien epätasapaino oli ennen vuoden 2009 taantuman käynnistymistä kasvanut jo kestävämmän suureksi. Jotain oli tapahduttava, koska kestävämmän kehitys ei voi jatkua loputtomiin. Finanssikriisin puhkeaminen käynnisti prosessin, jossa tasapaino alkoi palautua. Korkealle kohonneiden pörssikurssien ja asuntojen hintojen laskua voidaankin pitää välttämättömänä talouden korjausliikkeenä, joka muistuttaa

Kuvio 6.
Vaihtotaseen tasapaino vuonna 2009: Yhdysvallat, Japani, Kiina, Iso-Britannia, Ruotsi, euroalueen maat*

* Ennuste

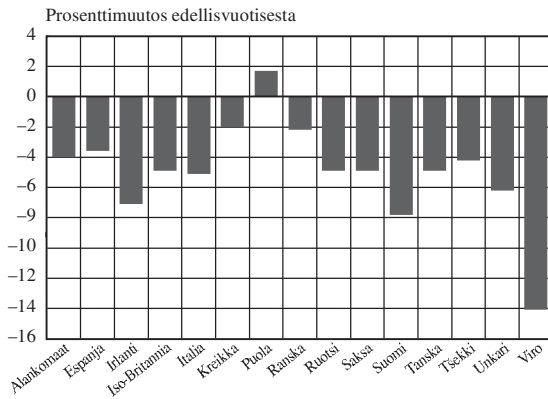
Lähteet: Euroopan komissio ja OECD.

liiallisen velkaantumisen vaaroista ja pakottaa ylivelkaantuneet lisäämään säästämistään. Säästämisen kasvu vähentää tuontia, mikä pienentää vaihtotaseen alijäämää. Toisaalta alijäämien vähentämisen kannalta välttämätön tuonnin lasku johti vuonna 2009 myös ylijäämämaiden viennin supistumiseen ja siten taloudellisen aktiviteetin heikentymiseen lähes kaikkialla.

1.4 Reaalitalouden kehitys euroalueella vuonna 2009

Finanssikriisin puhkeaminen syksyllä 2008 johti nopeaan reaalitalouden taantumaan. Sen seurauksena kokonaistuotanto supistui kaikissa euroalueen maissa (kuvio 7). Tuotannon pudotus ajoittui vuoden 2008 viimeiseen neljännekseen ja vuoden 2009 ensimmäiseen neljännekseen. Kertomusvuoden lopulla tuotanto alkoi osoittaa elpymisen merkkejä useimmissa maissa. Alkuvuoden poikkeuksellisen voimakkaan romahduksen vuoksi tuotannon kehitys jäi myös vuosikeskiarvolla mitattuna erittäin huonoksi vuonna 2009. Euroalueen BKT supistui vuonna 2009 noin 4 % edellisvuotisesta. Teollisuustuotannon väheneminen oli rajuinta, keskimäärin lähes 15 %. Julkista kysyntää lukuun ottamatta kaikki kokonaiskysynnän erät supistuivat; suurin vaikutus oli yksityisten investointien vähenemisellä.

Kuvio 7.
BKT:n muutos eräissä EU-maissa vuonna 2009

Lähde: Eurostat.

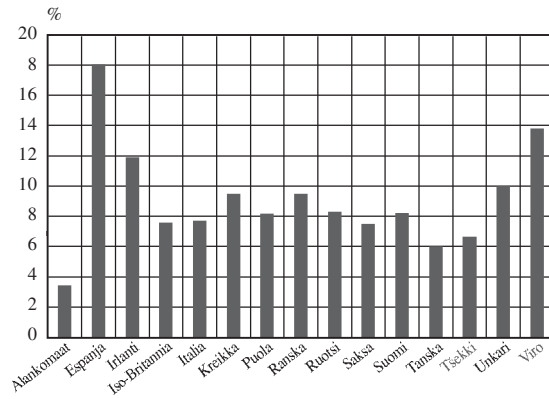
Tuotannon romahduksen suuruudessa oli huomattavia eroja euroalueen maiden ja myös kaikkien EU-maiden välillä. Tuotanto supistui kaikissa EU-maissa Puolaa lukuun ottamatta. Kokonaistuotanto väheni vanhoista EU-maista eniten Suomessa ja Irlannissa. Suurimmat tuotannon pudotukset koettiin kuitenkin Baltian maissa, joissa talouspolitiikka ei ollut elvyttävää vaan kiristävää. Näissä maissa haluttiin välttää julkisen velan kasvu ja valuutan arvon heikentyminen, minkä vuoksi kireällä talouspolitiikalla pyrittiin sisäiseen devalvaatioon – eli hintojen ja palkkojen laskuun.

Talouden ajautuminen syvään lamaan johti työttömyyden kasvuun. Kysynnän supistuessa yritykset vähensivät työvoimaansa, minkä vuoksi tehtyjen työtuntien ja työllisten määrä alkoi pienetä kaikissa euroalueen maissa. Työvoiman kysynnän pienenemisen vuoksi työttömyys alkoi usean vuoden vähenemisen jälkeen lisääntyä. Euroalueen keskimääräinen työttömyysaste nousi kertomusvuoden aikana lähes kaksi prosenttiyksikköä eli yli 9 prosenttiin. Työttömyyden tasossa ja muutoksissa oli huomattavan suuria maakoh- taisia eroja. Työttömyys kasvoi suurimmaksi eli lähes 20 %:in Espanjassa. Sen sijaan Hollannissa ja Tanskassa työttömyyden nousu jäi verraten vähäiseksi (kuvio 8).

1.5 EKP:n rahapolitiikka vuonna 2009

EKP aloitti ohjauksorkojen alentamisen syksyllä 2008. Ohjauksorkoa alennettiin nopeaan tahtiin yli 3 prosenttiyksikköä. Vuoden 2009 alkupuolella EKP:n neuvosto laski korkoja neljä kertaa,

Kuvio 8.
Työttömyysaste eräissä EU-maissa vuonna 2009

Lähde: Eurostat.

yhteensä 1,5 prosenttiyksikköä. Viimeisen keran korkoa laskettiin toukokuussa, jonka jälkeen perusrahoitusoperaatioiden korko jäi loppuvuodeksi yhteen prosenttiin. Maksuvalmiusjärjestelmän korkoja laskettiin perusrahoitusoperaation koron tahdissa lukuun ottamatta toukokuuta, jolloin maksuvalmiusluoton korkoa laskettiin 1,75 prosenttiin, mutta yötalletusten korko pidettiin 0,25 prosentissa. Korkojen laskun lisäksi EKP tarjosi myös runsaasti lisää likviditeettiä pankkijärjestelmän ja talouden rahoituksen saatavuuden tueksi.

Eurojärjestelmä vastasi syksyllä 2008 maailmanlaajuiseen rahoitusmarkkinoiden kriisiin ohjauksorkojen lisäksi parantamalla rahoituksen saatavuutta monin poikkeuksellisin toimenpitein, joita jatkettiin ja osin laajennettiin alkuvuonna 2009. Erityistoimilla pyrittiin takamaan pankkien likviditeetin saatavuus ja rahamarkkinoiden toiminta.

Kriisin vaikein vaihe ohitettiin jo keväällä 2009, mutta erityistoimia jatkettiin koko vuoden ajan.

Eurojärjestelmän rahapolitiikan ohjauksessa keskeisellä sijalla ovat markkinaoperaatiot, joiden avulla pankeille tarjotaan keskuspankirahoitusta vakuuksia vastaan. Operaatiot perustuvat EKP:n neuvoston päätöksiin, ja ne toteutetaan hajautetusti kansallisissa keskuspankeissa EKP:n johtokunnan johdolla. Luottolaitokset saavat tarvitsemansa jälleenrahoituksen normaalisti säännöllisissä viikon pituisissa perusrahoitusoperaatioissa sekä pitempiaikaisissa kolmen kuukauden pituisissa operaatioissa, joita täydennetään tarvittaessa likviditeettiä lisäävillä tai kiristävillä hienosäätöoperaatioilla. Vuoden

2009 aikana pankkien keskuspankkirahoituksen tarve tyydytettiin kuitenkin poikkeuksellisesti pääasiassa pitempikestoisilla jälleärahoitusoperaatioilla.

Tämän lisäksi EKP:n neuvosto ilmoitti jatkavansa tehostettua luotonannon tukemista. Luotonantoa tukeakseen eurojärjestelmä aloitti kesäkuussa 2009 likviditeettiä lisäävät maturiteetiltaan 12 kuukauden pituiset rahoitusoperaatiot lokakuusta 2008 lähtien toteutettujen operaatioiden jatkoksi. Operaatiot toteutettiin aluksi kiinteäkorkoisina huutokauppoina, joissa likviditeetti jaettiin täysimääräisesti kaikkiin tarjouksiin. Toukokuun kokouksessa EKP:n neuvosto ilmoitti myös periaatepäätöksestä ostaa euroalueella liikkeeseen laskettuja euromääräisiä katettuja joukkolainoja. Katettuja joukkolainoja päätettiin ostaa nimellisarvoltaan 60 mrd. eurola. Näiden päätösten tavoitteena oli edistää rahamarkkinakorkojen laskun jatkumista, rohkaista pankkeja ylläpitämään ja lisäämään luotonantoa asiakkaille, parantaa markkinoiden likviditeettiä yksityisen sektorin velkapaperimarkkinoiden keskeisillä segmenteillä sekä helpottaa pankkien ja yritysten rahoitustilannetta.

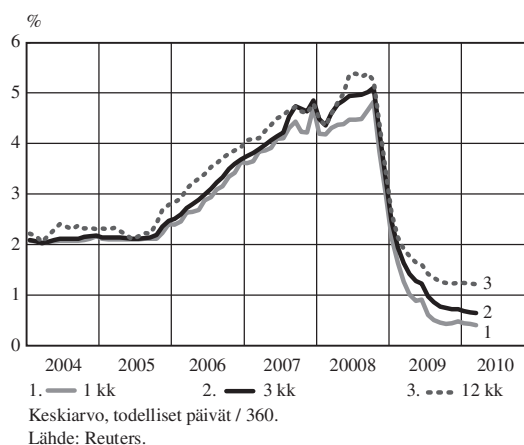
Kun pankkien kiinnostus ylimääräisiin operaatioihin säilyi, pitempiäikäisten operaatioiden osuus koko markkinaoperaatioiden kannasta oli kesäkuussa 2009 suurimmillaan noin 90 %, kun taas normaalit perusrahoitusoperaatiot kattoivat kannasta vain 10 %. Vuosien 2008 ja 2009 vaihteessa pitempiäikäisten operaatioiden osuus oli ollut 75 prosentin tienoilla. Ennen rahoitusmarkkinoiden häiriöitä pitempiäikäisillä säännöllisillä kolmen kuukauden operaatioilla ainoastaan täydennettiin perusrahoitusoperaatioita ennakoita ilmoitetulla vakiomäärällä, ja ne muodostivat vain noin kolmanneksen koko keskuspankkirahoituksesta.

Näillä poikkeuksellisilla rahoitustoimilla samoin kuin erittäin matalalla ohjauskorolla EKP tuki euroalueen pankkisektorin likviditeetin saatavuutta ja luotonantoa sekä talouden elpymistä. Toteutetut toimet tukivat sekä kotitalouksia että yrityksiä. Pitempiäikäisten rahoitusoperaatioiden merkitys näkyi erityisesti markkinakorkojen laskuna.

Vaikka perusrahoitusoperaatioiden korko pysyi yhdessä prosentissa, lyhyet euriborkorot laskivat huomattavasti alle yhden prosentin (kuvio 9). Myös pankkien välinen eoniaakorko laski selvästi. Se pysytteli pääasiassa koko vuoden yhden kuukauden euriborin alapuolella, mutta oli kuitenkin hieman EKP:n yön yli -talletuskorkoa korkeampi. Vakuudettomien rahamarkkinakor-

kojen kehitystä kuvaavat euriborkorot jatkoivat lokakuussa 2008 alkanutta voimakasta laskuaan alkuvuodesta EKP:n neuvoston alentaessa ohjauskorkoa edelleen 1,5 prosenttiyksikköä tammikuussa. Kolmen kuukauden euribor laski ajanjaksona lähes 3 prosentin tasolta 1,25 prosenttiin. Vaikka myös ylimääräiset operaatiot toteutettiin kiinteäkorkoisina ohjauskorolla, kolmen kuukauden euribor painui alle 1 prosentin heinäkuussa. Tämä johtui vuoden mittaisen operaation kasvattaman likviditeettiylijäämän vaikutuksesta. Sen jälkeen korko laski loivasti kohti vuoden lopun 0,70:tä prosenttia.

Kuvio 9.
Euriborit kuukausittain

Loppuvuodesta 2008 lähtien eurojärjestelmän vastapuolet ovat saaneet käyttää tavallista laajempaa omaisuuserien joukkoa keskuspankkiluoton vakuutena. Näin helpotettiin vastapuolten likviditeetinsaintia keskuspankin euro- ja dollarimääräisissä rahoitusoperaatioissa, jotka toteutettiin kiinteäkorkoisina huutokauppoina ja joissa tehdyt tarjoukset hyväksyttiin täysimääräisesti. Vakuusmateriaaliksi on hyväksytty muun muassa Yhdysvaltain dollarin, Englannin punnan ja Japanin jenin määräisiä joukkovelkakirjoja, luottoluokituksestaan BBB-tasoisia velkakirjoja sekä STEP-markkinoille (Short Term European Paper) hyväksytyjä luottolaitosten liikkeeseen laskemia lyhytaikaisia velkakirjoja. Normaalisti vakuudeksi hyväksyttäviltä omaisuuseriltä vaaditaan valuutan, luottoluokituksen ja markkinoiden suhteen, että ne ovat euromääräisiä, luottoluokituksestaan vähintään

A-tasoisia ja että luottolaitosten liikkeeseen laskemat velkakirjat on listattu pörssissä. Poikkeuksellisella vakuuskäytännöllä tuettiin pankkien likviditeettiä ja arvopapereiden hintoja.

Vuoden 2009 loppupuolella Suomen valtion ja suomalaisten yritysten ja luottolaitosten liikkeeseen laskemia väliaikaisten vakuuskelpoisuusehtojen mukaisia velkakirjoja oli vakuuslistalla parikymmentä. EKP:n neuvosto jatkoi toukuussa 2009 laajemman vakuusjoukon kelpoisuusaikaa vuoden 2010 loppuun saakka.

Euroalue laajeni vuoden 2009 alussa, kun Slovakia liittyi talous- ja rahaliittoon 1.1.2009.

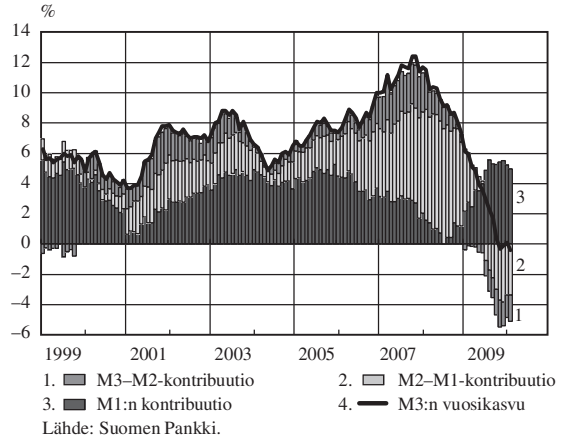
ERM II -valuuttakurssimekanismin kuulivat koko vuoden ajan Tanskan, Viron, Latvian ja Liettuan valuutat. Vuoden 2008 lopussa kärjistynyt rahoitusmarkkinakriisi ylläpiti jonkin verran valuuttakurssipaineita ERM II -järjestelmässä myös vuoden 2009 aikana. Latvian latia lukuun ottamatta paineet olivat kuitenkin vähäisiä, ja kaikki ERM-valuutat pysyivät vaihteluvaiheissa rajoissa.

1.6 Euroalueen hintavakaus

Taluskriisin vaikutuksesta euroalueen inflaatio hidastui nopeasti. Inflaatiopaineet vähenivät erityisesti talousnäkymien heikentymisen vuoksi. Inflaation nopeus vuonna 2008 oli johtunut osin öljyn hinnan noususta. Taluskriisin puhkeaminen käänsi raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan jyrkkään laskuun syksyllä 2008. Öljyn hinta alkoi nousta uudelleen keväällä 2009, mutta vuositason öljyn ja muiden raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat laskivat vuoden 2009 aikana. Taluskriisistä johtunut kokonaiskysynnän supistuminen vähensi myös hintapaineita ja hidasti työvoimakustannusten nousua. Euroalueen keskimääräinen kuluttajahintojen nousuvauhti (mitattuna yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä YKHIllä) painuikin lähelle nolaa vuonna 2009. Työllisyystilanteen heikentyminen johti myös siihen, että työvoimakustannusten nousuvauhti hidastui euroalueella noin 2,5 prosenttiin vuonna 2009.

Inflaatio hidastui myös rahoituskriisin vuoksi, koska liikkeessä olevan rahan määrän ja luotonannon kasvu hidastui ripeästi kertomusvuoden aikana. Nämä tekijät puolsivat näkemystä, jonka mukaan oli syytä odottaa inflaatiovauhdin pysyvän euroalueella hintavakauden määritelmän mukaisena tai sitä hitaampana rahapolitiikan näkökulmasta merkittävällä aikavälillä. Tämä arvio mahdollisti EKP:lle rahapolitiikan

Kuvio 10.
Raha-aggregaattien (M1 ja M3) kehitys euroalueella

voimakkaan keventämisen. EKP:n rahapolitiikassaan seuraamaan M3-raha-aggregaatin määrän kasvu pysähtyi lähes kokonaan vuonna 2009. Sen sijaan M1-raham eli käteisen ja lyhytaikaisten talletusten määrän kasvu nopeutui (kuvio 10). Tähän oli syynä politiikka, jolla tuettiin pankkijärjestelmän likviditeettiä.

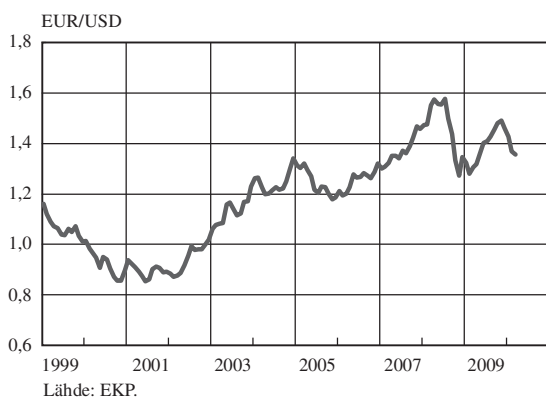
Rahoitusmarkkinakriisi sai useissa euroalueen maissa aikaan asuntomarkkinoiden lamaantumiseen, mikä vuorostaan johti asuntojen hintojen laskuun. Asuntomarkkinoiden tila vaihteli kuitenkin merkittävästi eri maissa. Erityisen voimakas asuntojen hintojen lasku nähtiin Espanjassa ja Irlannissa. Euroalueen ulkopuolisista EU-maista asuntojen hinnat laskivat rajusti Baltian maissa ja Isossa-Britanniassa. Asuntojen hintojen lasku näyttää olleen lähes suoraan verrannollinen kriisiä edeltäneeseen asuntojen hintojen nousuun ja velkaantuneisuuden kasvuun.

Rahoituksen kiristyminen johti luottokannan kasvun tyrehtymiseen. Rahalaitosten yksityiselle ei-rahoitussektorille myöntämien lainojen kanta supistui euroalueella lähes koko vuoden 2009. Vuoden loppua kohden kotitalouksille myönnettujen lainojen vuotuinen kasvuvauhti tasaantui alhaiselle tasolle. Yrityksille myönnettujen lainojen vuotuinen kasvuvauhti oli vuoden lopulla erittäin vaimea, ja lainojen määrä pääosin supistui vuoden aikana.

Euron ulkoinen arvo vahvistui selvästi vuoden 2009 aikana (kuvio 11). Yhdysvaltain dollari ja sen arvo seuraavat monet Aasian valuutat menettivät arvoaan suhteessa euroon. Venäjän rupla heikentyi öljyn maailmanmarkkinahinnan laskun vuoksi. Myös Englannin punta ja Ruotsin kruunu heikentyivät suhteessa euroon. Sen

sijaan Baltian maiden valuutat onnistuivat pitämään kiinteän kurssin suhteessa euroon. Euron ulkoisen arvon vahvistuminen hillitsi euroalueen hintapaineita ja heikensi euroalueen vientiteollisuuden kilpailukykyä suhteessa muihin valuuttaluokkiin; mm. Suomen kannalta tärkeät Ison-Britannian ja Ruotsin valuutat heikentyivät kertomusvuoden aikana selvästi suhteessa euroon (kuvio 12).

Kuvio 11.
Euron arvo suhteessa Yhdysvaltain dollariin

Kuvio 12.
Euron arvo suhteessa Ruotsin kruunuun

1.7 Finanssipoliittinen elvytys ja EU-maiden julkiset taloudet

Finanssikriisi käynnisti maailman johtavissa talouksissa rahapoliittisen elvytyksen lisäksi myös muita elvytystoimia. Finanssipoliittinen eli valtion budjetin kautta toteutettava elvytys otettiin käyttöön monessa maassa. Tällaisista

toimista sovittiin G7- ja G20-maiden kokouksissa. Lisäksi myös Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) suositteli jäsenmailleen elvytystoimien käynnistämistä.

Mittavimmat yksittäiset finanssipoliittiset elvytystoimet toteutettiin vuonna 2009 maailman suurimmissa talouksissa, Yhdysvalloissa, Kiinassa ja Japanissa. Näissä kaikissa valtiot lisäsivät julkisia menoja sadoilla miljardeilla dollareilla. Elvytystä suunnattiin julkisiin investointeihin, tulonsiirtoihin ja verohelpotuksiin. Suurin yksittäinen julkisten investointien lisäys toteutettiin Kiinassa, jossa elvytysvaroja suunnattiin nimenomaan infrastruktuurin rakentamiseen.

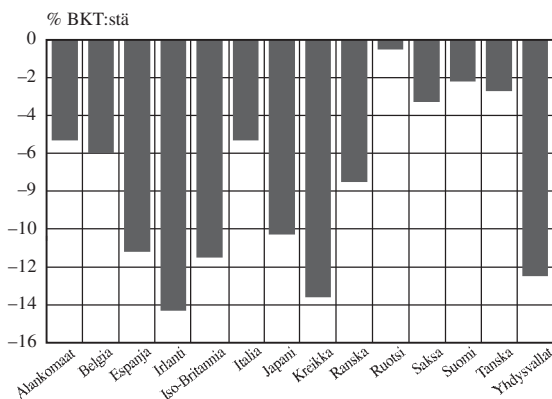
Euroopan komissio antoi syksyllä 2008 jäsenmailleen oman suosituksensa laajoista elvytystoimista. Komission tavoitteena olivat toimet, joiden suuruusluokka olisi 1,5 % BKT:stä. Tämä oli selvästi pienempi kuin Yhdysvalloissa, Kiinassa ja Japanissa, mutta kuitenkin merkittävä. EU:n jäsenmaat noudattivat tätä suositusta vaihtelevasti. Keskimäärin EU-maitten päättämät toimet vuodeksi 2009 olivat noin puolet komission suosituksesta tasosta. Useiden maiden elvytystoimet olivat pieniä tai olemattomia. Osin tähän oli syynä näiden maiden heikko taloudellinen tilanne, joka ei sallinut lisävelkaantumista. Merkittäviä elvytyspanostuksia – suuruudeltaan vähintään prosentti BKT:stä – toteuttivat ainakin Saksa, Espanja, Itävalta, Iso-Britannia ja Suomi. Elvytystoimet olivat suhteellisesti suurimmat Saksassa, noin 1½ % BKT:stä. Neljän suurimman EU-maan elvytystoimet muodostivat noin 75 % koko EU-alueen elvytyksestä, ja Saksan osuus oli noin kolmannes.

Talouden syvä taantuma yhdessä finanssipoliittisten elvytystoimien kanssa heikensi nopeasti julkisen talouden tilaa kaikissa teollisuusmaissa. Julkisen talouden alijäämä kasvoi vuoden 2009 aikana erityisen suureksi Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa. Euroalueen maissa tilanne vaihteli, joskin alueen keskimääräinen julkisen talouden tasapaino heikentyi selvästi. Vuoden 2009 alijäämiin vaikutti talouskriisin lisäksi myös julkisen talouden lähtökohtainen tila ennen kriisiä. Monissa EU:n ja euroalueen maissa julkinen talous oli alijäämäinen jo ennen kriisiä. Taantumien vaikutuksesta alijäämä paisui entisestään. Lopputuloksena oli se, että useimmat euroalueen maat rikkoivat vakaus- ja kasvusopimuksen asettaman alijäämärajan, joka on 3 % BKT:n arvosta.

Euroalueen maista alijäämätilanne oli vaikein Kreikassa, Irlannissa ja Espanjassa. Kreikan tilanne ei johtunut niinkään talouskriisistä vaan

siitä, että maan julkinen talous oli jo lähtökohdaisesti syvästi alijäämäinen. Irlanti ja Espanja sen sijaan kärsivät nimenomaan syvän taantumisen seurauksista. Saksassa ja Pohjoismaissa sen sijaan alijäämät jäivät tilanteeseen nähden verraten pieniksi, joskin julkisen talouden tasapainon heikentyminen Ruotsissa ja Suomessa olikin voimakasta (kuvio 13). Näitä maita auttoi kuitenkin ennen kriisiä vallinnut julkisen talouden ylijäämäisyys.

Kuvio 13.
Julkisen sektorin alijäämä vuonna 2009

Lähteet: Eurostat ja IMF.

Kriisi koetteli erittäin ankarasti Baltian maita, joissa tuotanto supistui yli 10 %. Tästä huolimatta näissä maissa onnistuttiin välttämään julkisen talouden suuri alijäämä. Synä olivat poikkeuksellisen voimakkaat julkisten menojen leikkaukset, joihin näissä maissa ryhdyttiin. Toimenpiteillä tavoiteltiin toisaalta luottokelpoisuuden säilyttämistä ja toisaalta sitä, että pääsy euroalueen jäseneksi ei vaarantuisi suuren julkisen vajeen vuoksi. Parhaiten julkisen talouden tasapainottamisessa kriisiolosuhteissa onnistui Viro.

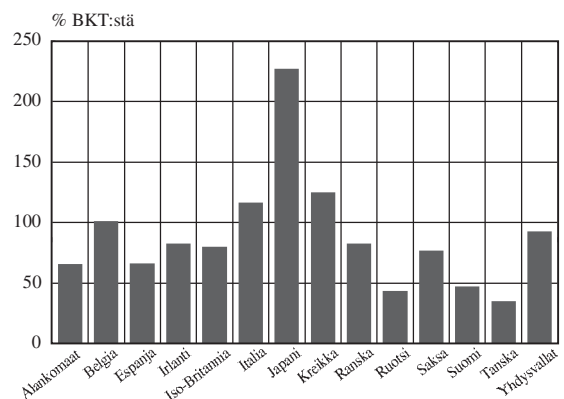
Kriisi merkitsi myös julkisen velan kasvua ja velkaantuneisuusasteen voimakasta nousua melkein kaikissa maissa. Julkisen velan suhde BKT:n arvoon suureni kertomusvuoden aikana useimmissa maissa jo yksistään sen vuoksi, että BKT supistui. Lisäksi velka kasvoi vuoden 2009 suurten budjettialijäämien vuoksi. Velkasuhteet kasvavat edelleen myös vuonna 2010, koska alijäämistä ei päästä kovin nopeasti eroon. Tämän vuoksi onkin odotettavissa, että vuoden 2009 syvän taantumisen seurauksena useimpien mai-

den velka-aste (eli julkisen bruttovelan ja BKT:n arvon suhde) nousee ennennäkemättömän korkeaksi. Erityisen dramaattista on kehitys Japanissa, jossa julkinen velka kasvaa 200 prosenttiin BKT:stä.

Useat euroalueen maat tulevat rikkomaan vauksen- ja kasvusopimuksen asettaman 60 prosentin velkaantumisrajan. Tähän joukkoon kuuluvat kaikki euroalueen suuret jäsenmaat: Saksa, Ranska, Espanja ja Italia. Keskimäärin velka-aste nousee euroalueella vuoden 2010 aikana 80 prosentin tuntumaan (kuvio 14).

Taluskriisin seurauksena monet teollisuusmaat näyttävät joutuneen julkisen talouden kannalta tilanteeseen, joka pitempään jatkueksaan on kestävä. Alijäämät ovat suuria ja julkiset velat ovat kasvamassa erittäin suuriksi. Taluskriisin hillitseminen ja tarve talouksien elvyttämiseen ovat perustelleet julkisen talouden suuria alijäämiä vuonna 2009. Lähivuosien aikana julkisen talouden tasapainon on kuitenkin parannuttava olennaisesti. Tähän on Yhdysvaltojen ohella erittäin suuri tarve myös monissa EU-maissa – niin euroalueeseen kuuluvissa kuin sen ulkopuolisissakin, joissa yhteisenä piirteenä on väestön ikääntyminen ja siitä aiheutuvat julkisten menojen kasvupaineet tulevaisuudessa. Useiden maiden kohdalla julkisen talouden rahoitusvajeen kaventaminen ja julkisen velan vakauttaminen tulevat merkitsemään painetta verotuksen kiristämiseen ja julkisten menojen supistamiseen.

Kuvio 14.
Arvioitu julkisen sektorin velka vuonna 2010

Lähteet: Euroopan komissio (syksyn 2009 ennuste) ja IMF.

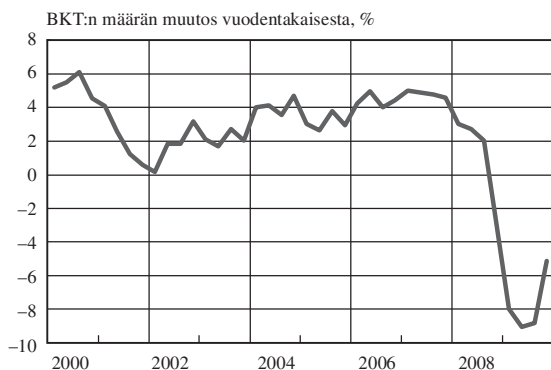
2 SUOMEN TALOUDEN KEHITYS VUONNA 2009

2.1 Reaalitalouden kehitys

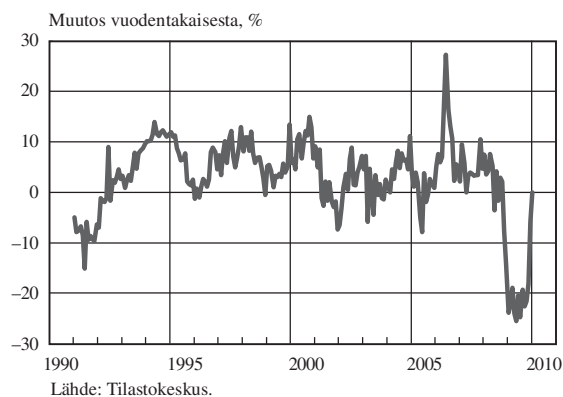
Kansainvälisen finanssikriisin keskeiset osat eli asuntomarkkinoiden romahdus ja pankkien vaikeudet eivät levinneet Suomeen. Suomessa ei koettu pankkikriisiä eikä asuntomarkkinoiden romahdusta. Sen sijaan syksyllä 2008 käynnistynyt kansainvälisen talouden laaja-alainen taantuma vaikutti nopeasti ja voimakkaasti Suomen vientiin. Vienti alkoi supistua vuoden 2008 viimeisellä ja vuoden 2009 ensimmäisellä neljänneksellä. Tavaravienti väheni vuoden 2009 aikana lähes 30 % edellisvuotisesta. Pudotus oli suurempi kuin koskaan rauhanaikaisessa historiassa ja myös suurempi kuin useimmissa muissa maissa vuonna 2009. Viennin supistumisen seurauksena myös teollisuustuotanto ja kokonaistuotanto heikkenivät vuonna 2009 poikkeuksellisen paljon: teollisuustuotanto supistui 20 % ja BKT lähes 8 %. Tuotannon väheneminen alkoi jo vuoden 2008 puolella ja pysähtyi kansantalouden tilinpidon tietojen mukaan vuoden 2009 toisella neljänneksellä (kuviot 15, 16 ja 17). Pudotus oli nopea ja syvä.

Koko vuonna 2009 viennin volyyymi väheni ennätyskelliset 24,3 %. Tavaroiden vienti supistui 25,7 % ja palveluiden vienti 19,8 %. Viennin romahtaminen olikin tärkein yksittäinen syy

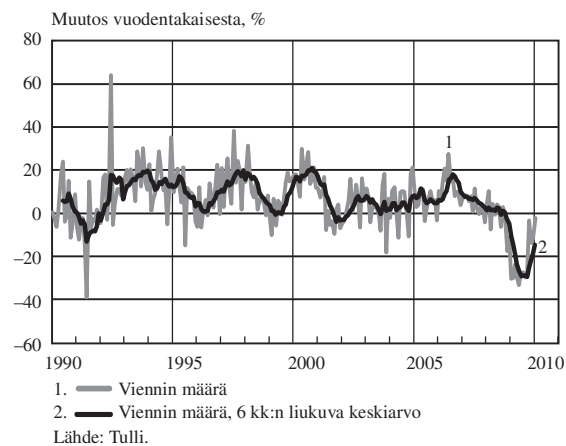
Kuvio 15.
Suomen BKT:n kasvu

Kuvio 16.
Suomen teollisuustuotannon volyyymi

Kuvio 17.
Suomen viennin volyyymi

bruttokansantuotteen suureen pudotukseen. Aikaisemmin vienti on vuositasolla vähentynyt enimmillään 7,2 %, mikä nähtiin vuonna 1991.

Suomen vienti putosi paljon enemmän kuin muissa vertailukelpoisissa maissa. Syitä näin suureen viennin pudotukseen voidaan hakea viennin rakenteesta ja kilpailukyvyyn heikentymisestä. Suomen vienti on painottunut investointitavaroihin, joiden kysyntä vähentyi tuntuvasti monissa

maissa investointien hiljennettyä rahoitusmarkkinakriisin myötä. Tämän lisäksi Suomen kilpailukyky heikentyi vuoden 2009 aikana valuuttakurssimuutosten vuoksi verrattuna Ruotsiin, Isoon-Britanniaan, Venäjään ja Yhdysvaltoihin. Syynä tähän kehitykseen oli euron vahvistuminen suhteessa näiden maiden valuuttoihin. Valuuttakurssikehitys haittasi erityisesti metsäteollisuuden vientiä kertomusvuoden aikana. Kilpailukykyä heikensi myös kilpailijamaita nopeampi ansiotason nousu vuosina 2008–2009 sekä työn tuottavuuden lasku vuonna 2009. Tuottavuuden aleneminen johtui lähinnä siitä, että tuotannon määrä supistui enemmän kuin työtuntien määrä.

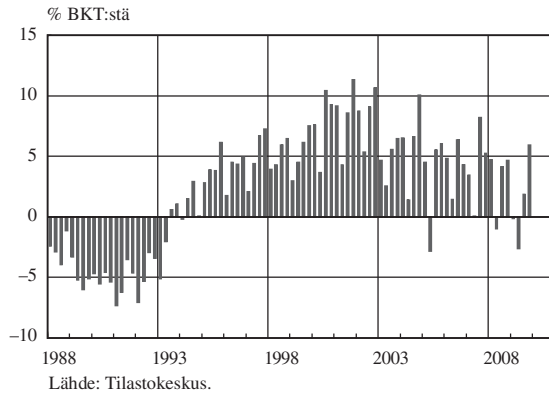
Suomen bruttokansantuote pieneni 7,8 % vuonna 2009. Tuotanto supistui voimakkaimmin vuoden ensimmäisellä neljänneksellä ja heikkeni vielä vuoden toisellakin neljänneksellä. Vuoden loppupuoliskolla bruttokansantuotteen supistuminen pysähtyi, mutta tuotanto ei kuitenkaan kasvanut alkuvuoden tilanteeseen verrattuna. Koko vuonna 2009 jalostustoimialojen volyyymi supistui 18,5 %. Teollisuuden arvonlisäys heikkeni 20 %. Erityisen heikko vuosi 2009 oli metalliteollisuudessa, jossa tuotanto väheni 26,9 %. Puu- ja paperiteollisuudessa tuotanto supistui 20,7 %. Muun tehdasteollisuuden tuotanto heikkeni 11,2 %.

Investointien supistumisen vuoksi myös rakentamisen arvonlisäys pieneni 13,2 % edellisvuotisesta. Teollisuuden laman ja yksityisen kulutuksen supistumisen vuoksi palvelutoimialojen arvonlisäyksen volyyymi väheni 3,7 %. Kaupan arvonlisäys pieneni peräti 11,2 %; muutoksen suuruus johtui ennen kaikkea autojen myynnin vähenemisestä. Vähittäiskaupan myynnin lasku oli paljon vähäisempi.

Viennin romahdus ei johtanut kovin suureen kauppataseen heikentymiseen. Tämä johtui siitä, että teollisuustuotannon äkkipysäyksen ja investointien vähenemisen vuoksi tuonti heikkeni lähes yhtä paljon kuin vienti. Tuonnin volyyymi pieneni kertomusvuoden aikana 22,3 %, mikä on myös uusi ennätys nykyisissä aikasarjoissa. Tavaroiden tuonti supistui 23 % ja palveluiden tuonti 20,1 %. Vienti väheni hieman enemmän kuin tuonti. Tämän lisäksi ulkomaankaupan tasetta huononsi vaihtosuhteen heikkenevän kehityksen jatkuminen edelleen. Vaihtotase pysyi kaikesta huolimatta selvästi ylijäämäisenä vuoden 2009 aikana (kuvio 18).

Yksityiset investoinnit supistuivat Suomessa voimakkaasti vuonna 2009, mutta eivät kuitenkaan niin paljon kuin edellisen suuren laman aikana vuonna 1991. Tämä johtui toisaalta

Kuvio 18.
Suomen vaihtotaseen ylijäämä

korkotason laskusta ja toisaalta siitä, että valtio ryhtyi osana elvytyspolitiikkaa tukemaan asuinrakentamista takauksien, investointiavustusten ja korkotuen avulla. Niinpä asuinrakennusinvestointien väheneminen pysähtyi vuoden aikana, vaikka muiden rakennusinvestointien samoin kuin kone- ja laiteinvestointien hiipuminen jatkui. Asuinrakennusinvestoinnit vähenivät 12,4 %, ja toimitilarakentaminen heikentyi peräti 21 %. Maa- ja vesirakennusinvestointien volyyymi supistui 11,5 %. Kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestoinnit vähenivät 14,3 %, ja varsinkin kuljetusvälineinvestointeja supistettiin niin, että niiden volyyymi pieneni 34,6 %.

Koko vuonna 2009 yksityinen kulutus heikkeni 2,1 %. Kotitalouksien kulutusmenot pienenivät eniten kertomusvuoden ensimmäisellä neljänneksellä, mutta alkoivat vuoden loppupuoliskolla jo hieman kasvaa. Kestävien kulutustavaroiden kulutuksen volyyymi supistui vuoden aikana 12 %, mikä johtui ennen kaikkea autojen myynnin heikkenemisestä. Puolikestävien tavaroiden kulutus väheni 4,1 %, lyhytikäisten tavaroiden 2,2 % ja palveluiden 0,8 %. Julkisten kulutusmenojen volyyymi sen sijaan kasvoi 0,7 %. Julkisen kulutuksen kasvu kuitenkin hidastui selvästi edellisvuotisesta.

Kokonaistuotannon poikkeuksellisen suuri pudotus johtui osin varastojen supistumisesta. Varastot pienenivät poikkeuksellisen paljon vuoden 2009 aikana. Viimeisellä neljänneksellä varastot pienenivät käyvin hinnoin 2,5 mrd. euroa, mistä noin miljardin euron verran johtui lokakuisesta Turun telakan suuresta risteilyalus-toimituksesta. Koko vuonna 2009 varastot pienenivät käyvin hinnoin yli 4 mrd. euroa, ja tämän vaikutus BKT:hen oli yli 2 % (taulukko 2).

Taulukko 2. Suomen BKT:n supistumisen kontribuutiot vuonna 2009

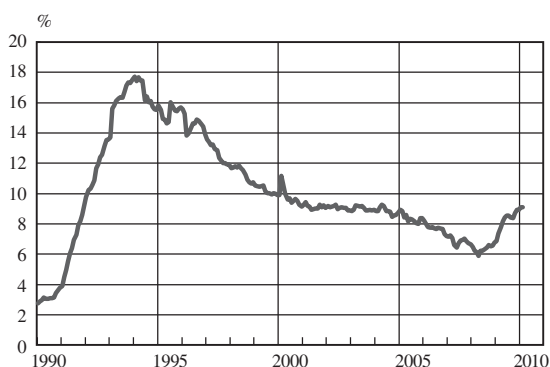
Kysyntäerä	Vaikutus BKT:hen, prosenttiyksikköä
Yksityinen kysyntä	-3,9
Julkinen kysyntä	+0,3
Nettovienti	-1,9
Varastojen muutos	-2,2
BKT yhteensä	-7,8

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankin laskelmat.

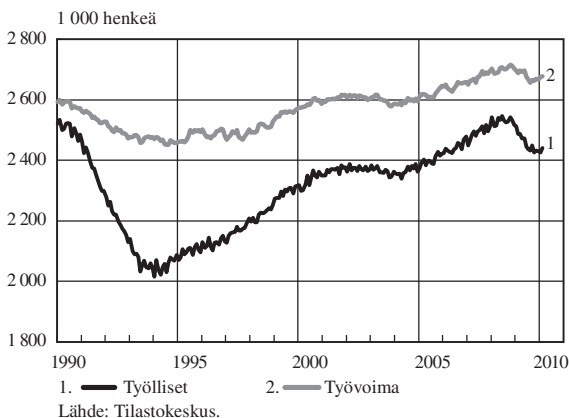
Työllisyys heikkeni selvästi vuoden 2009 aikana. Työttömyysaste nousi 2,5 prosenttiyksikköä 8,5 prosenttiin (kuvio 19). Työllisyys ja tehdyt työtunnit supistuivat enemmän. Työllisten määrä väheni 3 % ja työtuntien määrä peräti 5,9 %. Työllisten määrän työtunteja hitaampi vähenemismuutos johtui siitä, että yritykset pyrkivät lomautuksilla pienentämään irtisanomisten määrää. Työttömien määrä kasvoi vähemmän kuin työllisten määrä supistui. Tämä johtui siitä, että työvoiman määrä supistui mm. eläkkeelle siirtymisen kautta (kuvio 20).

Koska työpanos supistui vähemmän kuin tuotanto, tuloksena oli työn tuottavuuden heikkeneminen noin 2 prosentilla vuoden 2009 aikana. Yhdessä työvoimakustannusten nousun kanssa tämä muutos kasvatti yksikkötyövoimakustannuksia ja heikensi Suomen viennin hintakilpailukykyä.

Kuvio 19.
Työttömyysaste Suomessa

Kuvio 20.
Työllisyys ja työvoima Suomessa

2.2 Julkinen talous ja talouspolitiikka

Suomen julkisen talouden tasapaino heikentyi voimakkaasti vuoden 2009 aikana. Julkinen talous siirtyi vuoden 2008 tuntuvasta ylijäämästä selvästi alijäämäiseksi. Alijäämä keskittyi valtiontalouteen, jota heikensivät verotulojen nopea pieneneminen ja menojen kasvu. Verotulot supistuivat ensisijaisesti talouden syvän taantumana vuoksi, mutta osittain myös siksi, että veroperusteita kevennettiin kertomusvuoden aikana talouden elvyttämiseksi. Suomen finanssipoliittinen elvytys olikin eurooppalaisittain verraten tuntuva. Finanssipoliittinen elvytys tukeutui toisaalta takauksiin ja korkotukiin ja toisaalta veronkevennyksiin. Merkittävimpiä toimia olivat ansiotuloverotuksen keventäminen, työnantajien Kela-maksun poisto ja elintarvikkeiden arvonalisäverokannan alentaminen. Näiden veronalennusten yhteisvaikutus valtiontalouteen oli noin 2 mrd. euroa vuonna 2009.

Valtionhallinnon rahoitusasema muuttui vuoden 2009 aikana voimakkaasti alijäämäiseksi. Alijäämä oli 8,6 mrd. euroa eli suurin vuoden 1995 jälkeen. Valtion verotulot välillisistä veroista vähenivät 4,4 % ja välittömistä veroista peräti 31 %. Keskeinen syy tähän oli se, että valtion saamat yhteisöverotuotot pienenevät alle puoleen, mutta myös kotitalouksien valtiolle maksamat tuloverot vähenivät 21 % verotuksen keventymisen ja pääomatulojen pienenemisen takia. Kunnille ja kuntayhtymille maksetut tulonsiirrot (ml. arvonalisäveron palautus) kasvoivat 5,5 % ja tulonsiirrot sosiaaliturvarahastoille, erityisesti Kansaneläkelaitokselle, 23 %. Viimeksi maini-

tulla toimella kompensoitiin työnantajien Kelamaksun poistamisen vaikutuksia.

Valtion menot jatkoivat kasvuaan kertomusvuoden aikana: kulutusmenot kasvoivat nimellisesti 4,7 % ja investoinnit 5,6 %.

Kuntien ja kuntayhtymien alijäämäksi muodostui 0,7 mrd. euroa eli saman verran kuin edellisenä vuonna. Kuntien verotulot kasvoivat vain puoli prosenttia. Kulutusmenojen kasvu hidastui selvästi ja oli nimellisesti 2,6 %. Investoinneissa ei ollut kasvua, vaan niiden arvioidaan säilyneen edellisvuotisella tasolla.

Työeläkelaitosten rahoitusylijäämä pieneni 5,1 mrd. euroon, koska maksetut eläkkeet kasvoivat, mutta eläkemaksutulot pysyivät entisellä tasollaan ja omaisuustulot pienenivät. Eläkemenoja lisäsivät sekä eläkkeiden kasvu että historian suurin eläkkeelle jääneiden joukko (noin 80 000 henkeä). Muiden sosiaaliturvarahastojen talous oli tasapainossa.

Yhteensä julkisyhteisöjen rahoitusasema eli nettoluotonanto oli 4,1 mrd. euroa alijäämäinen. EMU-alijäämä poikkeaa hieman kansantalouden tilinpidon mukaisesta julkisyhteisöjen nettoluotonannosta ja oli 4 mrd. euroa eli 2,4 % bruttokansantuotteesta. Julkinen talous oli alijäämäinen edellisen kerran vuonna 1997. Julkisyhteisöjen ns. EMU-velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kasvoi vuodessa lähes 10 prosenttiyksikköä ja oli 44,0 % (kuvio 21). Suurin osa tästä velasta oli valtionvelkaa. Velkasuhde oli edelleen selvästi pienempi kuin EU-maissa tai OECD-maissa keskimäärin, mutta velkasuhteen nousuvauhti oli nopea.

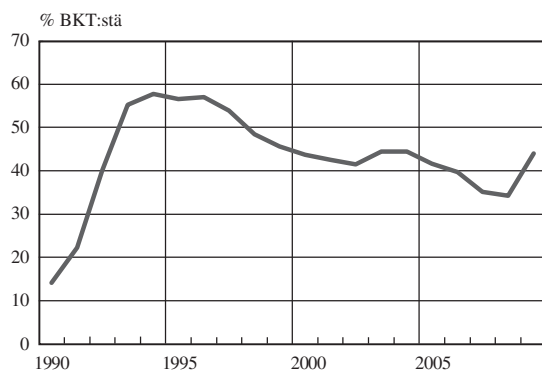
Vuoden 2009 syvän taantuman perintönä Suomen julkinen talous on aiempaa suuremman so-

peutumishaasteen edessä. Väestön ikärakenteen muutos on Suomessa tapahtumassa nopeammin kuin EU-maissa keskimäärin. Väestön ikääntymisen aiheuttamiin menopaineisiin vastaamiseksi Suomen julkisen talouden – ennen kaikkea valtiontalouden – olisi palautettava tasapainoiseksi ja mieluiten ylijäämäiseksi mahdollisimman pian.

2.3 Hintavakaus ja yksityisen sektorin velkaantuminen

Hintatason nousu pysähtyi kertomusvuoden aikana Suomessa lähes kokonaan. Inflaatio oli Suomessa vuonna 2008 kiihtynyt 4 prosenttiin eli nopeammaksi kuin euroalueella keskimäärin. Talouskriisin vaikutuksesta hintojen nousu pysähtyi kuitenkin nopeasti. Koko kansantalouden hintatason arvioidaan kohonneen vain 0,6 % vuoden 2009 aikana mitattuna bruttokansantuotteen hintaindeksillä. Kuluttajahinnat eivät nousseet lainkaan; kuluttajahintaindeksin muutos oli 0,0 %. Kotitalouksien kulutusmenojen hintaindeksi kansantalouden tilinpidossa kohosi kuitenkin 1,0 %. Ero johtuu siitä, että kansantalouden tilinpidossa asumispalveluiden hintaa mitataan vuokrien muutoksella, kun kuluttajahintaindeksissä otetaan huomioon myös omistusasumisen menot, jotka pienenivät selvästi vuoden 2009 aikana. Euroalueen inflaatiota mittaava yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi (YKHI) nousi Suomessa noin prosentin vuoden 2009 aikana (kuvio 22). Tämä johtuu siitä, että korkotason laskun vaikutusta ei oteta huomioon YKHIä laskettaessa.

Kuvio 21.
Suomen EMU-velka

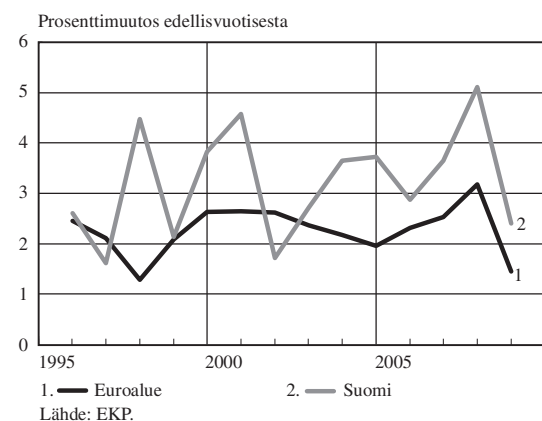

Kuvio 22.
Kuluttajahintojen kehitys Suomessa

Vaikka inflaatio pysähtyi kertomusvuoden aikana, ansiotason nousu jatkui, joskin aiempaa hitaampana (kuvio 23). Tähän olivat syynä vuonna 2007 solmitut työehtosopimukset, joiden perusteella sopimuspalkkoja korotettiin edelleen vuonna 2009. Palkansaajien reaaliensiot kasvoivat voimakkaasti inflaation hidastuessa. Työpaikkansa säilyttäneiden työntekijöiden ostovoima kasvoi vielä enemmän, koska ansiotulojen verotus kevenyi. Toisaalta palkkasumman kasvu hidastui lähelle nolaa, koska tehtyjen työntuntien määrä vähentyi lomautusten ja irtisanomisten vuoksi. Vuoden 2009 lopulla solmittujen työehtosopimusten perusteella näyttää siltä, että ansiotason nousuvauhti tulee vuosina 2010 ja 2011 hidastumaan selvästi ja lähestymään euroalueen keskimääräistä kehitystä.

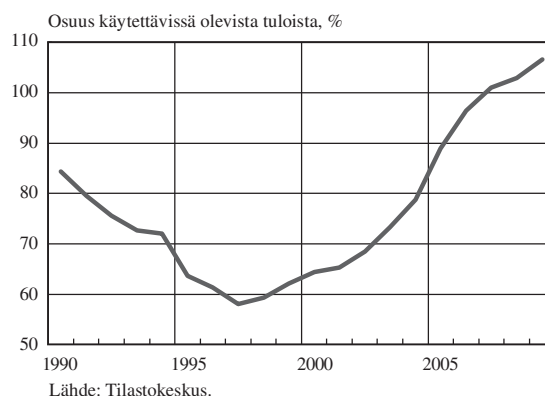
Kuvio 23.
Työkustannukset työntekijää kohden

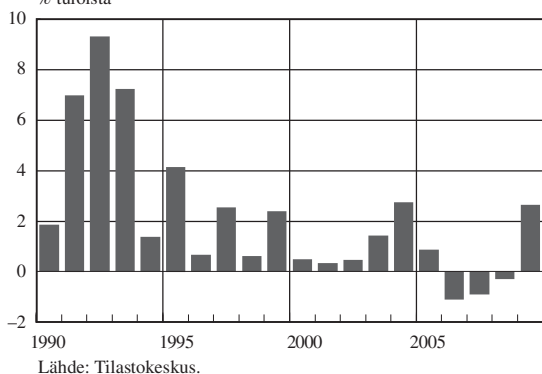
Reaalitulojen kasvusta ja korkotason laskusta huolimatta yksityinen kulutus supistui. Epävarmuuden kasvaessa kotitaloudet lisäävät tyypillisesti säästämistään. Kotitalouksien kulutusmenot pienenevät 1,2 %. Kulutusmenot olivat pienemmät kuin käytettävissä oleva tulo, joten säästämisaste eli säästön suhde käytettävissä olevaan tuloon muuttui positiiviseksi ja oli 2,5 % (kuvio 24).

Säästämisasteen nousu oli tervetullut muutos, koska se antoi toiveita siitä, että suomalaisten kotitalouksien pitkään jatkunut velkataakan kasvu ja velkaantumisasteen nousu voisivat hidastua. Kertomusvuoden aikana kotitalouksien velkaantumisaste kohosi kuitenkin edelleen ja saavutti uuden ennätyskseen eli 113,5 % (kuvio 25).

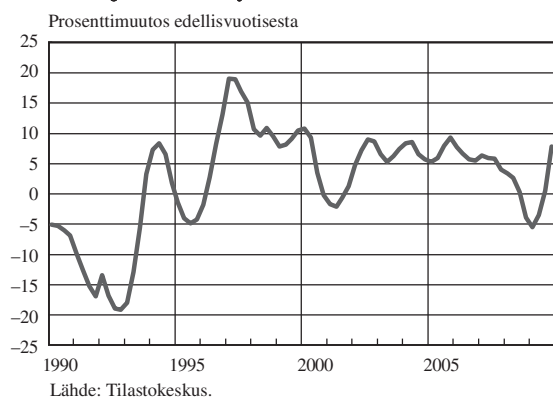
Kuvio 25.
Suomalaisten kotitalouksien velat suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin

Kuvio 24.
Suomalaisten kotitalouksien säästämisaste % tuloista

Kuvio 26.
Asuntojen hintakehitys Suomessa

Finanssikriisin puhkeamisen seurauksena asuntokauppa hiljentyi myös Suomessa ja asuntojen kysyntä väheni, mikä johti lievään asuntojen hintojen laskuun. Lasku ei kuitenkaan osoittautunut pitkäaikaiseksi, vaan vuoden loppua kohti asuntomarkkinat osoittivat elpymisen merkkejä (kuvio 26). Suomessa ei siten koettu samanlaista asuntomarkkinoiden romahdusta kuin monessa muussa rahoituskriisistä kärsineessä maassa. Toisaalta kriisiä edeltänyt asuntojen nousukaan ei ollut Suomessa yhtä rajua.

Suomen talous koki vuonna 2009 poikkeuksellisen syvän taantuman. Sen syynä oli ensisijaisesti kansainvälisen finanssikriisin aikaansaama vientikysynnän jyrkkä lasku. Taantuman syvyyteen

nähdyn kotimainen kysyntä ja avoin työttömyys säilyivät kohtuullisen vakaina. Tämän voi katsoa johtuvan siitä, että ohjauskorkojen lasku välittyi lyhyiden markkinakorkojen laskun kautta nopeasti Suomen talouteen. EKP:n rahapolitiikka, joka merkitsi nopeaa korkotason laskua vuoden 2009 alkupuolella, näyttää siten pankkivaltuuston arvon mukaan sopineen hyvin Suomen taloudelle. Talouskriisin vuoksi inflatiopaineet vähenivät nopeasti ja korkotason lasku tuki sopivalla tavalla kotimaista kysyntää tilanteessa, jossa vienti aleni romahdusmaisesti. Jatkossa riskinä on kuitenkin se, että matala korkotaso voi johtaa uudelleen velkaantumisen kasvuun ja asuntojen hintojen liialliseen nousuun.

3 SUOMEN PANKIN TOIMINTA

3.1 Rahoitusjärjestelmän vakaus ja tehokkuus

Syksyllä 2008 puhjennut finanssikriisi uhkasi lamauttaa kansainvälisen pankkijärjestelmän toimintakyvyn. Keskuspankkien laajojen tukitoimien ansiosta rahoituksen välittymistä uhanut maailmanlaajuinen kriisi kuitenkin lieveni asteittain vuoden 2009 aikana ja kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden toimintakyky alkoi palautua. Rahoitussektorin likviditeetti- ja tartuntariskit vähenivät kaikkialla, ja sektori onnistui julkisen tuen turvin toimimaan luotettavasti myös kriisin oloissa. Euroalueen pankkisektorin toimintakyky kyettiin kokonaisuudessaan säilyttämään läpi kriisin verrattain hyvänä. Tämä oli tosin mahdollista vain siksi, että EKP ja muut keskuspankit turvasivat poikkeustoimin pankkien rahoituksen, mikä vuorostaan mahdollisti yritysten pankkirahoituksen jatkumisen muiden rahoituslähteiden ehtyessä. Rahoitussektorin toimintaympäristö pysyi vuonna 2009 kuitenkin vaikeana, sillä kriisin lieveneminen perustui suurelta osin eri maiden viranomaisten poikkeuksellisen mittaviin tukitoimiin. Vaikea tilanne näkyi Suomen Pankin kansainvälisessä yhteistyössä ja toiminnassa rahoitusjärjestelmän luotettavuuden ja tehokkuuden ylläpitäjänä.

Suomen rahoitussektori välttyi joutumasta globaalin finanssikriisin kouriin. Toukokuussa 2009 julkaistussa vakauservioissa Suomen Pankki totesi rahoitusmarkkinoiden myllerryksen pahimman vaiheen rauhoittuneen, mutta toisaalta huomautti kriisin painopisteen siirtyneen reaalityönteeseen. Näkymien heikentymisen lisäksi reaalityönteestä rasitti pankkien luotonantokyvyn huononeminen. Luottotappioiden lisääntymisen ennakoitiin pitävän rahoitusmarkkinoiden kyvyn rahoituksen välitykseen huonona vielä pitkään. Rahoitusmarkkinoiden vakauden todettiin kuitenkin pysyneen Suomessa kansainväliseen tilanteeseen nähden hyvänä.

Joulukuussa 2009 julkaistussa vakauservioissa Suomen Pankki totesi, että rahoitusmarkkinoiden maailmanlaajuisen kriisin lievenemisestä huolimatta tilanne jatkui edelleen haavoittuvana ja että kansainvälinen rahoitusjärjestelmä

toimi yhä puutteellisesti. Pitkäaikaisen rahoituksen saanti ei ollut täysin elpynyt, ja euroalueen heikoimpien pankkien todettiin olevan jatkuvasti valtion tukitoimien varassa. Sen sijaan Suomen pankkisektorin kannattavuuden ja vakavaraisuuden arvioitiin säilyneen hyvänä erittäin vaikeassa toimintaympäristössä. Tästä kertoi myös se, että suomalaiset pankit eivät joutuneet kertomusvuoden aikana turvautumaan lainkaan julkiseen tukeen, vaikka tähän mahdollisuuteen oli varauduttu. Vakuutussektorista puolestaan todettiin, että osakkeiden keväällä 2009 alkanut kurssinousu tuki aiemmin heikentynyttä vakuutusyhtiöiden kannattavuutta ja vakavaraisuutta.

Joulukuun vakauservioissa Suomen Pankki arvioi toteutettujen stressitestien perusteella, että Suomessa finanssisektorin vakavaraisuus kestäisi yhä myös odotettua heikomman talouskehityksen. Yhtenä avainkysymyksenä pidettiin rahoitusjärjestelmän kykyä ylläpitää luottojen välitystä, jolla tuetaan talouden elpymistä. Riskitekijöiksi nähtiin muun muassa taantuman pitkittyminen, joka voisi heikentää uudelleen rahoitussektorin toimintaympäristöä, sekä se, että kriisiytyneet pankit jäisivät riippuvaisiksi julkisen vallan tukitoimista. Mainittavana riskinä pidettiin myös rahoitussektorin sääntelyuudistuksen toteuttamatta jäämistä, jolloin järjestelmään jäisi rakenteellisia heikkouksia. Nämä riskit eivät kuitenkaan toteutuneet kertomusvuoden aikana.

3.2 Suomen Pankin viranomaisyhteistyö

Suomen Pankin yhteistyö muiden viranomaisten kanssa painottui kertomusvuonna globaalin finanssikriisin seurausten lieventämiseen ja vastaavanlaisten kriisien ehkäisyyn. Suomen Pankin osallistuminen kotimaiseen ja kansainväliseen viranomaisyhteistyöhön keskittyikin kertomusvuonna yhä enemmän sääntelyn ja valvonnan kehittämiseen sen jälkeen kun eurooppalaisen rahoitusjärjestelmän välittömistä vakauttamistoimenpiteistä oli alkuvuoden aikana sovittu.

Osana eurojärjestelmää Suomen Pankki osallistui operaatioihin, joilla keskuspankit torjuivat

pankkien välisen epäluottamuksen aiheuttamaa markkinalikviditeetin vähenemistä suuntaamalla pankeille lyhytaikaista rahoitusta. EKPJ mm. käynnisti katettujen velkakirjojen 60 mrd. euron suuruisen osto-ohjelman kesäkuussa 2009. Muutamat suomalaiset pankit hyödynsivät tätä ohjelmaa liikkeeseenlaskijoina ja myyjinä. Myös Suomen Pankki osallistui eurojärjestelmän osto-ohjelman toteutukseen. Lisäksi pankki osallistui kertomusvuonna valtioiden pankkitukitoimienpiteiden valmisteluun Euroopan unionin talus- ja rahoituskomiteassa, eurojärjestelmässä ja Suomessa.

Yleismaailmallisen rahoitusmarkkinakriisin seurauksena myös Suomessa varauduttiin siihen, että tarvittaessa valtio voi joutua tukemaan pankkeja. Vuonna 2009 saatiin aikaan seuraavat lainsäädännölliset valmiudet tämän mahdollistamiseksi: 1) laki valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin ja 2) valtion vakuusrahastolakiin sisältyvien valtuuksien laajentaminen. Ensiksi mainittu laki sallii pääomasijoitusten teon elinkelpoiseen pankkiin huhtikuun 2010 loppuun. Lisäksi eduskunta jatkoi valtioneuvostolle joulukuussa 2008 antamaansa valtuutusta, jonka perusteella pankkien jälleerahoitukseen voidaan myöntää pyynnöstä valtioneuvoston päätöksen 2010 loppuun. Nämä varautumistoimet noudattavat Euroopan unionissa yleisesti hyväksyttyä linjaa. Lakien tarjoamia tukimahdollisuuksia ei kuitenkaan tarvittu.

Suomen Pankki oli mukana laatimassa Suomen viranomaisten yhteistä raporttia, jossa pohdittiin maiden rajat ylittävän finanssivalvonnan kehittämistä. Työryhmä arvioi lähinnä Suomen näkökulmasta Euroopan komission toukokuussa 2009 julkaisemia alustavia ehdotuksia Euroopan finanssivalvontajärjestelmän kehittämiseksi. Työryhmän mielestä sinänsä kannatettavien ehdotusten yksityiskohdissa oli vielä täsmentämisen tarvetta. Lisäksi työryhmä ehdotti, että viivytyksettä tarkistetaan lainsäädäntöä, joka koskee eräiden ulkomaisten luottolaitosten Suomessa toimivien sivukonttoreiden valvontaa. Suomen kannalta asia tuli ajankohtaiseksi vuonna 2008, kun maassa toimineet islantilaispankit joutuivat vaikeuksiin. Lisäksi pankkitoiminnan kansainvälistyminen on jo pitkään korostanut tarvetta kehittää monikansallisten toimijoiden valvontaa.

Rahoitusmarkkinasääntelyn kehittämiseksi ollaan osin vuoden 2008 kriisin seurauksena tekemässä Basel II -sääntelyyn muun muassa pääomavaatimusten kiristämiseen, pankkien pääomien laadun parantamiseen ja rahoitusmarkkinoiden myötäsyklisyyden vähentämiseen

tähtäviä muutoksia. Suomen Pankki osallistui näihin kehittämishankkeisiin EU:n eri elimissä.

Suomessa rahoitusjärjestelmän valvonnan rakenteiden muutos eteni, kun uusi rahoitusmarkkinoiden instituutioita valvova viranomainen Finanssivalvonta (Fiva) aloitti toimintansa vuoden 2009 alussa. Fiva on yhdistetty aiemmin erillään toimineista Rahoitustarkastuksesta (Rata) ja Vakuutusvalvontavirastosta.

3.3 Suomen Pankin sijoitustoiminta

Suomen Pankin hallinnoimat sijoitukset muodostuvat pankin omasta rahoitusvarallisuudesta, EKP:lle luovutetusta varanto-osuudesta ja Suomen Pankin eläkerahaston varallisuudesta. Vuoden 2009 lopussa oman rahoitusvarallisuuden arvo oli 15 752 milj. euroa, EKP:lle luovutettu varanto-osuus 722 milj. euroa ja eläkerahaston varallisuuden arvo 503 milj. euroa.

Suomen Pankin taseen merkittävin osa on rahoitusvarallisuus. Rahoitusvarallisuus on 44 % pankin taseen vastaavaa-osuudesta. Rahoitusvarallisuus koostuu valuuttavarannosta ja euroääräisestä varallisuudesta. Valuuttavaranto taas koostuu Yhdysvaltain dollarista, Englannin punnasta, Japanin jenistä ja Sveitsin frangista, ja siihen lasketaan kuuluviksi myös kulta sekä erityisten nosto-oikeuksien määräiset erät (Special Drawing Rights, SDR). Euromääräisen varallisuuden määrä kasvoi kertomusvuonna pääasiassa saatujen korkotuottojen johdosta.

Suomen Pankin tavoitteena rahoitusvarallisuuden hallinnoinnin kannalta on sovittaa yhteen toisilleen vastakkaiset tavoitteet, jotka ovat turvallisuus, likvidiys ja tuotto. Pankki sijoittaa rahoitusvarallisuutensa turvallisesti korkomarkkinoille likvideihin kohteisiin, jotta se on tarpeen vaatiessa nopeasti käytettävissä erilaisissa kriisitilanteissa. Samalla Suomen Pankilla on kuitenkin vastuu varallisuutensa arvon kehityksestä, mikä tarkoittaa, että varoille pyritään saamaan myös mahdollisimman hyvä tuotto. Suomen Pankki määrittää pitkän aikavälin sijoitussalkulleen strategisen koostumuksen, jolla tavoitellaan turvallisuus- ja likvidiysrajoitteiden puitteissa mahdollisimman hyvää tuotto-riskisuhdetta.

Rahoitusvarallisuuden kokonaistuotto vuonna 2009 oli 3,25 % eli noin 441 milj. euroa. Kokonaistuotto jakautuu korkotuottoon ja valuuttaturssituottoon. Suomen Pankin rahoitusvarallisuus oli sijoitettuna ainoastaan korkoinstrumentteihin ja niissä vain luottoluokituksestaan parhaisiin kohteisiin tiukan riskienhallinnan

ohjauksen mukaisesti. Vuoden 2009 alkupuolella korot laskivat keskuspankkien koronlaskujen myötä, ja rahoituskriisin hellittäessä myös luottoriskillisten lainojen korot laskivat. Korkojen laskun vuoksi pankin varallisuus tuotti kohtuullisesti. Korkojen poikkeuksellisen matalan nykytason takia lähivuodet tulevat olemaan haasteellisia rahoitusvarallisuuden tuoton kannalta. Valuuttakurssimuutoksista aiheutuneet tuotto-vaikutukset olivat pieniä sekä vuonna 2008 että vuonna 2009.

3.4 Suomesta liikkeeseen lasketun eurosetelistön määrä kasvoi edelleen

Suomesta liikkeeseen lasketun eurosetelistön vuotuinen kasvu pysyi myös vuonna 2009 lähes 1 mrd. euron vauhdissa. Mitään merkittävää hidastumista käteisen liikkeeseenlaskussa ei Suomessa ollut vielä nähtävissä verrattuna koko euroalueeseen. Finanssikriisin aikana lokakuussa 2008 nostetut normaalia suuremmat käteissummat eivät palautuneet vuoden 2009 aikana takaisin Suomen Pankkiin, vaan jäivät pääosin yleisön haltuun. Luottamus rahoitusmarkkinoihin ei siis näytä tältä osin vielä täysin palautuneen. Sama havainto pätee myös euroalueella nostettuun ylimääräiseen setelistöön (lähes 40 mrd. euroa), sillä koko euroalueella finanssikriisin aikaansaa- ma käteisen kysynnän kasvu oli vielä selvästi voimakkaampi kuin Suomessa.

Kierrosta tavattujen euroväarennösten määrä koko maailmassa kasvoi selvästi myös vuonna 2009. Suomesta euroseteliväarennöksiä on koko eurokauden ajan löytynyt poikkeuksellisen vähän, ja Suomesta kierrosta tavattujen seteliväarennösten suhteellinen osuus on ollut pikemminkin vähenemään päin. Osaksi tämä johtuu siitä, että Suomi on vahva korttimaksumaa, mistä syystä käteisen käyttö on meillä vähentynyt. Seteliväarennösten levittäjät on Suomessa saatu nopeasti kiinni yleensä jo kaupassa, mikä on tehokkaasti vähentänyt ulkomaisten väarennösten levittäjien intoa toimia Suomessa. Vuonna 2009 Suomesta löydettiin 861 seteliväarennöstä, mikä oli reilut 150 väarennöstä enemmän kuin edellisvuonna.

3.5 Suomen Pankin kansainvälinen toiminta

Suomen Pankin johto ja asiantuntijat osallistivat kertomusvuoden aikana Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) työhön sen kaikissa

valmisteluportaissa. Suomen Pankista oli jäsen kaikissa EKPJ:n komiteoissa sekä useimmissa komiteoiden alaisissa työryhmissä, joita oli yhteensä noin 60. Vuoden 2009 aikana EKP:ssä työskenteli 12 suomenpankkilaista eripituisissa määräaikaisissa asiantuntijatehtävissä. Eurojärjestelmässä toimi myös monia korkean tason tilapäiskomiteoita esimerkiksi seteli-, tietotekniikka-, rahoitusmarkkinoiden sekä maksujärjestelmien alueella. Suomen Pankin johtokunnan jäsenet osallistuivat näihin omien vastuualueitensa mukaisesti.

Suomen Pankki osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön useiden eri järjestöjen kautta. Lain mukaan Suomen Pankki vastaa Suomen valtion puolesta yhteyksistä Kansainväliseen valuuttarahastoon (International Monetary Fund, IMF). Lisäksi Suomen Pankki osallistuu osakkeenomistajana Kansainvälisen järjestelypankin (Bank for International Settlements, BIS) ja viiden Euroopan unionin komitean sekä taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) toimintaan.

Suomen edustajana Kansainvälisen valuuttarahaston ylimmässä päätöksentekoeuromessä hallintoneuvostossa toimi Suomen Pankin pääjohtaja Erkki Liikanen ja varajäsenenä johtokunnan varapuheenjohtaja Pentti Hakkarainen. Hallinto-neuvosto kokoontui vuosittaisen kokoukseensa lokakuussa Istanbulissa Turkissa.

Suomi kuuluu valuuttarahastossa Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaalipiiriin, jolla on yhteinen edustaja rahaston johtokunnassa. Jens Henriksson Ruotsista jatkoi vuonna 2008 alkanutta kaksivuotista toimikauttaan vaalipiirin edustajana ja johtokunnan jäsenenä. Suomen Pankki osallistui yhdessä valtiovarainministeriön kanssa Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaalipiirin koordinaatioon, jonka avulla valuuttarahaston johtokunnassa käsiteltävistä asioista pyritään muodostamaan vaalipiirin yhteinen näkemys.

Valuuttarahaston johtokunta käsittelee helmikuussa 2009 rahaston neljännen sopimusartiklan mukaisen maa-arvion Suomen talouden kehityksestä ja harjoitetusta talouspolitiikasta. Maa-arvion teki valuuttarahaston asiantuntijaryhmä Suomessa loka-marraskuussa 2008. Asiantuntijaryhmän mukaan Suomella on edessään merkittäviä haasteita, vaikka Suomi kuuluukin taloudessa parhaiten menestyneiden EU-maiden joukkoon. Asiantuntijaryhmä totesi maailmanlaajuisen rahoituskriisin leviämisen vaikuttavan jo epäedullisesti taloudelliseen toimeliaisuuteen.

Pitemmällä aikavälillä väestön nopea ikääntyminen ja tuottavuuden kasvun hidastuminen uhkaavat valuuttarahaston asiantuntijoiden mukaan Suomen talouden kasvua ja julkisen talouden kestävyyttä.

Usean valuuttarahaston jäsenmaan taloustilanne heikkeni nopeasti kansainvälisen rahoituskriisin laajentuessa vuosien 2008–2009 kuluessa, ja rahasto sopi jäsenmaiden kanssa uusia rahoitusjärjestelyjä tiuhaan tahtiin marraskuusta 2008 lähtien. Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaaliipiiristä sekä Islanti että Latvia turvautuivat valuuttarahaston rahoitusjärjestelyyn jo loppuvuonna 2008. EU-maista Unkari, Puola ja Romania sopivat rahoitusjärjestelyistä valuuttarahaston kanssa vuoden 2009 aikana.

Istanbulissa pidetyssä vuosikokouksessa pääjohtaja Liikanen piti Pohjoismaiden ja Baltian maiden edustajana vuosikokouspuheen, jossa hän korosti laajan kansainvälisen yhteistyön merkitystä rahoituskriisin hoidossa ja maailmantalouden palauttamisessa kasvu-uralle. Niin ikään hän korosti puheessaan hallintouudistuksen toteuttamista siten, että äänivallan siirtyminen yliedustetuilta mailta aliedustetuille noudattaa jo hyväksytyä kiintiökaavaa. Uudistuksen tulisi myös taata kaikille jäsenmaille tasapuoliset vaikuttamismahdollisuudet valuuttarahaston päätöksenteossa.

Maailmanlaajuisen rahoituskriisin seurauksena erityisesti G20-ryhmän kokouksissa keskusteltiin laajasti Kansainvälisen valuuttarahaston roolista kriisin ratkaisemisessa ja kriisin ennaltaehkäisemisessä yleisesti. Maailmanlaajuisen jäsenistönä ja makrotaloudellisen osaamisen ansiosta valuuttarahasto valikoitui keskeiseksi foorumiksi arvioitaessa rahoituskriisin syitä sekä tehtäessä johtopäätöksiä kansainvälisen rahoitusjärjestelmän uudistustarpeista. G20-ryhmän johtajat kokoontuivat kahdesti vuonna 2009 ja pitivät tärkeänä, että valuuttarahastolla on riittävät resurssit jäsenmaidensa tukemiseen. Valuuttarahaston luotonantoresurssien kolminkertaistamiseksi päätettiin kasvattaa rahaston tilapäisesti käytettävissä olevia rahoitusresursseja korkeintaan 600 mrd. Yhdysvaltain dollariin jäsenmaiden kanssa solmittavilla luottojärjestelyillä. Lisäksi hyväksyttiin valuuttarahaston erityisten nosto-oikeuksien (Special Drawing Rights, SDR) uusi liikkeeseenlasku ja erityisallokaatio (SDR allocation). Yhdessä nämä kasvattivat erityisten nosto-oikeuksien määrän 283 mrd. Yhdysvaltain dollariin. Rahoituskriisin seurauksena G20-maiden johtajat päättivät huhtikuun huippukokouksessa myös perustaa uuden va-

kausneuvoston (Financial Stability Board, FSB) korvaamaan vuodesta 1999 toimineen rahoitusjärjestelmän vakautta edistävän foorumin (Financial Stability Forum, FSF). Vakausneuvoston tehtävänä on edistää kansainvälisen rahoitusjärjestelmän vakautta sekä toimia tiiviissä yhteistyössä Kansainvälisen valuuttarahaston kanssa rahoitusjärjestelmän haavoittuvuuksia arvioidessa. Vakausneuvoston jäsenistö koostuu rahoitusjärjestelmän vakautta edistävän foorumin jäsenistä, kaikista G20-maista sekä Espanjasta ja Euroopan komissiosta, ja sillä on sihteeristö Kansainvälinen järjestelypankin yhteydessä.

Kansainvälinen järjestelypankki (BIS) järjestää vuosittain kuusi säännönmukaista pääjohtajatasoista tapaamista, joihin Suomen Pankin pääjohtaja osallistuu. Kertomusvuonna näissä tapaamisissa keskusteltiin ajankohtaisesta taloudellisesta tilanteesta sekä rahoitusmarkkinatapahtumista ja säätelyn kehittämisestä globaalilla tasolla. Näillä keskusteluilla on tärkeä merkitys muun muassa kansainvälisen valvonta- ja säätely-yhteistyön kehittämisen kannalta.

Suomen Pankin johtokunnan jäsenet osallistuivat vuoden 2009 aikana useisiin kansainvälisiin seminaareihin ja konferensseihin. Lisäksi Suomen Pankki isännöi kertomusvuoden aikana ulkomaisia arvovieraita. Ruotsin keskuspankin pankkivaltuusto ja johtokunta olivat pankin vieraina helmikuussa merkkivuoden 1809 tiimoilta. Toukokuussa Saksan keskuspankin entinen pääjohtaja Hans Tietmeyer kävi puhumassa aiheesta ”The Single Currency – a German View”. Kesäkuussa Suomen Pankin pääjohtaja puhui Kansainvälisen lehdistöinstituutin Helsingissä järjestetyn maailmakonferenssin osallistujille ja tarjosi heille illallisen.

3.6 Viestintä ja tutkimus

Tietämystä Suomen Pankista ja eurojärjestelmästä pyrittiin vuoden 2009 aikana lisäämään järjestämällä yleisölle avoimia luentotilaisuuksia. Euroalueen syntyisestä tuli kuluneeksi tasan kymmenen vuotta, ja Suomen Pankki juhlisti merkkivuotta järjestämällä keväällä Euro 10 vuotta – Miten tästä eteenpäin? -yleisöluento-sarjan. Tilaisuudet järjestettiin Helsingissä yhdessä Eurooppalainen Suomi ry:n kanssa. Luennot keräsivät paikalle yhteensä lähes 800 kuulijaa.

Luentosarjan puhujina oli euroon liittymisen aikana keskeisissä tehtävissä toimineita henkilöitä. EKP:n johtokunnan jäsenenäkin toiminut Sirkka Hämäläinen ja entinen pääministeri

Paavo Lipponen kertoivat kokemuksiaan euroon siirtymisestä, presidentti Martti Ahtisaari puhui aiheesta ”Yhteinen raha rauhan edistäjänä” ja puhemies Sauli Niinistö sekä toimitusjohtaja Sixten Korkman kertoivat kokemuksiaan talous- ja rahaliiton ensimmäisiltä vuosilta. Kevään luentosarjan päätti Saksan keskuspankin entinen pääjohtaja Hans Tietmeyer. Sarjaan kuului myös akateeminen professoripaneeli, johon osallistui ylijohtaja Jukka Pekkarinen, tutkimusjohtaja Juhana Vartiainen ja Suomen Pankin johtokunnan jäsen Seppo Honkapohja.

Vuonna 2009 Suomen Pankki teetti oman tutkimustoimintansa laatuarvioinnin kolmannen kerran. Arvioitsijoina toimivat pankin ulkopuoliset tieteelliset asiantuntijat. Laatuarviointi toteutetaan viiden vuoden välein, ja tätä ennen se on tehty vuosina 1999 ja 2004. Tällä kertaa johtokunta kutsui arviointiryhmään kansainvälisesti

tunnetut taloustieteen professorit Anil Kashyapin (Chicago Business School), Matti Pohjolan (Helsingin kauppakorkeakoulu) ja Volker Wielandin (Goethe University, Frankfurt).

Asiantuntijaryhmä totesi joulukuussa jättämässään raportissa ja niin ikään joulukuussa pidetyssä johtokuntaseminaarissa pankin oman tutkimustoiminnan edistyneen viime vuosien aikana selvästi tutkimustyön laadun parantamisessa. Ryhmä ehdotti kuitenkin joukkoa toimenpiteitä tutkimustoiminnan kehittämiseksi edelleen. Konkreettiset toimenpidesuunnitelmat valmistellaan kevään 2010 aikana. Sekä uusin että edellinen arviointiraportti on julkaistu englanniksi Suomen Pankin verkkopalvelun osiossa ”Tutkimus”. Korkeatasoinen ja relevantti tutkimus tarjoaa pankille mahdollisuuden lisätä vaikuttavuuttaan.

4 SUOMEN PANKIN TILINPÄÄTÖS

Tase, milj. euroa

	31.12.2009	31.12.2008
VASTAAVAA		
1 <i>Kulta ja kultasaamiset</i>	1 208	980
2 <i>Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta</i>	6 225	4 597
Saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta	1 609	356
Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset	4 617	4 241
3 <i>Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta</i>	1 120	2 577
4 <i>Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta</i>	845	581
5 <i>Rahapolitiisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta</i>	2 710	2 600
Perusrahoitusoperaatiot.....	20	350
Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot	2 690	2 250
6 <i>Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta</i>	126	0
7 <i>Euromääräiset arvopaperit euroalueelta</i>	8 002	7 265
Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit.....	531	–
Muut arvopaperit	7 471	7 265
8 <i>Eurojärjestelmän sisäiset saamiset</i>	14 280	10 162
Osuus EKP:n pääomasta	78	73
Valuuttavarantojen siirtoon perustuva saaminen	722	717
TARGET2-järjestelmään ja kirjeenvaihtaja- pankkitileihin liittyvät saamiset (netto).....	9 535	5 197
Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvä nettosaaminen	3 945	4 174
9 <i>Muut saamiset</i>	1 130	1 254
Euroalueen metalliraha	19	22
Aineellinen ja aineeton käyttöomaisuus.....	189	185
Muu vaihto-omaisuus	528	481
Muut.....	393	566
Yhteensä	35 646	30 016

Pyörityksien vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

	31.12.2009	31.12.2008
VASTATTAVAA		
1 <i>Liikkeessä olevat setelit</i>	13 330	12 532
2 <i>Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille</i>	13 543	8 110
Vähimmäisvarantotalletukset	8 085	1 015
Yötalletukset	5 458	7 095
Määräaikaistalletukset (likviditeettiä vähentävä hienosäätöoperaatio).....	–	–
3 <i>Euromääräiset velat muille euroalueella oleville</i>	14	3 009
4 <i>Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle</i>	234	37
5 <i>Valuuttamääräiset velat euroalueelle</i>	248	0
6 <i>Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle</i>	363	–
7 <i>Myönnettyjen erityisten nosto-oikeuksien vastaerä</i>	1 295	158
8 <i>Eurojärjestelmän sisäiset velat</i>	–	–
9 <i>Muut velat</i>	155	191
10 <i>Arvonmuutostili</i>	1 703	1 622
11 <i>Varaukset</i>	2 325	2 092
12 <i>Oma pääoma</i>	2 015	1 864
Kantarahasto	841	841
Vararahasto	1 174	1 023
13 <i>Tilikauden voitto</i>	420	401
Yhteensä	35 646	30 016

Tuloslaskelma, milj. euroa

	1.1.–31.12.2009	1.1.–31.12.2008
1 <i>Korkotuotot</i>	590	844
2 <i>Korkokulut</i>	-71	-223
3 <i>KORKOKATE</i>	519	621
4 <i>Vahuuttakurssierot</i>	15	-485
5 <i>Arvopapereiden hintaerot</i>	101	37
6 <i>Vahuuttakurssi- ja hintaerovaruksen muutos</i>	-116	448
<i>RAHOITUSKATE</i>	519	621
7 <i>Rahoitustulon netto-osuus</i>	21	26
8 <i>Osuus EKP:n voitosta</i>	2	-
9 <i>Varaus EKPJ:n rahapolitiikan riskeihin</i>	31	-102
10 <i>Muut keskuspankkitoiminnan tuotot</i>	17	25
<i>KESKUSPANKKIERIEN KATE</i>	590	569
11 <i>Muut tuotot</i>	43	41
<i>Toimintakulut</i>	-112	-116
12 <i>Henkilöstökulut</i>	-53	-46
13 <i>Eläkerahaston kannatusmaksu</i>	-10	-30
14 <i>Hallinnolliset kulut</i>	-31	-27
15 <i>Poistot käyttöomaisuudesta</i>	-7	-8
16 <i>Setelien hankintakulut</i>	-10	-4
17 <i>Muut kulut</i>	-1	-2
<i>TOIMINNALLINEN TULOS</i>	521	494
<i>Eläkerahaston tulos</i>	48	-22
18 <i>Eläkerahaston tuotot</i>	76	67
19 <i>Eläkerahaston kulut</i>	-28	-89
20 <i>Varausten muutos</i>	-149	-71
21 <i>TILIKAUDEN TULOS</i>	420	401

Tilinpäätöksen liitteet, milj. euroa

	1.1.–31.12.2009	1.1.–31.12.2008
<i>Osakkeet ja osuudet, nimellisarvo</i>		
Kansainvälinen järjestelypankki (BIS) ¹	22,4 (1,96 %)	22,4 (1,96 %)
Asunto-osakkeet	2,8	2,8
Muut osakkeet ja osuudet	0,0	0,0
Yhteensä	25,2	25,2
 <i>Laskennallinen osuus arvopaperikeskuksen rahastosta</i>	 0,2	 0,3
 <i>Eläkesitoumuksista johtuva vastuu</i>		
Suomen Pankin eläkevastuu	540,0	509,3
– tästä varauksilla katettu	503,0	456,1
 <i>Suomen Pankin huoltokonttori</i>		
Talletukset	20,8	17,9
Luotot	4,5	4,9

¹ Suluissa Suomen Pankin suhteellinen omistusosuus BIS:n liikkeessä olevista osakkeista.

Suomen Pankin kiinteistöt

<i>Kiinteistö</i>	<i>Osoite</i>	<i>Valmistumisvuosi</i>	<i>Tilavuus noin m³</i>
<i>Helsinki</i>	<i>Rauhankatu 16</i>	<i>1883/1961/2006</i>	<i>49 500</i>
	<i>Rauhankatu 19</i>	<i>1954/1981</i>	<i>38 790</i>
	<i>Snellmaninkatu 6¹</i>	<i>1857/1892/2001</i>	<i>26 930</i>
	<i>Snellmaninkatu 2¹</i>	<i>1901/2003</i>	<i>3 200</i>
	<i>Ramsinniementie 34</i>	<i>1920/1983/1998</i>	<i>4 600</i>
<i>Kuopio</i>	<i>Puutarhakatu 4</i>	<i>1993</i>	<i>11 900</i>
<i>Oulu</i>	<i>Kajaaninkatu 8</i>	<i>1973</i>	<i>17 700</i>
<i>Tampere</i>	<i>Hämeenkatu 13 b¹</i>	<i>1942</i>	<i>36 000</i>
<i>Vantaa</i>	<i>Turvalaaksontie 1</i>	<i>1979</i>	<i>311 500</i>
<i>Inari</i>	<i>Saariseläntie 7</i>	<i>1968/1976/1998</i>	<i>6 100</i>

¹ Siirretty vuoden 2002 alussa Suomen Pankin eläkerahaston omaisuudeksi.

Pankkivaltuusto on päättänyt, että Suomen Pankin voitto,
420 319 313,44 euroa, käytetään seuraavasti:
Voitosta 160 319 313,44 euroa käytetään LSP 21 §:n 2 momentin
perusteella vararahaston kartuttamiseen ja muu osa eli 260 000 000 euroa
siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

1. Yleiset laatimisperiaatteet

Suomen Pankki noudattaa EKP:n neuvoston hyväksymiä talousperusteisia kirjanpitoperiaatteita ja tekniikoita, ja tilinpäätökset laaditaan näiden yhdenmukaistettujen periaatteiden mukaisesti. Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankista annetun lain 11. pykälän mukaisesti pankin tilinpäätöksen perusteet johtokunnan esityksen perusteella.

Suomen Pankin tuloslaskelma sisältää myös Suomen Pankin eläkerahaston ja Finanssivalvonnan tuotot ja kulut. Suomen Pankin eläkerahaston sijoitussalkku arvostetaan kuukausittain kuukauden viimeisen päivän markkinahintaan.

2. Valuutta- ja kultamääräisten erien arvostaminen

Valuutta- ja kultamääräiset erät on tilinpäätöksessä muunnettu euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän kurseja. Erät on arvostettu valuutakohtaisesti. Valuuttakurseista johtuva arvostusero käsitellään erillään arvopapereiden hintojen muutoksesta johtuvasta erosta. Realisoitumattomat voitot kirjataan taseen arvonmuutostilille. Realisoitumattomat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan, jos ne ovat suuremmat kuin aikaisemmin taseen arvonmuutostilille kirjatut vastaavat realisoitumattomat arvostusvoitot. Tuloslaskelmaan kirjattuja realisoitumattomia tappioita ei peruuteta seuraavina tilikausina. Kullan hinnanmuutos- ja kurssi- muutoserot käsitellään yhtenä eränä. Tilikauden aikana realisoituneiden valuuttakurssivoittojen ja -tappioiden laskemisessa on käytetty päivittäisen nettokeskihinnan menetelmää. Tilinpäätöksessä käytetyt kurssit käyvät ilmi oheisesta taulukosta.

Valuutta	2009	2008
Yhdysvaltain dollari	1,4406	1,3917
Japanin jeni	133,1600	126,1400
Australian dollari	1,6008	2,0274
Norjan kruunu	8,3000	9,7500
Tanskan kruunu	7,4418	7,4506
Ruotsin kruunu	10,2520	10,8700
Sveitsin frangi	1,4836	1,4850
Englannin punta	0,8881	0,9525
Kanadan dollari	1,5128	1,6998
Erietyiset nosto-oikeudet (SDR)	0,9186	0,9051
Kulta	766,3470	621,5420

3. Arvopapereiden ym. arvostus- ja jaksotusperiaatteet

Tuotot ja kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Realisoituneet tuotot ja kulut kirjataan tuloslaskelmaan. Arvopapereiden hankintahinnan ja nimellisarvon erotus jaksotetaan arvopapereiden juoksuajalle. Arvopapereiden hintaeroista johtuvien voittojen ja tappioiden laskemisessa on käytetty arvopapereiden keskihinnan menetelmää.

Realisoitumattomat voitot kirjataan taseen arvonmuutostilille. Realisoitumattomat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan, jos ne ovat suuremmat kuin aikaisemmin taseen arvonmuutostilille kirjatut vastaavat realisoitumattomat arvostusvoitot. Tuloslaskelmaan kirjattuja realisoitumattomia tappioita ei peruuteta seuraavina tilikausina. Sekä valuutta- että euromääräiset arvopaperit on arvostettu arvopaperilajeittain. Jos arvopaperilajista tai valuutasta kirjataan tilinpäätökseen realisoitumattomia tappioita, tämän arvopaperilajin keskihintaa tai valuutan nettokeskihintaa muutetaan vastavasti ennen seuraavan tilikauden alkua.

Arvopapereiden takaisinmyyntisitoumukset eli käänteiset reposopimukset kirjataan taseeseen vakuudellisina talletuksina vastaavaa-puolelle. Arvopapereiden takaisinostositoumukset eli reposopimukset kirjataan taseeseen vakuudellisina luottoina vastattavaa-puolelle. Reposopimuksilla mydyt arvopaperit jäävät Suomen Pankin taseeseen.

Eläkerahaston sijoitussalkku arvostetaan kuukausittain ulkopuolisten salkunhoitajien ilmoittamaan kuukauden viimeisen päivän markkinahintaan.

Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit

EKP:n neuvoston 7.5. ja 4.6.2009 tekemien päätösten perusteella EKP ja kansalliset keskuspankit alkoivat ostaa rahapolitiikan harjoittamista varten euroalueella liikkeeseen laskettuja euromääräisiä katettuja joukkovelkakirjalainoja. Nämä arvopaperit arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon ja niitä testataan arvonalentumisen varalta.

Muista syistä kuin rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit

Muut kuin eräpäivään saakka pidettävät jälkimarkkinakelpoiset arvopaperit ja vastaavat saamiset arvostetaan arvopaperikohtaisesti tilinpäätöspäivän markkinoiden keskihintaan.

Eräpäivään saakka pidettäväksi luokitellut jälkimarkkinakelpoiset arvopaperit ja ei-jälkimarkkinakelpoiset arvopaperit arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon vähennettynä mahdollisella arvonalentumisella.

4. EKPJ:n sisäisiä saamisia ja velkoja koskevat kirjanpitoperiaatteet

EU-maiden kansallisten keskuspankkien välisiä tapahtumia käsitellään ensisijaisesti TARGET2-järjestelmässä, joka on Euroopan laajuinen automatisoitu reaaliaikainen maksujärjestelmä. Tapahtumista syntyy kahdenvälisiä saamisia ja velkoja EU:n keskuspankkien toisilleen pitämällä tileillä. Nämä saamiset ja velat nettoutetaan siten, että EKP asettuu kummankin osapuolen vastapuoleksi. Näin kansallisille keskuspankeille jää vain yksi nettopositio EKP:hen nähden.

5. Käyttöomaisuutta koskevat arvostusperiaatteet

Tilikauden 1999 alusta lukien käyttöomaisuus on arvostettu hankintahintaan poistoilla vähennettynä. Poistot lasketaan tasapoistomenetelmällä. Tasapoistot tehdään käyttöomaisuuden odotettuna taloudellisena käyttöaikana siten, että ne aloitetaan pääasiassa hankintaa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Vuonna 1999 taseeseen markkinahintaisina aktivoitujen rakennusten ja maa-alueiden vastaerä on arvomuutostili. Näiden rakennusten poistot on kirjattu arvomuutostiliä purkamalla siten, ettei niillä ole tulosvaikutusta.

Taloudelliset käyttöajat ovat seuraavat:

- ATK-laitteet ja -ohjelmistot, autot: 4 vuotta
- koneet ja kalusto: 10 vuotta
- rakennukset: 25 vuotta.

Käyttöomaisuus, jonka arvo on alle 10 000 euroa, poistetaan hankintavuonna.

6. Liikkeessä olevat setelit

EKP ja euroalueen kansalliset keskuspankit, jotka yhdessä muodostavat eurojärjestelmän, ovat laskeneet liikkeeseen euroseteleitä 1.1.2002 alkaen.¹ Slovakian liittyttyä eurojärjestelmään 1.1.2009 alkaen kansallisia keskuspankkeja oli yhteensä 16. Liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvo kohdistetaan keskuspankeille kunkin kuukauden viimeisenä pankkipäivänä setelien jakoperusteen mukaisesti.² EKP:lle on merkitty 8 prosentin osuus liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta, ja

lopun 92 % on merkitty kansallisille keskuspankeille setelien jakoperusteen mukaisesti. Osuus ilmoitetaan taseen vastattavaa-puolella erässä ”Liikkeessä olevat setelit”. Kullekin kansalliselle keskuspankille setelien jakoperusteen mukaisesti kohdistetun eurosetelien osuuden arvon ja kyseisen keskuspankin tosiasiallisesti liikkeeseen laskemien eurosetelien arvon erotuksesta aiheutuu myös eurojärjestelmän sisäisiä saamisia tai velkoja, joille maksetaan korkoa. Nämä korolliset³ saamiset tai velat ilmoitetaan aluerässä ”Eurojärjestelmän sisäiset saamiset/velat: Eurosetelien kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvä nettosaaminen/-velka”. Suomen Pankin taseessa erä on vastaavaa-puolella.

Seteleistä saatava tulo jaetaan kansallisten keskuspankkien kesken suhteessa niiden EKP:n pääomasta maksamiin osuuksiin. Näistä eristä kertyvät korkotuotot ja -kulut selvitetään EKP:n tilien kautta, ja ne ovat osa korkokatetta. EKP:n pääoma-avainta tarkistetaan viiden vuoden välein ja uusien jäsenmaiden liittyessä Euroopan unioniin.

Setelitulo, joka EKP:lle kertyy sen 8 prosentin osuudesta liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta, jaetaan pääasiassa kansallisille keskuspankeille.

¹ Euroopan keskuspankin päätös, tehty 6. päivänä joulukuuta 2001, euroseteleiden liikkeeseenlaskusta (EKP/2001/15), EYVL L 337, 20.12.2001.

² Setelien jakoperusteella tarkoitetaan prosenttiosuuksia, jotka saadaan, kun otetaan huomioon EKP:n osuus liikkeeseen laskettujen euroseteleiden kokonaismäärästä ja sovelletaan merkityn pääoman jakoperustetta kansallisten keskuspankkien osuuteen tästä kokonaismäärästä.

³ Euroopan keskuspankin päätös (EKP/2001/16) rahoitukseen osallistuvien jäsenvaltioiden kansallisten keskuspankkien rahoitustulon jakamisesta tilikaudesta 2002 alkaen.

⁴ EKP:n päätös (EKP/2005/11).

EKP:n pääomaan sovellettava jakoperuste 1.1.2009	%
Belgian keskuspankki	2,4256
Saksan keskuspankki	18,9376
Irlannin keskuspankki	1,1107
Kreikan keskuspankki	1,9649
Espanjan keskuspankki	8,3040
Ranskan keskuspankki	14,2212
Italian keskuspankki	12,4966
Kyproksen keskuspankki	0,1369
Luxemburgin keskuspankki	0,1747
Maltaan keskuspankki	0,0632
Alankomaiden keskuspankki	3,9882
Itävallan keskuspankki	1,9417
Portugalin keskuspankki	1,7504
Slovenian keskuspankki	0,3288
Slovakian keskuspankki	0,6934
Suomen Pankki	1,2539
Eurojärjestelmä yhteensä	69,7915
Bulgarian keskuspankki	0,8686
Tšekin keskuspankki	1,4472
Tanskan keskuspankki	1,4835
Viron keskuspankki	0,1790
Latvian keskuspankki	0,2837
Liettuan keskuspankki	0,4256
Unkarin keskuspankki	1,3856
Puolan keskuspankki	4,8954
Romanian keskuspankki	2,4645
Ruotsin keskuspankki	2,2582
Englannin pankki	14,5172
Euroalueeseen kuulumattomat kansalliset keskuspankit yhteensä	30,2085
Yhteensä	100,0000

7. Muutokset tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet eivät ole muuttuneet tilikauden 2009 aikana.

8. Rahoitustulo

Euroopan keskuspankkijärjestelmässä rahapoliittisten tehtävien hoidon yhteydessä kertyvä rahoitustulo lasketaan ja jaetaan kansallisten keskuspankkien kesken perussäännön määräysten ja Euroopan keskuspankin neuvoston tekemien päätösten mukaisesti.

9. Eläkerahasto

Vuonna 2001 tehtiin päätökset Suomen Pankin eläkevastuun hoitamisesta pankin taseessa olevan eläkerahaston avulla. Vuoden 2002 alussa voimaan tulleen järjestelyn tarkoituksena on huolehtia Suomen Pankin henkilöstön eläketurvan kattamiseen liittyvien varojen tuottavasta sijoittamisesta. Suomen Pankin eläkerahastosta laaditaan erillinen vuosikertomus. Eläkerahaston varat sisältyvät Suomen Pankin taseessa muihin saamisiin.

EKPJ:n suuntaviivat yhdenmukaistetusta kirjanpidosta eivät säätele eläkerahaston kirjanpitoa. Eläkerahaston sijoitukset arvostetaan markkinahintaan ja arvomuutokset kirjataan tulosvaikutteisesti. Tilinpäätöksessä käytetään vuoden viimeisen päivän markkinahintoja. Eläkerahaston kiinteistöt ovat taseessa siirtohetken mukaisessa arvossaan vuosipoistot vähennettyinä. Siltä osin kuin rakennusten tasearvo on katettu arvonorotuksella, vastaavat poistot kirjataan arvonorotusta purkamalla siten, että poistoilla ei ole tulosvaikutusta.

10. Varausten kirjaamisen periaatteet

Tilinpäätöksessä voidaan tehdä varauksia, jos se pankin rahastojen reaaliarvon turvaamiseksi taikka valuuttakurssien tai arvopaperien markkinahintojen muutoksista aiheutuvien tuloksen vaihtelujen tasaamiseksi on tarpeen.

Tilinpäätöksessä voidaan tehdä pankin eläkevastuun kattamiseksi tarpeellisia varauksia.

11. Taseen ulkopuoliset vastuut

Taseen ulkopuolisista eristä aiheutuvat voitot ja tappiot käsitellään samalla tavalla kuin taseessa olevista eristä aiheutuneet voitot ja tappiot. Valuuttatermiinit otetaan huomioon laskettaessa valuuttaposition nettokeskihintaa.

Taseen liitetiedot

Vastaavaa

1. Kulta ja kultasaamiset

Suomen Pankilla on 1 576 523 troyunssia kultaa (1 troyunssi = 31,103 g), joka on tilinpäätöksessä arvostettu markkinahintaan. Vuoden 1999 alussa Suomen Pankki, kuten muutkin eurojärjestelmän kansalliset keskuspankit, siirsi noin 20% kullastaan EKP:lle.

Kulta	31.12.2009	31.12.2008
Määrä (milj. troyunssia)	1,6	1,6
Hinta troyunssilta (EUR)	766,3	621,5
Arvo markkinahintaan (milj. EUR)	1 208,1	979,9
Markkina-arvon muutos (milj. EUR)	228,3	84,0

2. Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erässä ovat valuuttavarantoon luettavat valuuttasaamiset euroalueen ulkopuolelta sekä SDR-määräiset saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF).

Valuuttamääräiset saamiset IMF:ltä eriteltyinä

	31.12.2009		31.12.2008	
	Milj. EUR	Milj. SDR	Milj. EUR	Milj. SDR
Varanto-osuus IMF:ssä	294,0	270,1	177,8	169,2
Erityiset nosto-oikeudet	1 308,2	1 201,7	171,3	163,0
Muut saamiset IMF:ltä	6,3	5,8	6,6	6,3
Yhteensä	1 608,5	1 477,6	355,8	338,5

Euron ja SDR:n välisen kurssin kehitys tilikausina 2008 ja 2009

	2009	2008
Maaliskuun loppu	0,89	0,96
Kesäkuun loppu	0,91	0,97
Syyskuun loppu	0,92	0,92
Joulukuun loppu	0,92	0,91

Suomenjäsenosuuden kokonaismäärävaluuttarahastossa on 1 236,8 milj. SDR. Varanto-osuus on se osuus Suomen Pankin jäsenosuudesta, joka on maksettu IMF:lle valuuttana. Toinen osa jäsenosuudesta on maksettu aikoinaan markkoina. Tämän osan valuuttarahasto on lainannut takaisin Suomen Pankille. Markkoina maksetun jäsenosuuden nettovaikutus Suomen Pankin taseessa on nolla, sillä edellä mainittu saaminen ja velka ovat samassa tase-erässä.

Suomen Pankin erityisten nosto-oikeuksien (Special Drawing Rights, SDR) määrä on 1 308,2 milj. euroa. Erityiset nosto-oikeudet ovat IMF:n luomaa valuuttavarantoa, jonka rahasto on jakanut jäsenmailleen. Erityisiä nosto-oikeuksia käytetään valuuttakaupoissa normaalien valuuttojen tapaan. Erän arvo muuttuu valuuttarahaston jäsenmaiden välisten valuuttakauppojen seurauksena. Lisäksi erän suuruuteen vaikuttavat saadut ja maksetut korot sekä voitto-osuus IMF:ssä.

Yhteensä Suomen Pankin saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta ovat 1 608,5 milj. euroa. Vuoden 2009 lopussa SDR:n ja euron välinen kurssi oli 1 SDR = 1,0886 EUR. Vuonna 2009 SDR:n markkinakurssi oli keskihintaa alhaisempi, joten arvostustappiot tuloutettiin kirjanpitosääntöjen mukaisesti.

Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erä sisältää IMF-erien lisäksi pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta.

Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta eriteltyinä

	31.12.2009	31.12.2008
	Milj. EUR	Milj. EUR
Talletukset	71,6	206,5
Kuponkipaperit	3 797,2	3 511,0
Diskonttopaperit	105,8	518,1
Muut saamiset	2,0	5,5
Yhteensä	4 616,6	4 241,1

Suomen Pankki siirsi vuoden 1999 alussa osan dollari- ja jenimääräisistä saamisistaan EKP:lle.

Euroalueen ulkopuolisten valuuttamäärien arvopapereiden valuuttajakauma

Valuutta	31.12.2009		31.12.2008	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Englannin punta	1 028,1	26,3	988,5	24,5
Sveitsin frangi	459,9	11,8	479,3	11,9
Yhdysvaltain dollari	2 010,8	51,5	2 121,0	52,6
Japanin jeni	404,2	10,4	440,3	10,9
Yhteensä	3 903,0	100,0	4 029,1	100,0

Euroalueen ulkopuolisten valuuttamäärien arvopapereiden maturiteettijakauma

Maturiteetti	31.12.2009		31.12.2008	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Alle 1 vuosi	920,9	23,6	1 207,6	30,0
Yli 1 vuosi	2 982,1	76,4	2 821,5	70,0
Yhteensä	3 903,0	100,0	4 029,1	100,0

3. Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta

Tase-erässä ovat valuuttamääräiset talletukset ja arvopaperit sekä muut valuuttamääräiset saamiset euroalueelta.

Euroalueen sisäiset valuuttamääräiset saamiset eriteltyinä

	31.12.2009		31.12.2008	
	Milj. EUR		Milj. EUR	
Talletukset	45,5		1 471,2	
Kuponkipaperit	1 074,4		1 088,1	
Diskonttopaperit	0,0		17,6	
Muut saamiset	0,2		0,2	
Yhteensä	1 120,1		2 577,1	

Euroalueen sisäisten valuuttamäärien arvopapereiden valuuttajakauma

Valuutta	31.12.2009		31.12.2008	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Englannin punta	416,8	38,8	426,3	38,6
Sveitsin frangi	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhdysvaltain dollari	609,9	56,8	647,5	58,6
Japanin jeni	47,7	4,4	31,9	2,9
Yhteensä	1 074,4	100,0	1 105,7	100,0

Euroalueen sisäisten valuuttamäärien arvopapereiden maturiteettijakauma

Maturiteetti	31.12.2009		31.12.2008	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Alle 1 vuosi	397,4	37,0	229,3	20,7
Yli 1 vuosi	677,0	63,0	876,4	79,3
Yhteensä	1 074,4	100,0	1 105,7	100,0

4. Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erä sisältää euroalueen ulkopuolisia euro-talletuksia, euroalueen ulkopuolella liikkeeseen laskettuja kuponki- ja diskonttopapereita sekä euromääräisiä saamisia Kansainväliseltä järjestelypankilta (BIS).

Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

	31.12.2009		31.12.2008	
	Milj. EUR		Milj. EUR	
Talletukset	416,2		246,7	
Kuponkipaperit	428,7		333,9	
Diskonttopaperit	0,0		0,0	
Muut saamiset	0,0		0,0	
Yhteensä	845,0		580,7	

Euroalueen ulkopuolisten euromääräisten arvopapereiden maturiteettijakauma

Maturiteetti	31.12.2009		31.12.2008	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Alle 1 vuosi	182,3	42,5	50,8	15,2
Yli 1 vuosi	246,4	57,5	283,2	84,8
Yhteensä	428,7	100,0	333,9	100,0

5. Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta

Tase-erä sisältää rahapolitiikassa käytettävät instrumentit, joiden avulla Suomen Pankki toteuttaa rahapolitiikkaa osana eurojärjestelmää. Erä muodostuu korkoa sisältävistä saamisista suomalaisilta luottolaitoksilta, ja sen suuruus määräytyy suomalaisten luottolaitosten likviditeettitarpeen perusteella.

Perusrahoitusoperaatio on viikoittainen likviditeettiä lisäävä käänteisoperaatio, joka toteutetaan vakiohuutokauppana. Perusrahoitusoperaatioilla on keskeinen asema eurojärjestelmän markkinaoperaatioiden tavoitteiden täyttämises-

sä, ja niiden avulla turvataan suurin osa rahoitussektorin keskuspankkirahan tarpeesta. Saamiset perusrahoitusoperaatioista olivat 20,0 milj. euroa vuoden 2009 lopussa.

Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot ovat keran kuussa toteutettavia likviditeettiä lisääviä käänteisoperaatioita, jotka toteutetaan vakiohuutokauppoina. Saamiset niistä olivat 2 690,0 milj. euroa.

Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta

	31.12.2009 Milj. EUR	31.12.2008 Milj. EUR
Perusrahoitusoperaatiot	20,0	350,0
Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot	2 690,0	2 250,0
Yhteensä	2 710,0	2 600,0

6. Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta

Tase-erässä ovat eurotalletukset sekä tilit euroalueen luottolaitoksissa. Tase-erän loppusumma tilikaudella 2009 oli 125,8 milj. euroa. Vuonna 2008 vastaava summa oli 0,3 milj. euroa.

7. Euromääräiset arvopaperit euroalueelta

Jotta rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit voidaan ilmoittaa erikseen, erä ”Euromääräiset arvopaperit euroalueelta” on jaettu kahteen osaan: ”Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit” ja ”Muut arvopaperit”. Ensimmäisessä esitetään heinäkuussa 2009 aloitetut sijoitukset euromääräisiin katettuihin joukkovelkakirjalainoihin, ja jälkimmäinen sisältää jälkimarkkinakelpoiset ja ei-jälkimarkkinakelpoiset arvopaperit, jotka eivät liity eurojärjestelmän rahapoliittisiin operaatioihin (tämä osa muodosti aiemmin koko erän).

7.1 Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit

Erä sisältää arvopaperit, jotka Suomen Pankki on ostanut EKP:n neuvoston 7.5.2009 julkistaman katettujen joukkovelkakirjalainojen osto-ohjelman nojalla (ks. kirjanpitoperiaatteiden kohta ”Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit”).

7.2 Muut arvopaperit

Tase-erä sisältää euroalueella liikkeeseen lasketut kuponki- ja diskonttopaperit.

Euroalueen sisäiset euromääräiset arvopaperit eriteltyinä

	31.12.2009 Milj. EUR	31.12.2008 Milj. EUR
Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit	530,6	0,0
Kuponkipaperit	7 067,6	7 235,1
Diskonttopaperit	403,6	30,0
Yhteensä	8 001,8	7 265,1

Euroalueen sisäisten euromääräisten arvopapereiden maturiteettijakauma

Maturiteetti	31.12.2009		31.12.2008	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Alle 1 vuosi	1 740,5	21,8	1 582,7	21,8
Yli 1 vuosi	6 261,3	78,2	5 682,5	78,2
Yhteensä	8 001,8	100,0	7 265,1	100,0

8. Eurojärjestelmän sisäiset saamiset

Tase-erä sisältää seuraavat saamiset:

- osuus EKP:n pääomasta
- valuuttavarantojen siirtoon perustuva saaminen
- TARGET2-järjestelmään ja kirjeenvaihtaja pankkitileihin liittyvät saamiset (netto)
- euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvä nettosaaminen
- osuus EKP:n setelitulosta
- osuus rahoitustulosta.

Eurojärjestelmän kunkin keskuspankin osuus EKP:n pääomasta määräytyy ns. pääoma-avaimen mukaan. Pääoma-avaimen vaikuttavien maan asukasluku ja bruttokansantuote. Pääoma-avain tarkistetaan viiden vuoden välein ja kun uusia jäseniä liittyy EU:hun. Suomen prosentuaalinen osuus EKP:n pääomasta on ollut 1.1.2009 alkaen 1,2539 %.

Valuuttavarantojen siirtoon perustuva saaminen -erä sisältää Suomen Pankin EKP:lle siirtämän valuuttavaranto-osuuden. Siirto tehtiin eurojärjestelmään siirtymisen yhteydessä. Saamiselle

maksetaan viimeisimpään käytettävissä olevaan eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoon perustuvaa korkoa lukuun ottamatta kulta, jolle ei makseta korkoa. Saaminen on euromääräinen, ja sen arvo perustuu saamisen arvoon siirtohetkellä.

Tase-erä sisältää TARGET2-maksujärjestelmän keskuspankkitilien saldon nettomääräisenä, mikäli Suomen Pankilla on tarkasteluhetkellä ollut saaminen suhteessa eurojärjestelmään.

Nettosaaminen, joka liittyy euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä, käsittää pääoman merkitsemiseen liittyvän mekanismin mukaisen CSM-erän (Capital Share Mechanism) vähennettynä ns. ECB issue -luvulla. CSM-luvulla liikkeessä olevan setelistön määrä oikaistaan keskuspankin taseessa pääoma-avaimen mukaiseksi. ECB issue -luku taas kertoo EKP:n osuuden (8 %) liikkeessä olevista seteleistä. Kummankin luvun vastakirjaus on taseen vastattavaapuolen erässä ”Liikkeessä olevat setelit”.

9. Muut saamiset

Tase-erä sisältää Suomen Pankin hallussa olevat eurokolikot, käyttöomaisuuden (rakennukset, koneet ja kalusto) ja sijoitusomaisuuden (osakkeet ja osuudet). Tase-erään sisältyvät myös eläkerahaston omaisuus- ja sijoituserät, taseen ulkopuolisten erien arvostuksesta johtuvat erät sekä siirtosaamiset ja muut saamiset.

Aineellinen käyttöomaisuus

Kirjanpitoarvo	31.12.2009 Milj. EUR	31.12.2008 Milj. EUR
Maa-alueet	8,6	11,0
Rakennukset	154,2	158,0
Koneet ja kalusto	10,2	10,7
Taide ja numismaattinen kokoelma	0,4	0,4
Yhteensä	173,3	180,1

Aineeton käyttöomaisuus

Kirjanpitoarvo	31.12.2009 Milj. EUR	31.12.2008 Milj. EUR
Tietojärjestelmät	5,8	4,8
Yhteensä	5,8	4,8

Muu omaisuus ja saamiset	31.12.2009 Milj. EUR	31.12.2008 Milj. EUR
Euroalueen metalliraha	19,5	21,9
Osakkeet ja osuudet	25,2	25,3
Eläkerahaston sijoitukset	502,8	456,1
Siirtosaamiset	281,2	346,7
Muut saamiset	121,8	219,0
Yhteensä	950,5	1 068,9

Seuraavassa erittelyssä maa-alueet ja rakennukset sisältävät myös Suomen Pankin eläkerahaston omistuksessa olevat maa-alueet, 5,5 milj. euroa, ja rakennukset, 32,9 milj. euroa, jotka sisältyvät muuhun omaisuuteen ja saamisiin. Aineettoomaan omaisuuteen sisältyvät myös osakkeet ja osuudet.

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Milj. EUR	Maaalueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Taide ja numismaattinen kokoelma	Aineeton omaisuus	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2009	16,5	289,6	26,8	0,4	44,4	377,7
Lisäykset		7,2	2,3		3,2	12,7
Vähennykset	2,4		0,2		0,0	2,6
Hankintameno 31.12.2009	14,1	296,9	28,9	0,4	47,6	387,8
Tilikauden poisto		11,5	2,8		2,2	16,5
Kertyneet poistot 31.12.2009		109,8	18,7		16,6	145,1
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	14,1	187,0	10,2	0,4	31,0	242,7
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	16,5	191,4	10,7	0,4	30,0	249,0

Vastattavaa

1. Liikkeessä olevat setelit

Tase-erä sisältää pääoma-avaimen mukaisen, EKP:n osuudella oikaistun Suomen Pankin osuuden liikkeessä olevien euroseteleiden kokonaismäärästä. Vuonna 2009 tämä osuus oli yhteensä 13 330,0 milj. euroa.

Liikkeessä olevat setelit	31.12.2009 Milj. EUR	31.12.2008 Milj. EUR
5 euroa	102,7	99,8
10 euroa	53,2	61,4
20 euroa	1 994,8	1 870,8
50 euroa	4 210,9	3 604,3
100 euroa	31,3	92,4
200 euroa	346,5	327,0
500 euroa	2 681,0	2 350,0
Eurosetelit yhteensä	9 420,4	8 405,7
ECB issue -luku	- 1 159,1	- 1 089,9
CSM-luku	5 068,6	5 216,6
Pääoma-avaimen mukainen liikkeessä oleva setelistö	13 330,0	12 532,4

2. Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille

Tämä tase-erä muodostuu korkoa sisältävistä velvoitteista luottolaitoksille, ja siihen sisältyvät luottolaitosten vähimmäisvarantotilien saldot sekä luottolaitosten yötalletukset. Tase-erä syntyy sen rahamarkkinapolitiikan seurauksena, jota Suomen Pankki toteuttaa osana eurojärjestelmää. Vähimmäisvarantojärjestelmän avulla pyritään tasaamaan rahamarkkinakorkoja sekä lisäämään rakenteellisen keskuspankkirahoituksen tarvetta. Luottolaitosten vähimmäisvarantotilien päivittäisten saldojen keskiarvon seurantaajan aikana on oltava vähintään varantovelvoitteen suuruinen. Finanssikriisin vuoksi yötalletukset olivat vuonna 2009 ja vuoden 2008 viimeisen neljänneksen aikana poikkeuksellisen suuria.

3. Euromääräiset velat muille euroalueella oleville

Tase-erässä ovat euromääräiset velat julkiselle sektorille ja muille kuin vähimmäisvarantovelvoitteen alaisille luottolaitoksille.

4. Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle

Tase-erässä ovat kansainvälisten organisaatioiden ja euroalueen ulkopuolella sijaitsevien pankkien tilien saldot Suomen Pankissa sekä reposopimukset euroalueen ulkopuolisten vastaapuolien kanssa.

5. Valuuttamääräiset velat euroalueelle

Erään sisältyy valuuttamääräisiä varoja, jotka Valtiokonttori on tallettanut omia maksujaan varten.

6. Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle

Valuuttavarannon hallinnoimiseksi tehdyt valuuttamääräiset reposopimukset on kirjattu tähän tase-erään.

7. Myönnettyjen erityisten nosto-oikeuksien vastaerä

Tase-erä on erityisten nosto-oikeuksien (vrt. vastaavaa-puolen erä) vastaerä. Alun perin erityiset nosto-oikeudet ja niiden vastaerä olivat yhtä suuret. SDR-määräisen kaupankäynnin seurauksena Suomen Pankin erityisiin nosto-oikeuksiin liittyvät saamiset olivat vuoden 2009 lopussa suuremmat kuin niiden vastaerä taseen velkapuolella. Velkapuolen vastaerän suuruus on 1 189,5 milj. SDR. Vuonna 2009 erä kasvoi IMF:n uusien rahoitusjärjestelyjen seurauksena 1 046,8 milj. SDR. Taseessa erä esitetään euromääräisenä ja arvostettuna vuoden viimeisen päivän kurssiin (1 294,9 milj. euroa).

8. Eurojärjestelmän sisäiset velat

Tase-erä sisältää nettomääräisenä muiden keskuspankkitilien ja TARGET2-maksujärjestelmän EKP-tilin saldon, mikäli Suomen Pankilla on tarkasteluhetkellä ollut velka suhteessa eurojärjestelmään. Eurojärjestelmän sisäiset velat ja saamiset on eritelty taseen vastaavaa-puolen erän ”Eurojärjestelmän sisäiset saamiset” liitetiedoissa. Tilikauden 2009 lopussa Suomen Pankilla ei ollut eurojärjestelmän sisäisiä velkoja.

9. Muut velat

Muut velat	31.12.2009 Milj. EUR	31.12.2008 Milj. EUR
Liikkeessä olevat markkasetelit	128,6	130,1
Siirtovelat	16,1	27,6
Ostovelat	0,7	0,5
Muut velat	9,9	33,1
Yhteensä	155,3	191,3

10. Arvonmuutostili

Tase-erässä ovat maa-alueiden ja rakennusten arvonorotukset sekä vuoden 1999 kirjanpito-käytännön muutoksesta johtuvat muut arvostuserot. Lisäksi tase-erä sisältää valuuttamääräisten erien ja arvopapereiden markkinahinta-arvostuksesta syntyneet realisoitumattomat arvostusvoitot.

11. Varaukset

Suomen Pankista annetun lain 20 pykälän mukaan tilinpäätöksessä voidaan tehdä varauksia, jos se pankin rahastojen reaaliarvon turvaamiseksi taikka valuuttakurssien tai arvopapereiden markkinahintojen muutoksista aiheutuvien tuloksen vaihteluiden tasaamiseksi on tarpeen. Vuoden 2009 lopussa varausten yhteismäärä on 2 325 milj. euroa. Varaukset koostuvat yleisvarauksesta, reaaliarvovarauksesta, eläkevarauksesta ja varauksesta EKP:n rahapolitiikan riskeihin sekä valuuttakurssi- ja hintaerovarauksesta.

Eläkevaraus on tehty eläkevastuun kattamiseksi. Suomen Pankin eläkevastuun kokonaismäärä on 540 milj. euroa, ja tästä on katettu noin 93,2 % eli 503 milj. euroa.

Vuonna 2008 EKP:n neuvosto katsoi varovaisuutta koskevan yleisen kirjanpitoperiaatteen nojalla tarpeelliseksi tehdä 5,7 mrd. euron erikoisvarauksen eurojärjestelmän vastapuolten maksukyvyttömyysriskin varalta. Perussäännön

artiklan 32.4 mukaan euroalueen kansalliset keskuspankit jakavat nämä riskit suhteessa osuuksiinsa EKP:n merkitystä pääomasta vuonna 2008.

Näin ollen luotiin 102 milj. euron varaus, joka vastaa 1,78603 prosentin osuutta koko erikoisvarauksesta.

Vuoden 2009 tilinpäätöksessä edellä mainittua varausta purettiin EKP:n neuvoston päätöksen mukaisesti 1,7 mrd. eurolla vakuuksien hinnan nousun ja velallisten suorittamien maksujen vuoksi. Suomen Pankin osuus varauksen purusta on 30,8 milj. euroa.

12. Oma pääoma

Tase-erässä ovat kantarahasto ja vararahasto. Suomen Pankista annetun lain 21 pykälän mukaan tappio on katettava vararahastosta, jos pankin tilinpäätös on tappiollinen. Siltä osin kuin vararahasto ei riitä, tappio voidaan jättää kattamatta toistaiseksi. Seuraavien vuosien voitto on ensisijaisesti käytettävä kattamatta jääneiden tappioiden kattamiseen.

Oma pääoma (milj. EUR)	31.12.2009	31.12.2008
Kantarahasto	840,9	840,9
Vararahasto	1 173,7	1 022,8
Oma pääoma yhteensä	2 014,6	1 863,7

Tilikauden tulos (milj. EUR)	2009	2008
Voitonjako valtiolle	260,0	250,0
Suomen Pankin osuus voitosta (siirretään vararahastoon)	160,3	150,9
Yhteensä	420,3	400,9

13. Tilikauden voitto

Tilikauden 2009 voitto oli 420,3 milj. euroa.

Varaukset (milj. EUR)	Varausten määrä 1.1.2008	Varausten muutos 2008	Varaukset yhteensä 31.12.2008	Varausten muutos 2009	Varaukset yhteensä 31.12.2009
Kurssi- ja hintaerovaraus	224	-224	-	116	116
Yleisvaraus	1 219	-224	995	-	995
Reaaliarvovaraus	446	93	539	101	640
Eläkevaraus	459	-21	456	47	503
Varaus EKP:n rahapolitiikan riskeihin	-	102	102	-31	72
Yhteensä	2 368	-274	2 092	233	2 325

Tuloslaskelman liitetiedot

1. Korkotuotot

Korkotuotot euroalueen ulkopuolelta (milj. EUR)	2009			2008		
	Euro-määräiset	Valuuttamääräiset	Yhteensä	Euro-määräiset	Valuuttamääräiset	Yhteensä
Korkotuotot kultasijoituksista	0,0	-0,1	-0,1	0,0	1,4	1,4
Korkotuotot kuponkipapereista	16,7	119,4	136,1	14,2	143,8	158,1
Korkotuotot diskonttopapereista	0,0	3,0	3,0	0,3	8,3	8,6
Korkotuotot talletuksista	1,5	0,8	2,4	11,2	6,2	17,4
Muut korkotuotot	0,7	2,3	3,0	2,8	5,4	8,1
Yhteensä	18,9	125,5	144,4	28,5	165,0	193,5

Korkotuotot euroalueelta (milj. EUR)	2009			2008		
	Euro-määräiset	Valuuttamääräiset	Yhteensä	Euro-määräiset	Valuuttamääräiset	Yhteensä
Korkotuotot kuponkipapereista	258,5	47,4	305,9	280,3	53,0	333,3
Korkotuotot diskonttopapereista	2,5	0,1	2,5	2,0	0,8	2,8
Korkotulot talletuksista	0,8	1,7	2,5	1,5	25,7	27,3
EKPJ-erien korkotuotot	90,8	0,0	90,8	205,5	0,0	205,5
Korkotuotot rahapolitiikan eristä	43,3	0,0	43,3	79,8	0,0	79,8
Muut korkotulot	0,0	0,5	0,5	0,0	1,8	1,8
Yhteensä	395,9	49,7	445,6	569,1	81,3	650,4

Korkotuotot yhteensä (milj. EUR)	2009			2008		
	Euro-määräiset	Valuuttamääräiset	Yhteensä	Euro-määräiset	Valuuttamääräiset	Yhteensä
Korkotuotot euroalueen ulkopuolelle	18,9	125,5	144,4	28,5	165,0	193,5
Korkotuotot euroalueelta	395,9	49,7	445,6	569,1	81,3	650,4
Yhteensä	414,7	175,2	589,9	597,6	246,3	843,9

Korkotuotot euroalueen ulkopuolelta ja euroalueelta olivat yhteensä 589,9 milj. euroa, ja niistä 175,2 milj. euroa oli valuuttamääräisiä korkotuottoja ja 414,7 milj. euroa euromääräisiä korkotuottoja.

EKPJ-erien korkotuotot, 90,8 milj. euroa, kerjivät seuraavasti: 8,0 milj. euroa valuuttavaran-

non siirtoon perustuvasta saamisesta EKP:ltä. EKP:n seteliosuudesta, pääoma-avainten soveltamisesta ja porrastuksesta aiheutuvasta saamisesta ja velasta syntyvä korkotuotto, 52,1 milj. euroa, on esitetty nettomääräisenä. TARGET2-saldoihin liittyviä korkotuottoja syntyi 30,7 milj. euroa.

2. Korkokulut

Korot euroalueen ulkopuolelle (milj. EUR)	2009			2008		
	Euro-määräiset	Valuuttamääräiset	Yhteensä	Euro-määräiset	Valuuttamääräiset	Yhteensä
Korot euroalueen ulkopuolisista talletuksista	-0,3	-0,4	-0,7	0,0	-1,1	-1,1
Muut korot euroalueen ulkopuolelle	0,0	-1,7	-1,7	0,0	-4,1	-4,1
Yhteensä	-0,3	-2,1	-2,4	0,0	-5,2	-5,2

Korot euroalueelle (milj. EUR)	2009			2008		
	Euro- määräiset	Valuutta- määräiset	Yhteensä	Euro- määräiset	Valuutta- määräiset	Yhteensä
Korkokulut EKPJ-eristä	-2,1	0,0	-2,1	-24,3	0,0	-24,3
Korkokulut rahapolitiikan eristä	-58,6	0,0	-58,6	-161,1	0,0	-161,1
Muut korot euroalueelle	-5,9	-1,6	-7,5	-8,4	-24,2	-32,6
Yhteensä	-66,9	-1,6	-68,1	-193,8	-24,2	-218,0
Korkokulut yhteensä	-66,9	-3,6	-70,5	-193,8	-29,4	-223,2

Sekä euroalueelle että sen ulkopuolelle maksetut korot olivat yhteensä 70,5 milj. euroa. Niistä 44,5 milj. euroa on vähimmäisvarantotalletuksille maksettua korkoa ja 13,3 milj. euroa yön yli -talletuksille maksettua korkoa. Korkokulua syntyi myös eurojärjestelmään kuuluvien keskuspankkien TARGET2-saldoille maksetuista koroista, 2,1 milj. euroa.

3. Korkokate

Korkokate	31.12.2009 Milj. EUR	31.12.2008 Milj. EUR
Korkotuotot		
Korkotuotot rahoitusvarallisuudesta	455,8	558,6
Korkotuotot rahamarkkinatalletuksista	43,3	79,8
Korkotuotot EKPJ-saamisista	90,8	205,5
Yhteensä	589,9	843,9
Korkokulut		
Korkokulut rahoitusvarallisuudesta	-9,9	-37,8
Korkokulut sekkitileistä	-58,6	-161,1
Korkokulut EKPJ-veloista	-2,1	-24,3
Yhteensä	-70,5	-223,2
KORKOKATE	519,4	620,7

4. Valuuttakurssierot

Erä sisältää valuuttamääräisten erien myynnistä realisoituneet valuuttakurssivoitot ja -tappiot sekä arvostustappiot. Vuonna 2009 valuuttakurssien muutoksista aiheutuneet voitot olivat 15,1 milj. euroa.

5. Arvopapereiden hintaerot

Erä sisältää arvopapereiden myynnistä realisoituneet voitot ja tappiot sekä arvostustappiot. Jokaista arvopaperilajia tarkastellaan kirjainpidossa erikseen. Vuonna 2009 arvopapereista realisoitui hinnanmuutosten johdosta 101,1 milj. euroa voittoa.

6. Valuuttakurssi- ja hintaerovaruuden muutos

Valuuttakurssi- ja hintaeromuutoksista realisoituneilla nettovoitoilla, yhteensä 116,2 milj. euroa, kartutettiin varauksia tilinpäätöspolitiikan mukaisesti. Kaikki varaukset on eritelty taseen vastattavaa-puolen liitetiedoissa.

7. Rahoitustulon netto-osuus

Erässä esitetään eurojärjestelmälle maksetun ja eurojärjestelmästä takaisin jaetun rahoitustulon nettosumma. Kunkin kansallisen keskuspankin rahoitustulo on laskettu käyttämällä velkapohjaa vastaan yksilöityjen varojen todellista tuottoa. Velkapohja koostuu seuraavista eristä: liikkeessä olevat setelit, rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat luottolaitoksille, TARGET2-transaktioista johtuvat eurojärjestelmän sisäiset nettovelat sekä eurojärjestelmän sisäiset nettovelat, jotka liittyvät euroseteleiden arvon kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä. Velkapohjaan sisältyville veloille maksetut korot vähennetään yhteenlaskettavan rahoitustulon määrästä.

Yksilöidyt varat koostuvat seuraavista eristä: rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset saamiset luottolaitoksilta, valuuttavarojen siirtoon perustuva euromääräinen

saaminen, TARGET2-järjestelmään liittyvä nettosaaminen, euroseteleiden kohdentamiseen liittyvä nettosaaminen, pääoma-avaimen avulla laskettu korvamerkitty osuus kansallisen keskuspankin kullaan määrästä. Kullaan ei oleteta tuottavan. Kun yksilöityjen varojen määrä on enemmän tai vähemmän kuin velkapohja, erolle lasketaan tuotto käyttämällä perusrahoitusoperaatioiden korkoa. Eurojärjestelmän yhteenlaskettu rahoitustulo jaetaan kansallisten keskuspankkien kesken merkityn pääoman jakoperusteen mukaisesti. Suomen Pankin varsinainen rahoitustulon netto-osuus oli 21,0 milj. euroa.

8. Osuus EKP:n voitosta

EKP jakoi tilikaudelta 2008 voittoa 116,6 milj. euroa. Tästä tilikaudelle 2009 kirjattu Suomen Pankin osuus oli 2,1 milj. euroa.

9. Varaus EKP:n rahapolitiikan riskeihin

EKP:n neuvosto katsoi varovaisuutta koskevan yleisen kirjanpitoperiaatteen nojalla tarpeelliseksi tehdä 5,7 mrd. euron erikoisvarauksen eurojärjestelmän vastapuolten maksukyvyttömyysriskin varalta vuonna 2008. Perussäännön artiklan 32.4 mukaan euroalueen kansalliset keskuspankit jakavat nämä riskit suhteessa osuuksiinsa EKP:n merkitystä pääomasta vuonna 2008.

Näin ollen luotiin 102 milj. euron varaus, joka vastaa 1,78603 prosentin osuutta koko erikoisvarauksesta.

Vuoden 2009 tilinpäätöksessä edellä mainittua varausta purettiin EKP:n neuvoston päätöksen mukaisesti 1,7 mrd. eurolla vakuuksien hinnannousun ja velallisten suorittamien maksujen vuoksi. Suomen Pankin osuus varauksen purusta on 30,8 milj. euroa.

10. Muut keskuspankkitoiminnan tuotot

Erä sisältää EKP:n ennakkovoitonjakona tilikaudelta 2009 jakaman setelitulon, 14,1 milj. euroa. Lisäksi erä sisältää saadut osingot, 3,1 milj. euroa, jotka koostuvat pääasiassa BIS:n osakkeista.

11. Muut tuotot

Erä sisältää Finanssivalvonnan valvonta- ja toimenpidemaksut, 26,2 milj. euroa, käyttöomaisuuden luovutusvoitot, 8,0 milj. euroa, kiinteistöjen tuotot 7,9 milj. euroa, sekä toimitusmaksuja ja palkkioita.

12. Henkilöstökulut

Henkilöstökulut	31.12.2009	31.12.2008
	Milj. EUR	Milj. EUR
Palkat ja palkkiot	42,6	36,0
Työnantajakorvaukset eläkerahastolle	7,6	6,8
Muut henkilösivukulut	2,9	2,9
Yhteensä	53,1	45,7

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä	2009	2008
	Henkeä	Henkeä
Suomen Pankki	462	474
Finanssivalvonta	205	139
Yhteensä	667	613

Vuoden 2009 alussa Rahoitustarkastus ja Vakuutusvalvontavirasto yhdistyivät Finanssivalvonnaksi.

13. Eläkerahastomaksu

Suomen Pankki suoritti pankkivaltuuston hyväksymänä Suomen Pankin eläkerahastolle 10 milj. euron eläkerahastomaksun vuonna 2009, jotta eläkerahaston omaisuuden arvo kehittyisi kohti katetavoitetta.

	31.12.2009	31.12.2008
	Milj. EUR	Milj. EUR
Eläkerahaston kannatusmaksu	10,0	30,0

14. Hallinnolliset kulut

Hallinnolliset kulut	2009	2008
	Milj. EUR	Milj. EUR
Tarvikkeista ja hankinnoista aiheutuvat kulut	0,9	1,0
Koneista ja kalustosta aiheutuvat kulut	3,3	3,4
Kiinteistöistä aiheutuvat kulut	10,7	8,9
Henkilöstösidonnaiset kulut	3,8	3,8
Ostetuista palveluista aiheutuvat kulut	11,1	8,7
Muut hallinnolliset kulut	1,2	1,2
Yhteensä	31,1	26,9

Erään sisältyvät vuokrat, kokous- ja sidosryhmäkulut, ostopalveluista aiheutuneet kulut ja tarvikkeet. Lisäksi erässä on henkilöstön koulutus-, virkamatka- sekä rekrytointikuluja.

15. Poistot käyttöomaisuudesta

Poistot aineellisesta käyttöomaisuudesta	31.12.2009 Milj. EUR	31.12.2008 Milj. EUR
Maa-alueet	–	–
Rakennukset	1,8	1,7
Koneet ja kalusto	2,8	2,7
Taide ja numismaattinen kokoelma	–	–
Eläkerahaston rakennukset ja maa-alueet	1,0	1,0
Yhteensä	5,6	5,4

Poistot aineettomasta käyttöomaisuudesta	31.12.2009 Milj. EUR	31.12.2008 Milj. EUR
Tietojärjestelmät	2,2	3,3
Yhteensä	2,2	3,3

Poistot eivät sisällä maa-alueiden ja rakennusten arvonorotuksista tehtyjä poistoja.

16. Setelien hankintakulut

Setelien hankintakulut olivat 10,0 milj. euroa.

17. Muut kulut

Muista kuluista suurin osa liittyy kiinteistöjen käyttöön ja ylläpitoon.

18. Eläkerahaston tuotot

Erään sisältyvät Suomen Pankin eläkerahaston sijoitustoiminnan tuotot, 52,1 milj. euroa. Lisäksi erässä ovat Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan työnantajan osuudet sekä työntekijän osuus maksutulosta, 9,6 milj. euroa. Erään sisältyy myös Suomen Pankin eläkerahastolle maksama 10,0 milj. euroa.

19. Eläkerahaston kulut

Erään sisältyvät Suomen Pankin eläkerahaston sijoitusten kulut, 1,0 milj. euroa, maksetut eläkkeet, 22,0 milj. euroa, hoitokulut sekä poistot eläkerahaston hallussa olevasta käyttöomaisuudesta.

20. Varausten muutos

Erään sisältyvät eläkevarauksen purku, 47,5 milj. euroa, ja reaaliarvovarauksen lisäys, 101 milj. euroa. Kaikki varaukset on eritelty taseen vastattavaa-puolen liitetiedoissa.

21. Tilikauden tulos

Tilikauden 2009 tulos oli 420,3 milj. euroa. Johdotunkunta esittää pankkivaltuustolle, että voitosta siirretään 260 milj. euroa käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Taseen ulkopuoliset vastuut

Tämä erä sisältää Suomen Pankin johdannaisopimukset.

Johdannaisopimukset	31.12.2009 Milj. EUR	31.12.2008 Milj. EUR
Valuuttamääraisten futuurisopimusten nimellisarvo		
Ostosopimukset	0	0
Myyntisopimukset	13,6	0
FX-swapsopimusten markkina-arvo	–1,1	–3,9
GIRS-sopimusten markkina-arvo	1,7	–4
IRS-sopimusten markkina-arvo	0	0
FX-forward-sopimusten markkina-arvo	0	0
Yhteensä	14,2	–7,9

5 SUOMEN PANKIN HALLINTO JA PANKKIVALTUUSTON KÄSITTELEMIÄ ASIOITA

5.1 Johdanto

Vuoden 1999 alussa voimaan tulleen lain (214/1998) mukaan Suomen Pankin toimielimiä ovat pankkivaltuusto ja johtokunta. Pankkivaltuustoon kuuluu yhdeksän eduskunnan valitsemaa pankkivaltuutettua. Pankkivaltuuston tehtävät jakautuvat kolmeen ryhmään: valvontaan, keskeisiin hallintotehtäviin ja muihin tehtäviin. Pankkivaltuusto antaa eduskunnalle vuosittain kertomuksen Suomen Pankin toiminnasta ja hallinnosta sekä käsittelemistään tärkeimmistä asioista. Lisäksi pankkivaltuusto voi tarvittaessa antaa kertomuksia rahapolitiikan toteuttamisesta ja muusta Suomen Pankin toiminnasta.

Euroopan keskuspankin perussäännön mukaisesti Suomen Pankin ensisijaisena tavoitteena on osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää (EKPJ) perustamissopimuksen mukaisesti pitää yllä hintavakautta ja tehtävänä toteuttaa osaltaan EKP:n neuvoston määrittelemää rahapolitiikkaa. Tehtävänä on myös huolehtia osaltaan rahahuollosta ja setelien liikkeeseenlaskusta, valuuttavarannon hallussapidosta ja hoidosta sekä maksu- ja muun rahoitusjärjestelmän luotettavuudesta ja tehokkuudesta samoin kuin osallistua sen kehittämiseen. Lisäksi Suomen Pankin tehtävänä on huolehtia toimintansa kannalta tarpeellisten tilastojen laatimisesta ja julkaisemisesta.

Euroopan unionin jäsenvaltioiden vuonna 2007 allekirjoittama Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus eli ns. Lissabonin sopimus tuli voimaan 1.12.2009. Sopimuksessa määritellään hintavakaus unionin tavoitteeksi ja mainitaan eurojärjestelmä ja euroryhmä ensimmäistä kertaa. EKPJ:n tavoitteet ja tehtävät säilyivät ennallaan.

Pankkivaltuuston keskeisiä työskentelytapoja ovat sen kokouskeskustelut johtokunnan kanssa euroalueen rahapolitiikasta, taloudellisesta kehityksestä ja Euroopan keskuspankin rahapolitiikan toteutuksesta. Suomen Pankki näkee

organisaationsa vakauden rakentajaksi sekä aktiiviseksi ja rakentavaksi EKPJ:n jäseneksi. Suomen Pankki edistää hintavakautta sekä rahoitusjärjestelmän tehokkuutta ja eurooppalaista yhdyntymistä. Se vastaa Suomen rahahuollosta ja valuuttavarannosta. Toiminnallaan pankki luo edellytyksiä talouskasvulle ja työllisyydelle.

Kertomusvuonna pankkivaltuuston kokouksissa keskusteltiin alustusten pohjalta Euroopan keskuspankin rahapolitiikasta ja EKP:n toiminnan muista ajankohtaisista aiheista sekä maailmantalouden kriisistä ja taloustilanteesta Euroopassa, Baltian maissa, Keski- ja Itä-Euroopan maissa (KIE-maat), Yhdysvalloissa, Latinalaisessa Amerikassa, Kiinassa, Venäjällä ja Suomessa.

Globaalista talouskriisistä esillä olivat maailmantalouden tasapainottomuudet, elvytykseen sisältyvät riskit ja vakauttamistoimenpiteiden merkitys sekä protektionismin lisääntymisen mahdollisuus maailmantaloudessa. Erityiskysymyksenä esillä oli Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) rahoituspohja. Rahoitusmarkkinakysymyksistä esillä olivat markkinoiden kehittymisen historia ja moraalikato, rahoitus- ja pankkijärjestelmien tilanne Yhdysvalloissa ja EU-alueella, tartuntariskien mekanismit pankkisektorilla, likviditeettikriisin välittyminen rahoitusmarkkinoiden eri toimijoihin ja keskuspankkien taseisiin sekä reaalityönteeseen, pankkien taseiden stressitestaukset sekä keskuspankkien ja valvojien kriisiharjoitukset, rahoitusmarkkinoiden vakauttamistoimenpiteet likviditeetin ja varainhankinnan sekä vakavaraisuuden parantamiseksi, rahoitusmarkkinoiden vakauden valvontaa kehittävän EU-valvonnan säädöspohja, julkisen vallan ja keskuspankkien toiminta ja toimenpiteiden vaikutusmekanismit sekä irtautuminen rahoitusmarkkinoihin kohdistuvista poikkeuksellisista toimenpiteistä. Euroaluetta koskeneissa keskusteluissa olivat erityisesti esillä rahoitusmarkkinakriisin vaikutukset ulkomaisesta rahoituksesta riippuviin KIE-maihin ja ris-

kien jakoperiaatteet pankkien ja valtioiden välillä. Suomen taloutta koskeneissa keskusteluissa käsiteltiin globalisaation ja rahoitusmarkkinoiden integraation vaikutuksia Suomen talouteen, talouden näkymiä vientiteollisuuden rakennemuutoksen kannalta, korkokehityksen vaikutusta Suomen asuntoluottomarkkinoihin, alhaisen korkotason vaikutuksia ja korkoelvytyksen merkitystä. Lisäksi verrattiin 1990-luvun laman ja meneillään olevan taantuman vaikutuksia työvoiman tarjontaan ja keskusteltiin työpaikkojen vähenemisestä erityisesti vientiteollisuuden piirissä, julkisen talouden velkaantumisesta ja elvytyksestä irtautumisesta.

Johtokunnan voitonjakoehdotus vuodelta 2008 perustui Suomen Pankista annetun lain (214/1998) tilinpäätöstä, rahoitustuloa ja voitonjakoa koskevien säännösten lisäksi Suomen Pankin tasepolitiikkaan, jonka tavoitteena on vakaata voitonjako pankin vakavaraisuutta vaarantamatta. Johtokunta pyrkii soveltamaan tasepolitiikkaa siten, että valtiolle voitaisiin tulouttaa vuosittain voitonjaossa keskimäärin vähintään 100 milj. euroa; tämän summan ylitys on mahdollinen tuloksen niin salliessa. Suomen Pankkia koskevan lain 21 §:n mukaan pankkivaltuusto voi tehdä päätöksen voiton käytöstä säädöksen pääsäännöstä (1/2–1/2) poiketen, kun se pankin taloudellisen aseman tai vararahaston suuruuden vuoksi on perusteltua. Kokouksessaan 20. maaliskuuta 2009 pankkivaltuusto päätti, että Suomen Pankkia koskevan lain (214/1998) 11 §:n 1 momentin 3 kohdan ja 21 §:n 2 momentin nojalla vuoden 2008 voitosta, 401 milj. euroa, siirretään noin 151 milj. euroa vararahaston kartuttamiseen ja 250 milj. euroa valtion tarpeisiin.

5.2 Hallinto

Eduskunnan valitsevat tilintarkastajat totesivat tilivuodelta 2008 suorittamansa tilintarkastuksen yhteenvedossa pitävänsä tärkeänä pankin riskienhallinnan jatkuvaa kehittämistä vallitsevissa olosuhteissa. Finanssikriisissä Suomen Pankin varausten riittävyden tärkeys korostuu. Tilintarkastajien mielestä Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan tiivis yhteistyö on tarpeen rahoitussektorin valvonnan kehittämisessä.

5.3 Johtokunnan sivutoimet

Kertomusvuoden päättyessä johtokunnan jäsenillä oli seuraavat viranhoitoon liittyvät jäsenyydet:

- Johtokunnan puheenjohtaja *Erkki Liikanen*
  - Euroopan keskuspankin neuvosto ja yleisneuvosto, jäsen
  - Kansainvälinen valuuttarahasto, hallinto-neuvoston jäsen

Johtokunnan varapuheenjohtaja

Pentti Hakkarainen

- Euroopan unionin talous- ja rahoituskomitea (EFC), jäsen
- Euroopan keskuspankin neuvosto ja yleisneuvosto, pääjohtajan varajäsen
- Kansainvälinen valuuttarahasto, hallinto-neuvoston varajäsen
- Finanssivalvonnan johtokunta, puheenjohtaja

Johtokunnan jäsen *Sinikka Salo*

- Euroopan keskuspankkijärjestelmä, kansainvälisten suhteiden komitea (IRC), jäsen
- Johtokunnan jäsen *Seppo Honkapohja*
- Euroopan keskuspankkijärjestelmä, tietotekniikan ohjauskomitea (EISC), jäsen.

Lisäksi johtokunnan jäsenillä oli muita sivutoimia ja luottamustehtäviä, jotka pankkivaltuusto on Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 17 §:n nojalla hyväksynyt.

5.4 Pankkivaltuuston kokoonpano

Pankkivaltuutettuina toimivat vuoden 2009 alkaessa seuraavat eduskunnan valitsijamiesten valitsemat henkilöt:

- Kalli, Timo*, maanviljelijä
- Kalliomäki, Antti*, liikunnanopettaja
- Ravi, Pekka*, rehtori
- Jaakonsaari, Liisa*, toimittaja
- Karpela, Tanja*, sosionomi
- Korhonen, Martti*, pääluottamusmies
- Lintilä, Mika*, hallintotieteiden kandidaatti
- Tiura, Marja*, hallintotieteiden maisteri
- Zyskowicz, Ben*, oikeustieteen kandidaatti.

Puheenjohtajana toimi pankkivaltuutettu Timo Kalli ja varapuheenjohtajana pankkivaltuutettu Antti Kalliomäki. Työjaoston kolmantena jäsenenä toimi pankkivaltuutettu Pekka Ravi.

Eduskunta myönsi syyskuun 8. päivänä eron pankkivaltuuston jäsenyydestä Liisa Jaakonsaarelle. Syyskuun 10. päivänä eduskunta toimitti pankkivaltuutettujen täydennysvaalin. Valituksi tuli kansanedustaja Jutta Urpilainen.

5.5 Tilintarkastajat

Eduskunnan valitsemina Suomen Pankin tilintarkastajina ja heidän varajäseninään jatkoivat seuraavat henkilöt:

Kiviranta, Esko, kansanedustaja
Koskela, Markku, KHT
Nepponen, Olli, kansanedustaja
Manner, Kari, KHT
Heinäluoma, Eero, kansanedustaja.

Tilintarkastajien varajäsenet:

Leppä, Jari, kansanedustaja
Riipi, Hannu, KHT
Toivakka, Lenita, kansanedustaja
Prepula, Eero, KHT, JHTT
Filatov, Tarja, kansanedustaja.

Tilintarkastajien puheenjohtajana jatkoi kansanedustaja *Olli Nepponen* ja sihteerinä professori, KHT *Kalervo Virtanen*.

5.6 Tilintarkastus

Tilintarkastajat, kansanedustaja *Olli Nepponen*, kansanedustaja *Eero Heinäluoma*, kansanedustaja *Esko Kiviranta*, professori, KHT *Markku Koskela* ja ekonomi KHT *Kari Manner* suorittivat 9.–12. maaliskuuta Suomen Pankin tilinpäätöksen ja kirjanpidon sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 2008.

KHT-yhteisö KPMG Oy Ab suoritti Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussäännön artiklan 27 mukaisen pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen, josta laadittuun raporttiin tilintarkastajat perehtyivät.

Tilintarkastajien lausunnon mukaisesti pankkivaltuusto vahvisti kokouksessaan 20. maaliskuuta pankin tuloksen ja taseen vuodelta 2008.

6. FINANSSIVALVONNAN TOIMINTA VUONNA 2009

6.1 Johdanto

Vuonna 2009 tammikuun 1. päivänä voimaan tulleen lain (878/2008) mukaan Finanssivalvonta toimii hallinnollisesti Suomen Pankin yhteydessä, mutta on päätöksenteossaan riippumaton pankista. Vastuu Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tarkoituksenmukaisuuden ja tehokkuuden valvonnasta on pankkivaltuustolla ja yleinen ohjausvastuu Finanssivalvonnan johtokunnalla. Pankkivaltuuston tehtävänä on nimittää Finanssivalvonnan johtokunta. Finanssivalvonnasta annetun lain 10 §:n mukaan Finanssivalvonnan johtokunta antaa vuotuisen kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnasta pankkivaltuustolle ja vähintään kerran vuodessa kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnalle asetetuista tavoitteista ja niiden toteutumisesta.¹ Pankkivaltuusto on voinut harkintansa mukaisesti sisällyttää vuotuisen kertomuksen asioita tähän eduskunnalle annettavaan kertomukseen ja halutessaan käsitellä tavoitteista ja niiden toteutumisesta annettua johtokunnan kertomusta osana tätä kertomusta. Tällä tavoin on mahdollista saattaa yhteiskunnallisesti merkittävät Finanssivalvonnan toimintalinjaukset ja ratkaisut tarvittaessa myös eduskunnan keskustelun kohteeksi.

Pankkivaltuusto valvoo Finanssivalvonnan toiminnan yleistä tarkoituksenmukaisuutta ja tehokkuutta. Tarkoituksenmukaisuuden valvonnassa pankkivaltuusto arvioi, miten toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut. Toiminnan yleisen tehokkuuden valvonnassa pankkivaltuusto seuraa erityisesti henkilöstömäärän ja talousarvion yleistä kehitystä suhteessa tehtäviin sekä lainsäädännön tai markkinoiden kehityksestä johtuviin muutoksiin.

¹ Finanssivalvonnan toimintakertomus ja johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle ovat saatavissa Finanssivalvonnan kotisivulta <http://www.finanssivalvonta.fi>.

6.2 Hallinto

Finanssivalvonnan toimintaa ohjaa johtokunta. Johtokunta asettaa erityiset tavoitteet Finanssivalvonnan toiminnalle ja päättää sen toimintalinjoista sekä ohjaa ja valvoo näiden tavoitteiden toteutumista ja toimintalinjojen noudattamista. Lisäksi johtokunta mm. käsittelee Fivan vuotuisen talousarvion ja alistaa sen Suomen Pankin johtokunnan vahvistettavaksi.

Finanssivalvonnan johtokunnan puheenjohtajana toimi Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja *Pentti Hakkarainen*, varajäsenenään osastopäällikkö *Kimmo Virolainen*, ja varapuheenjohtajana alivaltiosihteeri *Martti Hetemäki*, varajäsenenään lainsäädäntöneuvos, yksikön päällikkö *Tuija Taos* valtiovarainministeriöstä, jäsenenä johtaja *Antero Kiviniemi*, varajäsenenään ylimatemaatikko *Leena Väänänen* sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä muina jäseninä *varatuomari Pirkko Juntti* ja *fil. kand. Paavo Pitkänen*.

Finanssivalvonnan johtajana toimi varatuomari, ekonomi *Anneli Tuominen*, aluksi pankkivaltuuston määräämänä vt. johtajana 1.1.2009 alkaen. Kokouksessaan 4.2.2009 pankkivaltuusto nimitti Tuomisen Finanssivalvonnan johtajaksi viiden vuoden toimikaudeksi päätöksentekopäivästä lukien.

Johtokunnan sihteereinä toimivat kertomusvuonna Finanssivalvonnan johtava lakimies *Pirjo Kyyrönen* ja päälakimies *Markku Sorvari* irtisanoutumiseensa (30.6.2009) saakka.

6.3 Keskeiset tavoitteet

Finanssivalvonnan toiminnan tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottaviksi säädettyjen vakaa toiminta. Tavoitteena on myös vakuutettujen etujen turvaaminen ja yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan.

Suomessa finanssisektori on selviytynyt vuonna 2008 alkaneesta maailmanlaajuisesta finanssikriisistä huomattavasti paremmin kuin monissa EU-maissa ja luottamus sektoriin on säilynyt hyvänä. Finanssisektorin tila on Suomessa vakaa: sektorin vakavaraisuus on vahva ja myös finanssikriisin johdosta vaikeutunut pitkäaikaisen rahoituksen saatavuus on helpottunut. Toimintaympäristö on kuitenkin edelleen haastava.

Finanssivalvonta on edelleen tiivistänyt valvottavien riskien sekä riskienhallinnan toivuuden valvontaa finanssikriisin laajetessa reaali-talouden taantumaksi. Valvontaa on suunnattu erityisesti pankkien luottoriskeihin, vakuutus- ja eläkeyhtiöiden sijoitusriskeihin sekä johdannais-toimintojen riskeihin. Valvottavien vakautta ja toiminnan jatkuvuutta uhkaavia riskejä ei ole kuitenkaan havaittu.

6.4 Finanssimarkkinoiden tila Suomessa vuonna 2009

Vuonna 2009 finanssimarkkinoiden globaali kriisi laajeni reaali-talouteen ja useat talousalueet ajautuivat samanaikaiseen syvään taantumaa. Vaikka varsinainen finanssikriisi ei levinnyt Suomeen, Suomen kansantalous supistui kuitenkin merkittävästi vientikysynnän heikkenemisen vuoksi.

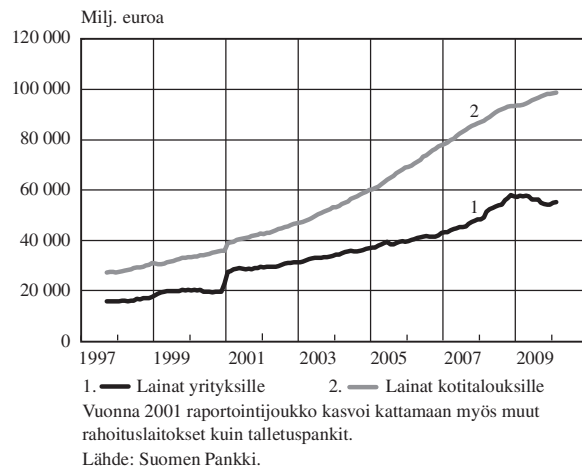
Keskuspankkien elvyttävän rahapolitiikan vuoksi markkinoiden lyhyet euriborkorot laskivat historiallisen matalalle vuoden 2009 alkupuolella. Euroalueen pitkät korot sen sijaan olivat vuoden 2009 alusta lukien varsin vakaita.

Arvopaperimarkkinoiden kehitys vuonna 2009 oli globaalisti varsin poikkeuksellinen. Finanssikriisin laukaisema pörssikurssien voimakas lasku kesti yli vuoden ajan aina helmikuun 2009 loppuun, minkä jälkeen sijoittajien luottamus alkoi parantua. Valtioiden ja keskuspankkien elvyttävien toimenpiteiden ansiosta osakkeiden hinnat alkoivat elpyä kaikkialla maaliskuusta 2009 lähtien. Pörssiosakkeiden kurssit nousivat huomattavasti myös Suomen osakemarkkinoilla. Joukkovelkakirjalainamarkkinoilla emissioiden määrä lisääntyi. Maaliskuusta 2009 lähtien arvopaperimarkkinoiden kehitys antoi sekä pankeille että vakuutusyhtiöille hyvät mahdollisuudet tuottojen kasvattamiseen näillä liiketoiminta-alueilla.

Suomen pankkisektorissa finanssikriisin aikaansaama entistä vaikeampi toimintaympäristö merkitsi luotto- ja talletuskannan kasvun

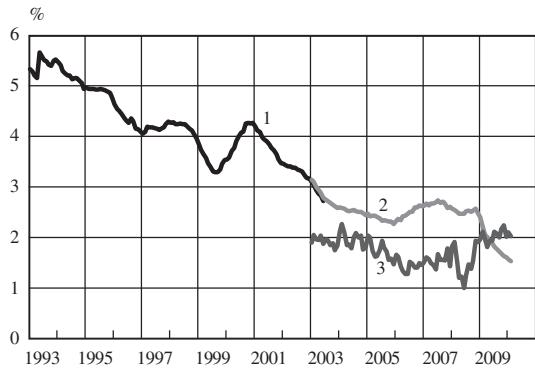
hiipumista. Yritysluottojen määrä rahalaitoksissa väheni kertomusvuoden aikana kysynnän supistuessa ja pankkien luottoehtojen kiristytessä. Osittain yritysluottojen supistumista vuonna 2009 selitti myös edellisenä vuonna nähty poikkeuksellisen kova yritysluottojen kasvu, joka johtui siitä, että finanssikriisin alkuvaiheessa yritykset joutuivat muiden rahoituskanavien sulkeutuessa turvautumaan pankkiluottojen poikkeuksellisen paljon. Yritysluottokanta palasi kuitenkin vuoden 2009 loppuun mennessä samalle tasolle kuin syksyllä 2008. Kotitalouksien ottamien asuntoluottojen määrä sen sijaan jatkoi kasvuaan alhaisen korkotason ja kotitaloussektorin positiivisten odotusten tukemana (kuvio 27). Syksyllä 2008 nähty luottoehtojen kiristymisen jäi ohimeneväksi ilmiöksi.

Kuvio 27.
Yritysten ja kotitalouksien luottokannan kehitys Suomessa

Kertomusvuoden aikana suomalaispankkien tuloksia heikensi eniten korkokatteiden supistuminen, joka johtui korkojen laskusta hyvin matalalle tasolle sekä siitä, että luotonannon kasvu pysähtyi (kuvio 28). Luotoista tehdyt arvonalentumiskirjaukset kasvoivat selvästi vuonna 2009, mutta eivät aivan niin paljon kuin alkuvuonna arvioitiin. Pankkien arvopaperivälityksen ja sijoitustoiminnan tuottojen koheneminen ei kuitenkaan riittänyt kompensoimaan korkokatteiden supistumisen ja arvonalentumistappioiden vaikutuksia tuloksissa.

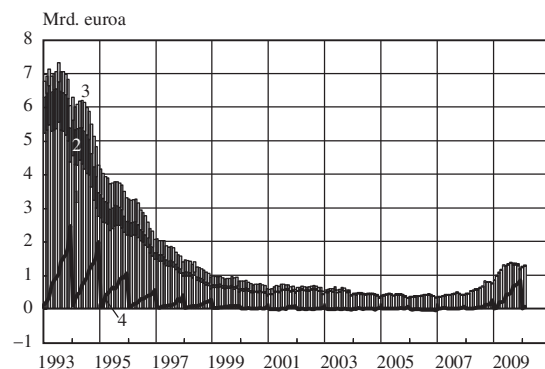
Kuvio 28.
Talletuspankkien korkomarginaaleja*

1. Lainakannan keskiporkko miinus talletuskannan keskiporkko
2. Lainakannan keskiporkko miinus talletuskannan keskiporkko (uusi tiedonkeruu)
3. Uusien lainojen keskiporkko miinus 12 kk:n euribor (uusi tiedonkeruu)

* Sisältää euromääräiset lainat euroalueen yrityksille ja kotitalouksille.
Lähde: Suomen Pankki.

Kuvio 30.
Suomalaispankkien* luottotappiot

1. Järjestämättömät saamiset
2. Pankkitakaukset
3. Muut 0-korkoiset saamiset
4. Luottotappiot

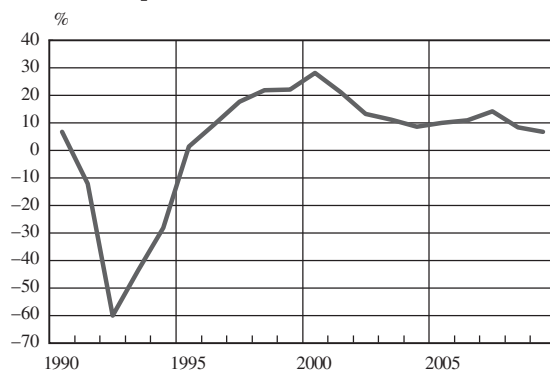
* Pois lukien Arsenal, Siltapankki ja SSP.
Lähde: Finanssivalvonta.

Suomalaispankkien kannattavuus pysyi kohtuullisen hyvänä kertomusvuoden aikana globaalista finanssikriisistä huolimatta. Pankit olivat voitollisia (kuvio 29). Finanssikriisin puhkeamisen yhteydessä heränneet pelot pankkien suurista luottotappioista eivät toteutuneet. Päinvastoin, suomalainen pankkisektori oli heikentyneistä tuloksista huolimatta edelleen hyvin vakavarainen eivätkä pankit tarvinnut julkista tukea – toisin kuin useassa muussa maassa. Pankkien luotto-

tappiot kasvoivat jonkin verran, mutta ne eivät uhanneet pankkien kannattavuutta (kuvio 30).

Pankkien pysyminen voitollisina turvasi niiden vakavaraisuuden. Suomalaispankkien vakavaraisuus pysyi koko kertomusvuoden ajan hyvällä tasolla (kuvio 31); ensisijaisten omien varojen osuus omista varoista säilyi yli 95 prosentissa. Myös vakuutussektorissa vakavaraisuus vahvistui sijoitustoiminnan positiivisen kehityksen ansiosta. Vakuutusyhtiöiden toimin-

Kuvio 29.
Suomalaispankkien* kannattavuus**

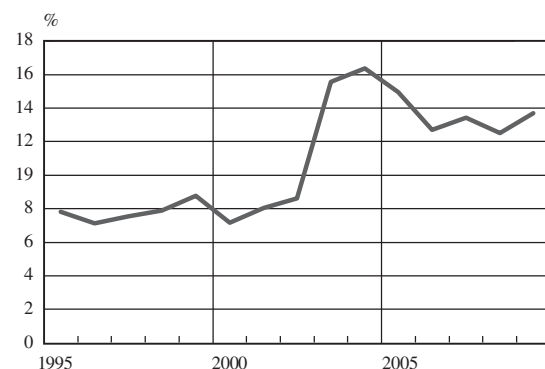

* Luvut sisältävät suomalaiset talletuspankit sekä ulkomaisten luottolaitosten talletuspankkitoimintaa harjoittavat tytäryhtiöt ja sivukonttorit. Nordea Pankki Suomen rakennejärjestelyt vaikuttavat tunnuslukuun voimakkaasti vuosina 2000–2003 ja vääristävät näin tunnusluvusta saatavaa aitoa taloudellista informaatiota.

** Oman pääoman tuotto prosentti, joka on laskettu jakamalla liikevoitto keskimääräisellä omalla pääomalla.

Lähde: Suomen Pankki.

Kuvio 31.
Suomalaisten pankkien* vakavaraisuus

* Luvut sisältävät suomalaiset talletuspankit sekä ulkomaisten luottolaitosten talletuspankkitoimintaa harjoittavat tytäryhtiöt ja sivukonttorit. Nordea Pankki Suomen rakennejärjestelyt vaikuttavat tunnuslukuun voimakkaasti vuosina 2000–2003 ja vääristävät näin ollen tunnusluvusta saatavaa aitoa taloudellista informaatiota.

Lähde: Suomen Pankki.

tapääomat kasvoivat sekä euromääräisesti että suhteessa niiden vastuuelkaan ja tarvittavaan vähimmäismäärään.

Vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminta kehittyi vuonna 2009 hyvin myönteisesti osakekurssien nousun ja finanssimarkkinoiden yleisen toipumisen ansiosta. Tämä paransi oleellisesti niiden tuloksia, ja sijoitustoiminnan tuotot olivat merkittävästi positiivisia. Vakuutusmaksutulot kasvoivat sekä vahinko-, että henkivakuutusyhtiöissä. Vuoden 2009 aikana myös sijoituspalveluyritysten kannattavuus ja tulokset osoittivat selviä paranemisen merkkejä.

Yksityisen sektorin työeläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vakavaraisuussääntöksiä muutettiin määräaikaislailla väliaikaisesti vuoden 2008 lopussa, koska finanssikriisi vaikutti erittäin negatiivisesti omaisuuserien arvojen kehitykseen. Lain tarkoituksena oli työeläkelaitosten vakavaraisuusvaatimusten lieventäminen siten, ettei eläkelaitosten tarvitsisi myydä muun muassa suomalaisia osakesijoituksia epäedullisessa markkinatilanteessa. Työeläkevakuutusyhtiöiden vakavaraisuus parani vuoden 2009 aikana huomattavasti yleisen markkinakehityksen ansiosta.

Finanssikriisin myötä pantiin alkuun suuria kansainvälisiä muutoshankkeita säätelyyn ja finanssivalvonnan kehittämiseksi. Finanssimarkkinoiden ja -sektorin kannalta ajankohtaisia asioita olivat pääoma- ja likviditeettivaatimuksiin kohdistuvat muutosesitykset. EU:ssa päätettiin ottaa käyttöön vuonna 2011 uusi valvontarakenne, jolla pyritään aiempaa parempaan yhteistyöhön mikro- ja makrovalvonnassa sekä yhtenäistämään teknisiä säätely- ja valvontakäytänteitä aiempaa voimakkaammin.

6.5 Fivan vuoden 2009 tavoitteet ja niiden toteutuminen

Fivan vuoden 2009 toiminnalle asetettiin kolme tavoitetta: 1) vakauden edellyttämä rahoituslaitosten vakaa toiminta, 2) yleisen luottamuksen säilyttäminen finanssimarkkinoiden toimintaan ja 3) Fivan sisäinen tehokkuus.

Tavoitteiden saavuttamiseksi Fivassa tehtiin useita toimenpiteitä.

Finanssikriisi vaikutti Suomen rahoitusmarkkinoihin rajallisesti. Finanssialan valvottavien vakaus ja riittävä riskienhallinta säilyivät hyvällä tasolla kriisistä huolimatta. Edistääkseen vakautta Finanssivalvonta suuntasi valvontaansa riskiperusteisesti ja edellytti valvottavilta aktii-

visesti korjaustoimenpiteitä hyvän riskienhallinnan turvaamiseksi. Finanssivalvonta jatkoi vuonna 2009 finanssikriisin vuoksi tehostettua valvontaa. Tämä valvonta suunnattiin riskien muututtua erityisesti pankkien luottoriskeihin, vakuutus- ja eläkeyhtiöiden sijoitusriskeihin sekä kaikkien toimijoiden johdannaistoimintojen riskeihin.

Valvontaa kohdistettiin riskiperusteisesti. Fivan tarkastuksia kohdistettiin erityisesti pankkien luottoriskien kasvuun, vakuutus- ja eläkelaitosten sijoitusriskeihin, johdannaistoimintojen riskeihin sekä riskienhallinnan prosesseihin. Tarkastushavaintojen perusteella pankkien luotosalkkujen laatu näyttää heikentyneen, mutta nämä riskit eivät kuitenkaan ole vaarantaneet pankkien vakavaraisuutta. Vakuutus- ja eläkeyhtiöiden sijoitusriskien hallinta ja sisäinen valvonta olivat tarkastusten kohteena, ja hedge-rahastosijoituksista tehtiin erillinen kattava selvitys. Vakavaraisuutta vaarantavia riskienhallinnan laiminlyöntejä ei tarkastuksissa havaittu. Luottoriskeihin liittyviä tarkastuksia suunnattiin etenkin yritysrahoitukseen ja Baltian liiketoimintoihin, luottoriskien yleiseen hallintaan ja ongelmaluottojen hallintaan.

Valvottavien raportoinnin ja analyysien määrää tihennettiin, toimintaympäristön riskien analyysiä tiivistettiin yhdessä Suomen Pankin kanssa ja stressitestejä tehtiin yhteistyössä valvottavien ja Suomen Pankin kanssa. Fiva selvitti myös suurimpien valvottavien palkitsemiskäytäntöä. Palkitsemiskäytänteet osoittautuivat pääosin kansainvälisten suositusten mukaisiksi.

Rajat ylittävän valvonnan edistäminen

EU-tason valvontayhteistyössä edistettiin kertomusvuoden aikana. EU:n valvontajärjestelmän uudistamista tuettiin ja kriisinhallinnan valmiuksia kehitettiin edelleen yhteistyössä muiden eurooppalaisten valvojien kanssa.

Keskeisiä valvontatoimenpiteitä olivat myös monikansallisten pankkikonsernien valvontayhteistyön tiivistäminen sekä kotimaisten finanssikonglomeraattien kokonaisriskien ja riskienhallinnan tarkastaminen. Pankkien Basel II -uudistuksen perusteella tarkastettiin edelleen pankkien sisäisten luottoriskimallien hyväksyttävyyttä sekä vakavaraisuuslaskennan ja -raportoinnin laatua. Fiva selvitti myös vakuutusyhtiöiden valmiutta solvenssi II -vakavaraisuusuudistukseen.

Uudistukset merkitsevät parannuksia mm. maiden rajat ylittävien ryhmittymien valvonnas-

sa ja varautumisessa kriiseihin (valvojakollegiot merkittävälle sivukonttoreille) sekä palkitsemisjärjestelmien sääntelyssä. Fiva piti tärkeänä myös vakavaraisuussääntelyn myötäsyklisyyden vähentämistä. Periaatteelliset uudistukset vakavaraisuussääntelyyn tulee finanssivalvonnan kannan mukaan kuitenkin toteuttaa siten, että ne eivät hankaloita vähäriskistä vähittäispankkitoimintaa suhteessa finanssikriisiin ytimessä olleisiin riskillisempiin yritys- ja investointipankkitoimintoihin.

Vakavaraisuusdirektiivien uudet säännökset pannaan Suomessa täytäntöön uusilla laeilla sekä Fivan määräyksillä ja ohjeilla. Näiden direktiivien muutokset vaikuttavat merkittävästi valvottavien toimintaan sekä mm. vakavaraisuuden laskentaa koskeviin määräyksiin ja ohjeisiin.

Fivan tavoitteena on vaikuttaa siihen, että maiden rajat ylittävien ryhmittymien vakauden valvonta on EU:ssa yhdenmukaista ja tehokasta. Fivan painopisteinä Euroopan pankkivalvojen komiteassa (Committee of European Banking Supervisors, CEBS) olivat maiden rajat ylittävien ryhmittymien valvojakollegioiden toiminnan tehostaminen yhtenäisillä toimintaohjeilla, ryhmittymien riskien ja pääomantarpeen arviointi valvojen yhteistyönä, likviditeettiriskien hallinta ja maiden rajat ylittävän kriisinhallinnan tehostaminen. Euroopan pankkivalvojen komiteassa Fiva oli aktiivisesti mukana näiden keskeisten alueiden ohjeistuksen laatimisessa kansallisille valvojille ja valvottaville sekä komitean kannanottojen laatimisessa EU:n elimille. Näissä yhteyksissä Fiva korosti myös maiden rajat ylittävien ryhmittymien isäntävaltion valvontavaltuuksien parantamista erityisesti kriisitilanteiden varalta.

Euroopan pankkivalvojen komitea seurasi ja arvioi EU-alueen pankkisektorin tilannetta ja raportoi asiasta EU:n talous- ja rahoituskomitealle (Economic and Financial Committee, EFC). Pankkivalvojen komitea arvioi erityisesti suurimpien useassa maassa toimivien pankkiryhmittymien riskejä ja vakavaraisuutta sekä valvonnassa tarvittavia toimenpiteitä. Fiva laati EU-tason arviointia varten Suomen pankkisektoria koskevat arviot ja osallistui aktiivisesti kokonaisarvion valmisteluun.

Kansainvälinen finanssikriisi paljasti merkittäviä puutteita Euroopan finanssimarkkinoiden valvontajärjestelmässä. Euroopan komissio julkisti syksyllä sääntelyehdotuksensa valvonnan uudistamiseksi. Uusi järjestelmä muodostuu Euroopan järjestelmäriskikomiteasta (European Systemic Risk Board, ESRB) ja Euroopan fi-

nanssivalvojen järjestelmästä (European System of Financial Supervisors, ESFS). Euroopan finanssivalvojen järjestelmän muodostavat ehdotuksen mukaan Euroopan pankkiviranomainen, arvopaperimarkkinaviranomainen sekä vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen. Käytännön valvontatehtävät säilyvät kuitenkin kansallisten valvojen, Suomessa Fivan, vastuulla.

Fiva osallistui ehdotusten käsittelyyn ja tarvittavien muutosten valmisteluun etenkin EU:n valvojakomiteoissa. Finanssivalvonnan mielestä uudistuksessa tulee ottaa huomioon eri maiden finanssisektoreiden rakenteelliset erot ja uudistuksella tulee turvata ja selkiyttää kansallisten valvojen itsenäinen rooli omien maidensa finanssisektoreiden valvonnassa ja suhteessa EU:n viranomaisiin.

Fiva pitää tärkeänä, että uusilla viranomaisilla on mahdollisuus valmistella sitovia teknisiä standardeja valvottaville kattavasti sekä ratkaista laajasti viranomaisien välisiä ristiriitoja. Fiva toi esiin, että uuden järjestelmän rahoitus ei saa muodostua kohtuuttomaksi kansallisille valvojille. Uudistus ei kuitenkaan ratkaise monikansallisten konsernien tai sivuliikkeiden valvonnan ja kriisinhallinnan ongelmia. Finanssikriisistä on otettava opiksi ja varmistettava, että valvojalla on riittävät toimintavaltuudet tehtävänsä suorittamiseksi.

Rahoitusalan raportoinnin ja asiakasinformaation kehittäminen

Tallettajien ja sijoittajien luottamus Suomen finanssimarkkinoihin on Fivan arvion mukaan säilynyt hyvänä. Suomessa ei ole finanssikriisin seurauksena jouduttu turvautumaan julkiseen tukeen. Finanssikriisi nosti kuitenkin esiin puutteita valvottavien toiminnassa sekä sijoittajille ja asiakkaille annettujen tietojen selkeydessä ja riittävydessä.

Parantaakseen yleisön luottamusta rahoitusjärjestelmää kohtaan Fiva pyrki kertomusvuoden aikana kohentamaan finanssialan yritysten raportointia ja tiedottamista.

Fivan tekemä rahastoyhtiöiden tiedonantovelvollisuuden seurantatarkastus osoitti, että sijoitusrahastojen sijoituspolitiikan ja riskien kuvauksissa oli edelleen puutteita, jotka vaikeuttivat rahastojen riskien arviointia. Etenkään lyhyen koron rahastoista annettavaa materiaalia ei ollut aina päivitetty vastaamaan markkinatilanteen ja sijoitustoiminnan muutoksia. Toinen seurantatarkastus on vuonna 2010.

Fiva tarkasti arvopaperivälittäjien sijoitus-tutkimuksen menettelytapoja. Tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota tutkimusten asianmukaiseen esitystapaan, sijoitustutkimuksen laadintaan liittyvien eturistiriitatilanteiden hallintaan arvopaperivälittäjässä sekä arvopaperivälittäjän henkilökunnan kaupankäyntirajoituksiin ennen tutkimuksen julkistamista. Kaikilta osa-alueilta löytyi yksittäisiä puutteita.

Myös arvopaperivälittäjien kauppaportoinnin sisältöä tarkastettiin. Tarkastuksen päätavoitteena oli arvioida kauppaportoinnin kattavuutta, raportointiprosessia ja siihen liittyvää valvontaa. Kaupankäynnin tehokas valvonta edellyttää, että kauppaportointi on kattavaa, oikeasisältöistä, ajantasaista ja luotettavaa. Osa arvopaperivälittäjistä raportoi vain osan kauppaportoinnin piiriin kuuluvista kaupoista, ja toisaalta osa välittäjistä raportoi veloitteen ulkopuolisia tapahtumia. Raporteissa oli myös sisältövirheitä. Raportoinnin systemaattisessa seurannassa ja sisäisessä valvonnassa oli puutteita.

Fiva tarkasti keväällä sijoituspalvelua tarjoavien suorittamaa soveltuvuusarviointia. Tarkastuksen tavoitteena oli varmistua siitä, että arvopaperivälittäjät tekevät arvopaperimarkkinan mukaisen soveltuvuusarvioinnin ennen omaisuudenhoito- tai sijoitusneuvontapalvelun tarjoamista asiakkaalle.

Tarkastuksessa selvitettiin, miten arvopaperivälittäjät keräävät tietoja asiakkaasta, mitä tietoja hankitaan ja miten ne dokumentoidaan. Lisäksi tarkastuksessa arvioitiin, miten arvopaperivälittäjän soveltuvuusarviointi heijastuu asiakkaalle tarjottuun palveluun tai tuotteeseen. Tarkastuksen kohteina olleista arvopaperivälittäjistä useimmat hankkivat uudesta asiakkaastaan soveltuvuusarvioinnin vaatimat tiedot ja tekivät soveltuvuusarvion lain edellyttämällä tavalla. Sen sijaan vanhoissa asiakassuhteissa useimpien arvopaperivälittäjien tiedonhankinta oli vielä kesken. Kukin vastuunvalvoja seuraa parannustoimenpiteiden edistymistä.

Valvonnassa käsiteltiin myös yksittäisiin sijoitustuotteisiin tai -palveluihin, kuten ns. Mermaid-lainojen markkinointiin ja myyntiin, liittyviä kysymyksiä, joita nousi esille joko valvontahavaintojen tai asiakasyhteydenottojen kautta. Tapauksissa pyrittiin selvittämään, onko sijoitustuotteen liikkeeseenlaskussa tai markkinoinnissa ja myynnissä annettu oikeat ja riittävät tiedot sijoitustuotteen ominaisuuksista ja riskeistä tai onko palveluntarjoaja noudattanut asianmukaisia menettelytapoja. Asiakkaan ja palveluntar-

joajan välisissä riitakysymyksissä – jotka eivät kuulu Finanssivalvonnan toimivaltaan käsitellä, – asiakkaalle on kerrottu hänen mahdollisuuksistaan saattaa riitakysymys Vakuutus- ja rahoitusneuvontaan (FINE), lautakuntiin tai viime kädessä tuomioistuimeen.

Taloudellisen toimintaympäristön heikkene- misen vuoksi Fiva teki alkuvuodesta seuranta- selvityksen listayhtiöiden tulevaisuudennäkymistä ja -näkymien perusteluista sen pohjalta, mitä yhtiöt olivat vuoden 2008 tilinpäätöstiedoite- saan esittäneet. Useat yhtiöt viittasivat tulevai- suudennäkymiensä perusteluissa markkinoiden epävarmuuteen, ja tämä näkyi myös osin siinä tarkkuudessa, jolla näkymistä kerrottiin sekä näkymien ajallisessa pituudessa. Fiva korosti havainnoissaan, että yhtiöiden tulisi selkeästi tuoda esille epävarmuutta aiheuttavia tekijöitä. Finans- sivalvonta kiinnitti myös huomiota epäselvään terminologiaan julkistetuissa tulevaisuudennä- kymissä.

Tilinpäätösvalvontaa kohdistettiin erityisesti arvonalentumistestauksista ja rahoitusinstru- menteista annettaviin tietoihin. Lisäksi arvioitiin yhtiöiden lainasopimuksiin liittyvistä kove- nanteista ja toiminnan jatkuvuudesta annettuja tietoja.

Liikearvon testauksen kannalta listayhtiöiden tilinpäätösten liitetiedoista ei selvinnyt yksi- sityiskohtaisesti ja kattavasti, kuinka testausten taustalla olevien oletusten arvot ja niiden muutokset vaikuttivat käyttöarvolaskelmiin ja siten testauksen tulokseen. Lisäksi vain harvat yhtiöt olivat kertoneet diskonttaus korkoihin ja niiden määrittämistekniikoihin tehdyistä muutoksista. Testaustuloksista esitetyt herkkyysanalyysitiedot ovat parantuneet vuosi vuodelta, mutta vuoden 2008 tilinpäätöksissä ne eivät useinkaan olleet riittävän informatiivisia.

Listayhtiöiden rahoitusriskien tarkastelussa Finanssivalvonta korosti myös, että kovenant- tien ehdoista esitettävien tietojen yksityiskohtai- suutta tulee lisätä silloin, kun kovenanttien rajojen rikkoutuminen on lähellä. Listatuissa luottolaitoksissa erityistä huomiota kiinnitettiin kertomusvuonna rahoitusinstrumenttisijoitus- ten laatimisperiaatteisiin ja niiden käytännön soveltamiseen.

Väärinkäytösepäilyjä tutkittiin kertomusvuoden aikana 74 tapausta (Fivan edeltäjä Rahoitus- tarkastus tutki 62 tapausta vuonna 2008). Näistä 37 (27) koski epäiltyä sisäpiirintiedon väärin- käyttöä, 17 (11) epäiltyä kurssin väärin- käyttöä ja 16 (12) epäiltyä tiedonantovelvollisuuden lai-

minlyöntiä. Muita tutkinnassa olleita tapauksia oli 4 (12), ja ne koskivat lähinnä menettelytapoja. Fiva antoi myös viisi julkista huomautusta, joista kaksi liputusvelvollisuuden laiminlyönnistä, yksi sisäpiirintiedon ilmaisukiellon rikkomisesta, yksi kurssin vääristämistä ja yksi esitevelvollisuuden laiminlyönnistä (vuonna 2008 annettiin yksi julkinen huomautus sisäpiirintiedon käytöstä ja yksi julkinen varoitus tiedonantovelvollisuuden laiminlyönneistä). Tutkintapyyntöjä poliisille ei sen sijaan tehty vuoden aikana.

Talouden voimakas laskusuhdanne näkyi erityisesti teollisuudenalojen työttömyyskassojen toiminnassa. Lomautusten ja irtisanomisten seurauksena työttömyyskorvaushakemusten määrä kasvoi rajusti. Fiva puuttui hakemusten käsittelyaikojen pidentymiseen, ja työttömyyskassat tehostivat toimintaansa eri keinoin. Vuoden lopulla käsittelyajat tasaantuivat.

Vuonna 2009 aloitettiin arvopaperimarkkinain kokonaisuudistusta koskeva hanke. Hankkeen tavoitteena on uudistaa nykyistä arvopaperimarkkinalakia entistä selkeämmäksi ja ymmärrettävämmäksi sekä suomalaisten markkinoiden kilpailukykyä edistävämmäksi. Fiva osallistui aktiivisesti hankkeen valmisteluryhmiin.

Vuonna 2009 Fiva julkaisi 39 valvottavatiedotetta, 31 verkkouutista ja 18 lehdistötiedotetta. Syyskuussa julkaistun valvottavien taloudellista tilaa ja riskejä käsittelevän lehdistötiedotteen yhteydessä järjestettiin tiedotustilaisuus, jossa kerrottiin myös kesällä tehtyjen stressitestien tulokset.

Fivan maksuttomassa puhelinneuvonnassa vastattiin vuoden 2009 aikana yhteensä 300 puheluuun. Eniten kysyttiin sijoitusrahastoista. Yksityishenkilöiden finanssialan palveluihin ja tuotteisiin liittyviä kirjallisia valituksia ja kyselyjä käsiteltiin 200.

Fivan resurssit

Fivan pyrkii toiminnassaan tehokkuuteen. Fivan toiminta käynnistyi kertomusvuoden aikana hyvin. Uuden valvojan organisaatio rakennettiin uudelle pohjalle. Käynnistysvaiheen muutoksista huolimatta operatiivista toimintaa pystyttiin jatkamaan häiriöttä ja valvontaa jopa tiivistettiin finanssikriisin seurauksena. Uuden valvojan prosesseissa ja toimintatavoissa, erityisesti läpimenoajoissa, on kuitenkin edelleen tehostettavaa.

Henkilöstöresurssit pysyivät sovitulla tasolla. Koko toimintavuotta ei kuitenkaan toimittu täy-

dellä toimintavahvuudella (hyväksytyt toimintavahvuus 218 henkeä). Henkilöstökulut olivat vuonna 2009 yhteensä 17,6 milj. euroa. Toteutuneet kokonaiskustannukset jäivät alle hyväksytyyn budjetin ja olivat yhteensä 24,5 milj. euroa. Talousnäkymien perusteella valvontamaksukertymän arvioidaan supistuvan vuosina 2011–2012. Tämän johdosta Fiva korostaa toiminnassaan kustannustehokkuutta.

Valvonta- ja toimenpidemaksuja kertyi yhteensä 25 milj. euroa. Maksuvelvollisia oli yhteensä 1 111. Valvontamaksuista noin 72 % tulee rahoitussektorilta (maksuvelvollisia 610) ja 28 % vakuutussektorilta (maksuvelvollisia 501). Syntynyt ylijäämä otetaan huomioon määrättäessä vuoden 2010 valvontamaksuja.

Fivassa käsiteltiin vuoden 2009 aikana yhteensä 29 toimilupahakemusta (Rahoitustarkastuksessa vuonna 2008 yhteensä 54 hakemusta). Vuoden 2009 aikana päättyneiden toimilupahakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 8 kk (5,7 kk vuonna 2008).

Fiva antoi viisi sanktiota vuoden 2009 aikana. Käsittelyaika vaihteli 5 kuukaudesta 10 kuukauteen. Sanktioiden käsittelyyn vaikuttavat tietojen kerääminen ja perustellun käsityksen muodostaminen itse tapauksesta sekä erityisesti mahdollinen virka-apuyhteistyö lähinnä ulkomaisten valvojen kanssa ja sanktionkohteen oikeusturvaan liittyvä riittävän perusteellinen kuuleminen. Yleisenä tavoitteena on kuitenkin, että sanktio, jos sellaiseen päädytään, annettaisiin 6 kuuden kuluessa epäillyn väärinkäytöksen havaitsemisesta. Sanktioiden oikea-aikaisuuden kannalta erittäin merkittävää on myös se, miten nopeasti mahdolliset laiminlyönnit pystytään havaitsemaan.

6.6 Pankkivaltuuston kertomus vuodesta 2008 ja Finanssivalvonnan toimet sen johdosta

Vuoden 2008 toimintaa koskevassa kertomuksessaan pankkivaltuusto kiinnitti huomiota seuraaviin seikkoihin.

Pankkivaltuusto katsoi, että Rahoitustarkastus oli hoitanut tehtävänsä asianmukaisesti ja toiminnut nopeasti ja tehokkaasti Suomessa toimivien ulkomaalaisten pankkien tilanteen muuttuessa. Lisäksi Rahoitustarkastus oli myös edistänyt kansainvälisen valvontayhteistyön tiivistymistä.

Lisäksi pankkivaltuusto esitti Finanssivalvonnan seuraavat kehotukset:

- Finanssivalvonnan tulee kehittää edelleen rahoitus- ja vakuutusalan riskien arviointia, ennakoivaa seuranta ja riskienhallintaa.

Finanssivalvonta tehosti valvottaviensa riskinkantokyvyn ennakoivaa valvontaa mm. tiivistämällä yhteydenpitoa valvottavien edustajiin sekä valvottavien raportointitiheyttä. Samalla kehitettiin valvonnan riskiperusteisuutta niin, että valvontaresurssit pystytään suuntaamaan raportoidun tiedon ja toimintaympäristön systemaattisen analyysin perusteella kaikkein riskialtimpiin toimintoihin ja valvottaviin. Vakuutuslaitosten raportointiuudistus käynnistettiin. Stressitestien käyttöä lisättiin yhteistyössä valvottavien ja Suomen Pankin kanssa valvottavien riskinkantokyvyn arvioimiseksi suhteessa heikompaan toimintaympäristöön.

- Finanssivalvonnan tulee edelleen kehittää kansainvälistä valvontayhteistyötä.

Pohjoismainen valvontayhteistyö kehittyi edelleen myönteisesti vuonna 2009. Suurten pohjoismaisten pankki- ja vakuutusryhmittymien taloudellista tilaa ja riskejä arvioitiin ns. valvojakollegioissa Ruotsin, Norjan ja Tanskan valvontaviranomaisten kanssa. Valvontayhteistyötä syvennettiin muodostamalla kollegio, jolle kuuluu valvoa Suomessa sivukonttoreina toimivia Svenska Handelsbanken ja Skandinaviska Enskilda Banken. Finanssivalvonta osallistui myös aktiivisesti EU-valvojien yhteistoimintaan valvojakomiteoissa, joissa muun muassa uudistettiin riskienhallinnan ja valvontakollegioiden ohjeistusta ja edistettiin finanssipalveluiden kuluttajan suoja ja menettelytapojen yhtenäistämistä. Finanssivalvonta on niin ikään ollut aktiivinen uusien, vuonna 2011 perustettavien EU:n valvontaelimien valmistelussa. Finanssivalvonta solmi Helsingin Pörssissä toteutettavaan keskusvastapuoliselvitykseen liittyvät valvojien väliset yhteistyösopimukset.

- Finanssivalvonnan tulee kehittää finanssiryhmittymien valvonnan sisältöä ja arviointia.

Valvojan arviossa arvioidaan vuosittain kokonaisuutena ryhmittymien riskienhallintaa sekä taloudellista asemaa ja ris-

kinkantokykyä eli pääomien riittävyttä. Valvojan arvion sisältöä on kehitetty ryhmittymätasolla ja tarkastuksia on suunnattu ryhmittymätason riskienhallintaan. Vuonna 2010 uudistetaan ryhmittymien raportointi.

- Finanssivalvonnan tulee kiinnittää seurantatyössään ja tiedotuksessaan entistä enemmän huomiota kotitalouksien ja yritysten velkaantumisen ja velanhoitokustannusten kehitykseen.

Finanssivalvonta on kehittänyt edelleen analyysivälineistöään, jonka avulla se arvioi pankkien asiakaskunnan tilaa pankkien sisäisten luottoriskiarvioiden ja muun informaation perusteella. Finanssivalvonta on myös analysoinut säännöllisesti kotitalouksien ja yritysten lainakustannusten kehitystä. Finanssivalvonnan edustajat ovat korostaneet kotitalouksien velanottoon liittyvissä lausunnoissaan velanoton mitoittamista oman taloustilanteen mukaan ja varautumista korkotason nousuun ja muutoksiin velanhoitokäytössä.

- Finanssivalvonnan tulee kehittää suurelle yleisölle suunnattua tiedotustaan.

Finanssivalvonta on osaltaan edistänyt luottamuksen säilymistä Suomen finanssimarkkinoihin tuottamalla ja julkistamalla säännöllisiä analyysejä valvottavien vakavaraisuudesta ja riskeistä, julkistamalla finanssisektoria koskevia tietoja sekä antamalla lausuntoja tiedotusvälineille. Finanssivalvonta on lehdistötiedotteiden avulla kertonut havaitsemistaan puutteista sijoittajainformaatiossa ja sijoitustuotteiden myynnissä ja siten lisännyt sijoittajien riskitietoisuutta lisäävää tietoa. Finanssivalvonta on aloittanut Kuluttajaviraston, Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan FINEn sekä Finanssialan Keskusliiton kanssa suurelle yleisölle suunnatun asiakasvalitusyhteistyön. Finanssivalvonta laati suurelle yleisölle osoitetun yleisesitteen toiminnastaan ja oli mukana kehittämässä finanssiosaamista edistäviä opintopaketteja.

- Finanssivalvonnan tulee seurata erityisesti rahoitusmarkkinakriisin jatkuessa entistä enemmän yritysrahoituksen kehittymistä.

Valvottavien raportoinnin tihentäminen ja Finanssivalvonnan jatkuva raportointitietojen analyysi sekä tiivistetty yhteydenpito valvottaviin olivat vuonna 2009 myös tärkeä osa tehostettua valvontaa. Samalla Finanssivalvonta pyrki seuraamaan pankkien asiakkaiden tilannetta ja mahdollisia yritysten luotonsaantiongelmia.

- Finanssivalvonnan tulee arvioida omien toimintaresurssiensa riittävyttä ja raportoida siitä.

Entisen Vakuutusvalvontaviraston ja Rahoitustarkastuksen koko henkilökunta siirtyi Finanssivalvontaan. Hyväksytyt kokonaistoimintavahvuus on 218 henkeä. Henkilöstön lukumäärä on kokonaisuudessaan riittävä. Nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä on kuitenkin haasteellista varmistaa osaaminen ja henkilöstöresurssien riittävyys, jotta ei synny vakavia osaamisvajeita ja henkilöstöriskejä. Valvontamaksukertymä ei lähivuosina kasvane vaan saattaa jopa supistua. Finanssivalvonnan tuleva toiminta tulee mitoittaa tämä huomioon ottaen ja noudattaa kustannustehokkuutta. Finanssivalvonnan kustannukset tulevat kasvamaan perustettavien EU-valvontaviranomaisten myötä, sillä EU-budjetista maksetaan vain 40 % näiden kustannuksista. Finanssivalvonnalle aiheutuvan lisäkustannuksen on arvioitu olevan noin 0,4 milj. euroa vuonna 2011.

Fiva ryhtyi kertomusvuoden aikana toimenpiteisiin näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisesti kansainvälisen valvontayhteistyön kehittämisessä edistettiin hyvin.

6.7 Pankkivaltuuston arvio Finanssivalvonnan toiminnasta

Finanssivalvonnan johtokunta on antanut vuodelta 2009 johtokunnan kertomuksen pankkivaltuustolle Finanssivalvonnan toiminnasta ja julkaissut Finanssivalvonnan toimintakertomuksen.

Pankkivaltuuston tehtävänä on valvoa Fivan toiminnan yleistä tarkoituksenmukaisuutta ja tehokkuutta.

Pankkivaltuusto katsoo, että Fiva ja sen edeltäjänä toiminut Rata ovat onnistuneet hyvin Suomen rahoitussektorin riskien valvonnassa ja rahoitusjärjestelmä vakauden turvaamisessa. Fivalla on myös tärkeä tehtävä pitkälle kansainvälistyneen rahoitus- ja vakuutusalan ylikansallisen valvontayhteistyön ja säätelyn kehittämisessä.

Finanssivalvonnan toiminnan käynnistäminen kertomusvuonna on onnistunut hyvin.

Pankkivaltuusto kehottaa Fivaa vastaisuudessa

- *tehostamaan toimintaansa niin, että hakemusten ja sanktioiden käsittelyajat lyhenevät nykyisestä;*
- *valvomaan ja tarkastamaan rahoitusalan yritysten tarjoamaa sijoittajainformaatiota;*
- *lisäämään asiakkaiden saamaa informaatiota erilaisista sijoitus- ja pitkäaikaissäästämisvaihtoehdoista sekä lainariskeistä;*
- *kehittämään edelleen suurelle yleisölle suunnattua viestintää rahoitus- ja vakuutusalan kehityksestä.*

